

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt vores arbejde – Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele.

Læs mere om fordele og sponsorat her:

<https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskernes Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

Sprogforeningens
ALMANAK
for
1948

Udgivet af Sprogforeningen

A/s K.C. Rom's Bog- & Stenrykkeri København.

En god Bankforbindelse

Som Kunde i Handelsbanken
nyder De Fordel af vore sag-
kyndige og erfarne Raad i et-
hvert Bankanliggende.

HANDELSBANKEN

AABENRAA

Kontorer i Bolderslev
Bovrup - Felsted
Hellevad - Hjordkær

GRAASTEN

Kontorer i
Padborg - Kværns

HADERSLEV

Kontorer i
Christiansfeld-Vojens

SØNDERBORG

Kontor i
Nørdborg

TOFTLUND

Kontor i
Agerskov - Arnum

TØNDER

Kontor i
Tinglev

Filialer af Aktieselskabet Kjøbenhavns Handelsbank

Sprogforeningens
M a n a k

for

• • 1948 • •

—
55. Aargang.
—

Udgivet af Sprogforeningen
under Redaktion af Niels Hansen og Jakob Peterfen.

København.
Trykt i „Højnalds“ Trykkeri.

Formørkelser i Aaret 1948

1. Partiel Maaneformørkelse den 23. April, usynlig i Danmark. Den ses i Asien og det Indiske Ocean, i de antarktiske Egne, i Australien og Stillehavet samt i den yderste nordvestlige Del af Nordamerika. .

2. Ringformet Solførkelse den 9. Maj, usynlig i Danmark. Den ses i det Indiske Ocean, i Asien, i Stillehavet og i Nordgrønland.

3. Total Solførkelse den 1. November, usynlig i Danmark. Den ses i Afrika, i Arabien, i det Indiske Ocean, i Australien, i Havomraaderne Syd derfor og i de antarktiske Egne.

Planeterne i Aaret 1948

Merkur er i Almindelighed Solen saa nær, at den ikke kan ses med blotte Øjne. Den 4. Febr., 29. Maj og 25. Sept. er den længst øst for Solen og gaar omkring disse Dage i København ned henholdsvis 2 Timer, $2\frac{1}{4}$ Time og $\frac{1}{4}$ Time efter Solen. Den 17. Marts, 16. Juli og 4. Nov. er Merkur længst vest for Solen og staar omkring disse Dage i København op henholdsvis $\frac{1}{2}$ Time, $1\frac{1}{2}$ Time og 2 Timer før Solen.

Venus er den 15. April længst øst for Solen og gaar da i København ned 5 Timer efter denne. Venus lyser stærkest den 18. Maj; den er i nedre Konjunktion med Solen den 24. Juni og lyser igen stærkest den 31. Juli. Venus er den 3. Sept. længst vest for Solen og staar da i København op $4\frac{1}{4}$ Time før denne.

Mars staar indtil Begyndelsen af August i Løven. Den vandrer derpaa i Aarets sidste Maaneder gennem Jomfruen, Vægten og Slangeholderen ind i Skytten. Mars er i Opposition til Solen den 17. Februar og staar i Syd: ved Aarets Begyndelse Kl. $4\frac{1}{4}$, sidst i Februar ved Midnat, Begyndelsen af Maj Kl. $19\frac{1}{4}$, i Begyndelsen af Juli Kl. 17, i Begyndelsen af Oktober Kl. $14\frac{1}{2}$ og ved Aarets Slutning Kl. $13\frac{1}{2}$.

Jupiter staar ved Aarets Begyndelse i Slangeholderen og vandrer derfra ind i Skytten, hvor den opholder sig indtil Udgangen af Juni. I Aarets sidste Halvdel vandrer Planeten igen ind i Slangeholderen og ved Aarets Slutning igen ind i

Skytten. Den 15. Juni er Jupiter i Opposition til Solen. Jupiter staar i Syd: ved Aarets Begyndelse Kl. 10¹/₂, i Slutningen af Marts Kl. 6, i Begyndelsen af Juni Kl. 1, i Begyndelsen af August Kl. 20³/₄, i Begyndelsen af November Kl. 15¹/₄ og ved Aarets Slutning Kl. 12¹/₄.

Saturn staar ved Aarets Begyndelse i Løven og vandrer derfra ind i Krebsen, hvor den opholder sig indtil Udgangen af Maj; i Resten af Aaret findes Planeten igen i Løven. Den 9. Februar er Saturn i Opposition til Solen. Saturn staar i Syd: i Begyndelsen af Januar Kl. 3¹/₄, i Begyndelsen af April Kl. 20³/₄, i Begyndelsen af Juli Kl. 15, i Begyndelsen af September Kl. 11¹/₂, i Slutningen af Oktober Kl. 8 og ved Aarets Slutning Kl. 4¹/₄.

Uranus og **Neptun** er ikke synlige for blotte Øjne. Uranus opholder sig i Tyren, vandrer derfra i Begyndelsen af August ind i Tvillingerne og ved Aarets Slutning igen tilbage til Tyren. Den 20. December er Planeten i Opposition til Solen og staar da omkring Midnat i Syd 58 Gr. over Københavns Horisont. Neptun opholder sig hele Aaret i Jomfruen. Den 1. April er den i Opposition til Solen og staar da omkring Midnat i Syd 31 Gr. over Københavns Horisont.

Pluto staar ved Aarets Begyndelse i Krebsen, men vandrer i Juli ind i Løven, hvor den opholder sig Resten af Aaret; den er kun synlig i store Kikkerter.

Højvandet ved Vestkysten

Højvandet er ligesom tidligere Aar her i Almanakken beregnet for Havneby paa Rømø. Udgangspunktet for Beregningen er Højvandet ved London Bridge, som er angivet i den Almanak, der udgives af Københavns Observatorium. Tidsangivelserne er mellemeuropæisk Tid. Vil man kende Vandtiderne ved andre Punkter paa Vestkysten end Havneby, maa man ved Odden paa Rømø (Padborg) lægge 10 Minutter til, ved Højer Sluse 40, Koldby 30, Ballum Sluse 15, Rejsby Sluse 30, Vester Vedsted 20, Nordby 35 og ved Esbjerg 30 Minutter til. Ved Sønderho maa man trække 5 Minuter fra.

Lavvandet indtræder i Reglen 6³/₄—7 Timer efter Højvandet.

Willy Buch.

1. Uge. **Fadervor**, Matth. 6, 5—13. 1. Række, Luk. 2, 21.

		Op			
T.	1 Nytaar	22	14		5.32 18.09
F.	2 Abel	23	40	Solen nærmest Jorden	6.22 19.04
L.	3 Enoch	—	—	☿ s. Kv. 12. 13'	7.13 19.58

2. Uge. **Barnemordet i Bethlehem**, Matth. 2, 13—18.

1. Række, Matth. 2, 19 til Enden.

S.	4 S. e. Nytaar	1	6	Methusalem	8.08 20.57
M.	5 Simeon	2	30		9.13 22.02
Ti.	6 Hellig 3 Konger	3	53		10.24 23.09
O.	7 Knud Hertug	5	15	Sol. op 8. 40' n. 15. 52'	11.33 —
T.	8 Erhardt	6	35	Tusmørket varer 52'	0.05 12.33
F.	9 Julianus	7	47		0.56 13.25
L.	10 Paul Eremit	8	47		1.46 14.10

3. Uge. **Jesus velsigner de smaa Børn**, Mark. 10, 13—16.

1. Række, Luk. 2, 42 til Enden.

		Ned			
S.	11 1. S. e. H. 3 K.	15	29	Hyginus. ☉ n. M. 8. 44'	2.26 14.54
M.	12 Reinhold	16	41		3.03 15.31
Ti.	13 Marie	17	58	Hilarius ☿ fjernest Jorden	3.33 16.06
O.	14 Felix	19	15	Sol. op 8.34' n. 16. 3'	4.09 16.39
T.	15 Maurus	20	31	Tusmørket varer 50'	4.40 17.15
F.	16 Marcellus	21	46		5.14 17.49
L.	17 Antonius	23	2		5.47 18.23

4. Uge. **Zakæus**, Luk. 19, 1—10. 1. Række, Joh. 2, 1—11.

S.	18 2. S. e. H. 3 K.	—	—	Vilh. Marie. Prisca	6.18 19.00
M.	19 Pontianus	0	19	☽ f. Kv. 12. 32'	6.56 19.40
Ti.	20 Fab. og Seb.	1	40		7.42 20.32
O.	21 Agnes	3	6	Sol. op 8. 26' n. 16. 17'	8.40 21.42
T.	22 Vincentius	4	36	Tusmørket varer 49'	10.01 23.03
F.	23 Emerentius	6	6		11.28 —
L.	24 Timotheus	7	26		0.17 12.42

5. Uge. **De betroede Talenter**, Matth. 25, 14—30. 1. Række, Matth. 20, 1—16.

S.	25 Septuagesima	8	25	Pauli Omv.	1.20 13.44
		Op			
M.	26 Polycarpus	16	24	☉ f. M. 8. 11'	2.12 14.40
Ti.	27 Chrysostomus	18	6	☿ nærmest Jorden	3.02 15.29
O.	28 Fred. 6. Fødsel	19	41	Carolus Magnus	3.49 16.16
				Sol. op 8. 15' n. 16. 31'	
				Tusmørket varer 47'	
T.	29 Chr. 7. Fødsel	21	18	Valerius	4.35 17.06
F.	30 Lovise	22	48	Adelgunde	5.18 17.55
L.	31 Vigilius	—	—		6.04 18.41

**6. Uge. Sædens Vækst, Mark. 4, 26—32. 1. Række,
Luk. 8, 4—15.**

		Op			
S.	1 Sexagesima	0	14	Brigida	6.50 19.23
M.	2 Kyndelmisse	1	40	☾ s. Kv. 1. 31'	7.33 20.12
Ti.	3 Blasius	3	4	Sol. op 8.2' n. 16.46'	8.22 21.08
O.	4 Veronica	4	25	Tusmørket varer 46'	9.33 22.17
T.	5 Agathe	5	40		Merkur størst østl. Elong.
F.	6 Dorothea	6	44		— 12.07
L.	7 Richard	7	31		0.36 13.11

**7. Uge. Op til Jerusalem, Luk. 18, 31 til Enden. 1. Række,
Matth. 3, 13 til Enden.**

S.	8 Fastelavn	8	4	Quinquagesima Esto mihi. Corinthia	1.31 14.01
M.	9 Apollonia	8	26	☾ fjernest Jorden	2.15 14.43
Ti.	10 Hvide Tirsdag	17	3	Saturn i Opp. t. Solen	
O.	11 Aske Onsdag	18	20	Scholastica ☉ n. M. 4.2'	2.52 15.16
T.	12 Eulalia	19	56	Euphrosyne	
F.	13 Benignus	20	51	Sol. op 7.48' n. 17.1'	3.22 15.49
L.	14 Valentinus	22	7	Tusmørket varer 45'	3.52 16.21
					4.20 16.50
					4.52 17.23

**8. Uge. Hvem er den største? Luk. 22, 24—32. 1. Række,
Matth. 4, 1—11.**

S.	15 1. S. i Fasten	23	26	Quadragesima. Invocavit	5.21 17.51
M.	16 Juliane	—	—	Faustinus	5.49 18.19
Ti.	17 Findanus	0	48	Mars i Opp. t. Solen	6.19 18.53
O.	18 Tamperdag	2	14	Sol. op 7.32 n. 17.16'	
T.	19 Ammon	3	41	Jul. Sophie. Concordia	7.02 19.42
F.	20 Eucharis	5	5	Tusmørket varer 43'	8.01 20.52
L.	21 Samuel	6	11	☽ f. Kv. 2.55'	9.27 22.27
					11.07 —

**9. Uge. Den epileptiske Dreng, Mark. 9, 17—29. 1. Række,
Matth. 15, 21—28.**

S.	22 2. S. i Fasten	6	58	Peders Stol. Remiscere	0.01 12.36
M.	23 Papias	7	28		1.10 13.40
Ti.	24 Skuddag	17	3	☺ f. M. 18.16'	2.04 14.30
O.	25 Matthias	18	41	☾ nærmest Jorden	
T.	26 Victorinus	20	16	Sol. op 7.16' n. 17.32'	2.49 15.17
F.	27 Inger	21	47	Tusmørket varer 42'	3.34 16.01
L.	28 Leander	23	16		4.16 16.47
					4.58 17.28

**10. Uge. Løgnens Fader, Joh. 8, 42—51. 1. Række,
Luk. 11, 14—28.**

S.	29 3. S. i Fasten	—	—	Oculi. Øllegaard	5.41 18.10
----	-------------------	---	---	------------------	------------

Marts 1948		O.C.C.	Tordmaaned. 31 Dage	<i>Se Anm. J. S. Højvande</i>	
		Op			
M.	1 Albinus	0 44		6.17	18.46
Ti.	2 Simplicius	2 10	☿ s. Kv. 17. 35'	6.57	19.23
O.	3 Kunigunde	3 30	Sol. op 6. 58' n. 17. 46'	7.41	20.08
T.	4 Adrianus	4 39	Tusmørket varer 42'	8.45	21.17
F.	5 Theophilus	5 32		10.16	22.47
L.	6 Gotfred	6 9		11.48	—
11. Uge. Jesus Livets Brød, Joh. 6, 35—51. 1. Række, Joh. 6, 1—15.					
S.	7 Midfaste	6 33	Lætare. Perpetua	0.14	12.50
M.	8 Beata	6 50	☾ fjernest Jorden	1.18	13.44
Ti.	9 40 Riddere	7 1		1.57	14.22
		Ned			
O.	10 Ædel	17 24	Sol. op 6. 40' n. 18. 1'		
			Tusmørket varer 42'	2.33	14.57
			☉ n. M. 22. 15'		
T.	11 Freder. 9 Føds.	18 40	Thala	3.05	15.25
F.	12 Gregorius	19 56		3.29	15.56
L.	13 Macedonius	21 15		3.59	16.23
12. Uge. Marias Lovsang, Luk. 1, 46—56. 1. Række, Luk. 1, 26—38.					
S.	14 5. S. i Fasten	22 36	Judica. Euty chius	4.27	16.53
M.	15 Zacharias	—		4.55	17.21
Ti.	16 Gudmund	0 1	Sol. op 6. 22' n. 18. 15'	5.23	17.50
O.	17 Gertrud	1 28	Tusmørket varer 42'	5.53	18.22
			Merkur størst vestl. Elong.		
T.	18 Alexander	2 52	☽ f. Kv. 13. 27'	6.39	19.10
F.	19 Joseph	4 3		7.44	20.23
L.	20 Gordius	4 55	Jævn døgn	9.14	22.02
13. Uge. Jesus salves i Bethania, Mark. 14, 3—9. 1. Række, Matth. 21, 1—9.					
S.	21 Palmesøndag	5 29	Benedictus	11.02	23.44
M.	22 Paulus	5 51		—	12.27
Ti.	23 Fidelis	6 6	☿ nærmest Jorden	0.56	13.28
O.	24 Ulrica	6 17	Sol. op 6. 4' n. 18. 29'	1.51	14.19
		Op	Tusmørket varer 42'		
T.	25 Skærtorsdag	19 11	Mariæ Bebud.	2.36	15.01
			☽ f. M. 4. 10'		
F.	26 Langfredag	20 44	Gabriel	3.15	15.42
L.	27 Castor	22 15		3.57	16.22
14. Uge. Kristi Opstandelse, Matth. 28, 1—8. 1. Række, Mark. 16, 1—7.					
S.	28 Paaskedag	23 45	Dr. Ingrid. Eustachius	4.36	17.02
M.	29 2. Paaskedag	—	Jonas	5.14	17.37
Ti.	30 Quirinus	1 11	Balbina	5.54	18.08
O.	31 Fred. 5. Føds.	2 28	Sol. op 5. 46' n. 18. 43'	6.29	18.45
			Tusmørket varer 43'		

April 1948		O.C.N:	Faaremaaned. 30 Dage	Se Anm. 3.S. Højbande
T.	1 Hugo	3 29	Op ☾ s. Kv. 11. 25'	7.08 19.23
F.	2 Theodosius	4 11	Neptun i Opp. t. Solen	8.04 20.20
L.	3 Nicætas	4 40		9.38 21.54
15. Uge. Vogt mine Faar, Joh. 21, 15—19. 1. Række, Joh. 20, 19 til Enden.				
S.	4 1. S. e. Paaske	4 58	Quasimodo. Ambrosius	11.14 23.33
M.	5 Irene	5 11	☾ fjernest Jorden	— 12.24
Ti.	6 Sixtus	5 20	Sol. op 5. 28' n. 18. 57'	0.43 13.16
O.	7 Egesippus	5 28	Tusmørket varer 44'	1.30 13.55
T.	8 Chr. 9. Føds.	5 35	Janus	2.03 14.27
F.	9 Procopius	19 0	Ned ☉ n. M. 14. 16'	2.33 14.55
L.	10 Ezechiel	20 22		3.01 15.27
16. Uge. Hyrden og Faarene, Joh. 10, 22—30. 6. Række, Joh. 10, 11—16.				
S.	11 2. S. e. Paaske	21 47	Misericordia Domini. Leo	8.33 15.58
M.	12 Julius	23 15		4.05 16.30
Ti.	13 Justinus	—	Sol. op 5. 10' n. 19. 11'	4.36 17.00
O.	14 Tiburtius	0 42	Tusmørket varer 45'	5.09 17.21
T.	15 Chr. 5. Fød.	1 58	Olympia	5.50 18.12
F.	16 Mariane	2 55	Venus størst østl. Elong.	6.41 19.04
L.	17 Anicetus	3 34	☽ f. Kv. 20. 42'	7.50 20.15
17. Uge. Vejen, Sandheden og Livet, Joh. 14, 1—11. 1. Række, Joh. 16, 16—22.				
S.	18 3. S. e. Paaske	3 58	Jubilate. Eleutherius	9.17 21.57
M.	19 Daniel	4 14		10.55 23.28
Ti.	20 Flyttedag	4 26	Sulpicius. ☾ nærm. Jorden	— 12.12
O.	21 Florentius	4 35	Sol. op 4. 53' n. 19. 25'	0.39 13.10
T.	22 Cajus	4 43	Tusmørket varer 47'	1.30 13.58
F.	23 Bededag	19 42	Op Georgius. ☉ f. M. 14. 28'	2.15 14.39
L.	24 Albertus	21 14		2.54 15.18
18. Uge. Sandheden gør fri, Joh. 8, 28—36. 1. Række, Joh. 16, 5—15.				
S.	25 4. S. e. Paaske	22 44	Cantate. Mark. Evang.	3.33 15.58
M.	26 Cletus	—		4.14 16.34
Ti.	27 Prsse Caroline- Mathilde	0 7	Charl. Amalie. Ananias	4.54 17.09
O.	28 Vitalis	1 17	Sol. op 4. 36' n. 19. 39'	5.29 17.39
T.	29 Peter Martyr	2 9	Tusmørket varer 48'	6.08 18.12
F.	30 Severus	2 43		6.50 18.55

Maj 1948		O.C.N.	Majmaaned. 31 Dage	<i>Se Anm. 3.S Højloande</i>	
L.	1 Philip og Jacob	3 4	Op } Voldermisse ☉ s. Kv. 5. 48'	7.44	19.49
19. Uge. Jesu Bøn for Disciplene, Joh. 17, 1—11. 1. Række, Joh. 16, 23—28.					
S.	25. S. e. Paaske	3 19	Rogate. Athanasius	8.55	21.02
M.	3 Korsmisse	3 29	☉ fjernest Jorden	10.22	22.38
Ti.	4 Florian	3 38	{ Sol. op 4. 21' n. 19. 53'	11.38	23.51
O.	5 Gothard	3 44	{ Tusmørket varer 51'	—	12.34
T.	6 Kr. Himmelf.	3 51	{ De lyse Nætter begynder Joh. a. Portam	0.44	13.17
F.	7 Flavia	3 58		1.28	13.50
L.	8 Stanislaus	4 7		1.57	14.22
20. Uge. At de alle maa være eet, Joh. 17, 20 til Enden. 1. Række, Joh. 15, 26 til Enden og 16, 1—4.					
S.	9. 6. S. e. Paaske	20 55	Ned } Exaudi. Caspar	2.31	14.59
M.	10 Gordianus	22 24	{ ☉ n. M. 3. 30'	3.08	15.34
Ti.	11 Mamertus	23 47	{ Sol. op 4. 7' n. 20. 6'	3.45	16.10
O.	12 Pancratius	—	{ Tusmørket varer 54'	4.25	16.48
T.	13 Ingenius	0 52		5.08	17.27
F.	14 Christian	1 37		5.55	18.13
L.	15 Sophie	2 4	☉ nærmest Jorden	6.49	19.09
21. Uge. Helligaandens Komme, Joh. 14, 15—21. 1. Række, Joh. 14, 23 til Enden.					
S.	16 Pinsedag	2 22	Sara. ☽ f. Kv. 1. 55'	7.58	20.14
M.	17 2. Pinsedag	2 35	Bruno	9.13	21.39
Ti.	18 Erik	2 44	Venus lyser stærkest	10.38	23.03
O.	19 Tamperdag	2 52	{ Sol. op 3. 54' n. 20. 19'	11.49	—
T.	20 Angelica	3 0	{ Potentiana	0.10	12.45
F.	21 Helene	3 10	{ Tusmørket varer 58'	1.05	13.31
L.	22 Castus	3 21		1.54	14.16
22. Uge. Daab i den treenige Guds Navn, Matth. 28, 18 til Enden. 1. Række, Joh. 3, 1—5.					
S.	23 Trinitatis	21 43	Op } Desiderius	2.39	14.57
M.	24 Esther	23 00	{ ☉ f. M. 1. 37'	3.15	15.35
Ti.	25 Urbanus	—		3.56	16.09
O.	26 Beda	0 1	{ Sol. op 3. 44' n. 20. 30'	4.36	16.41
T.	27 Lucian	0 42	{ Tusmørket varer 61'	5.15	17.16
F.	28 Vilhelm	1 8		5.53	17.55
L.	29 Maximinus	1 26	{ ☉ fjernest Jorden Merkur størst østl. Elong.	6.35	18.35
23. Uge. Den rige Bonde, Luk. 12, 13—21. 1. Række, Luk. 16, 19 til Enden.					
S.	30 1. S. e. Trin.	1 37	Vigand ☉ s. Kv. 23. 43'	7.23	19.23
M.	31 Petronella	1 46		8.20	20.21

Juni 1948		O.C.N.	Skærsommer. 30 Dage	<i>Se Anm. 3. S. Højsønde</i>	
			Op		
Ti.	1 Nikomedes	1	53		9.24 21.27
O.	2 Marcellinus	2	0	} Sol. op 3.36' n. 20.40' Tusmørket varer 64'	10.34 22.39
T.	3 Fred. 8. Føds.	2	7		Erasmus
F.	4 Optatus	2	14		— 12.26
L.	5 Grundlovsdag	2	24	Bonifacius	0.35 13.12
24. Uge. Kristi Efterfølgelse, Luk. 14, 25 til Enden.					
1. Række, Luk. 14, 16—24.					
S.	6 2. S. e. Trin.	2	38	Norbertus	1.22 13.52
			Ned		
M.	7 Jeremias	21	26	☉ n. M. 13.55'	2.02 14.32
Ti.	8 Medardus	22	41	} Sol. op 3.30' n. 20.48' Tusmørket varer 68'	2.47 15.13
O.	9 Primus	23	34		☾ nærmest Jorden
T.	10 Onuphrius	—			4.19 16.41
F.	11 Barnab. Apost.	0	8		5.10 17.26
L.	12 Basilius	0	29		6.01 18.16
25. Uge. Den fortabte Søn, Luk. 15, 11 til Enden.					
1. Række, Luk. 15, 1—10.					
S.	13 3. S. e. Trin.	0	49	Cyrillus	6.57 19.10
M.	14 Rufinus	0	54	☽ f. Kv. 6.40'	7.58 20.07
Ti.	15 Valdemarsdag.	1	2	Vitus, Jupiter i Opp. t. Sol.	9.00 21.16
O.	16 Tycho	1	10	} Sol. op 3.28 n. 20.53' Tusmørket varer 70'	10.10 22.28
T.	17 Botolphus	1	18		
F.	18 Leontius	1	29		— 12.15
L.	19 Gervasius	1	42		0.37 13.07
26. Uge. Elsk Eders Fjender, Matth. 5, 43 til Enden.					
1. Række, Luk. 6, 36—42.					
S.	20 4. S. e. Trin.	2	2	Sylverius	1.30 13.55
			Op		
M.	21 Albanus	21	55	☉ f. M. 13.54'	2.18 14.39
Ti.	22 10 000 Mart.	22	39	Solhverv, længste Dag	3.03 15.20
O.	23 Paulinus	23	10	} Sol. op 3.28' n. 20.55' Tusmørket varer 70'	3.44 15.54
T.	24 St. Hansdag	23	31		
F.	25 Prosper	23	44		5.00 17.02
L.	26 Pelagius	23	54	☾ fjernest Jorden	5.38 17.35
27. Uge. Peters Bekendelse, Matth. 16, 13—26.					
1. Række, Luk. 5, 1—11.					
S.	27 5. S. e. Trin.	—		7 Sovere	6.16 18.15
M.	28 Car. Amalie	0	1	Eleonora	6.58 18.55
Ti.	29 Petr. Paulus	0	8	☾ s. Kv. 16.23'	7.38 19.38
O.	30 Lucina	0	15	} Sol. op 3.32' n. 20.54' Tusmørket varer 69'	8.26 20.28

Juli 1948		O.C.N.	Ormemaaned. 31 Dage	<i>Se Anm. 3.S. Højvande</i>	
		Op			
T.	1 Theobaldus	0 22		9.23	21.28
F.	2 Mariæ Besøg.	0 30		10.27	22.88
L.	3 Cornelius	0 43		11.31	23.47
28. Uge. Den rige Yngling, Matth. 19, 16—26.					
1. Række, Matth. 5, 20—26.					
S.	4 6. S. e. Trin.	1 0	Ulricus. Sol. fjern. Jorden	—	12.31
M.	5 Anshelmus	1 28		0.50	13.25
		Ned			
Ti.	6 Dion	21 24	☉ n. M. 22. 9'	1.45	14.15
			Villebaldus		
O.	7 Lovise Augusta	22 6	Sol. op 3. 39' n. 20. 50'	2.35	15.01
			Tusmørket varer 66.		
T.	8 Kjeld	22 32	☾ nærmest Jorden	3.24	15.47
F.	9 Sostrata	22 49		4.14	16.32
L.	10 Vilh. Carol.	23 1	Knud Konge	5.06	17.20
29. Uge. Bekendelse uden Frygt, Matth. 10, 24—31.					
1. Række, Mark. 8, 1—9.					
S.	11 7. S. e. Trin.	23 10	Josva	5.57	18.08
M.	12 Henrik	23 18		6.46	18.56
Ti.	13 Margarethe	23 27	☽ f. Kv. 12. 30'	7.38	19.44
			Sol. op 3. 48' n. 20. 43'		
O.	14 Bonaventura	23 36	Tusmørket varer 63'	8.31	20.43
T.	15 Apost. Deling	23 49		9.31	21.51
F.	16 Susanne	—	Merkur størst vestl. Elong.	10.39	23.02
L.	17 Alexius	0 6		11.42	—
30. Uge. At høre og gøre derefter, Matth. 7, 22 til Enden.					
1. Række, Matth. 7, 15—21.					
S.	18 8. S. e. Trin.	0 33	Arnolphus	0.11	12.44
M.	19 Justa	1 12		1.14	13.37
Ti.	20 Elias	2 10		2.06	14.23
		Op			
O.	21 Evenus	21 36	Sol. op 3. 58' n. 20. 33'	2.54	15.03
			Tusmørket varer 59'		
			☺ f. M. 3. 31'		
T.	22 Maria Magd.	21 51	Hundredagene begynder	3.32	15.38
F.	23 Apollinaris	22 2		4.08	16.11
L.	24 Christina	22 10	☾ fjernest Jorden	4.42	16.42
31. Uge. At vente paa Herren, Luk. 12, 32—48.					
1. Række, Luk. 16, 1—9.					
S.	25 9. S. e. Trin.	22 17	Jacobus	5.16	17.15
M.	26 Anna	22 29		5.50	17.49
Ti.	27 Prins Knud	22 30	Martha	6.22	18.21
			Sol. op 4. 10' n. 20. 21'		
O.	28 Aurelius	22 37	Tusmørket varer 56'	6.59	18.54
T.	29 Oluf	22 47	☾ s. Kv. 7. 11'	7.41	19.34
F.	30 Abdon	23 1		8.29	20.28
L.	31 Germanus	22 29	Venus lyser stærkest	9.31	21.40

August 1948

O. CN

Høstmaaned. 31 Dage

Se Anm. 3.S.
Højepande**32. Uge. Dom over denne Slægt, Matth. 11, 16—24.**

1. Række, Luk. 19, 41 til Enden.

		Op					
S.	1	10. S. e. Trin.	23	53	Peders Fængsel	10.39	23.05
M.	2	Hannibal	—	—		11.57	—
Ti.	3	Nikodemus	0	56	Sol. op 4. 22' n. 20. 8' Tusmørket varer 53'	0.24	13.05
O.	4	Dominicus	2	19		☉ n. M. 5. 13'	1.30
				Ned			
T.	5	Osvaldus	20	53	☾ nærmest Jorden	2.25	14.49
F.	6	Kristi Forkl.	21	7		3.15	15.34
L.	7	Donatus	21	17	De lyse Nætter ender	4.03	16.19

33. Uge. Jesus og Synderinden, Luk. 7, 36 til Enden.

1. Række, Luk. 18, 9—14.

S.	8	11. S. e. Trin.	21	26	Ruth	4.50	17.05
M.	9	Romanus	21	34		5.98	17.59
Ti.	10	Laurentius	21	44	Sol. op 4. 36' n. 19. 53' Tusmørket varer 50'	6.23	18.33
O.	11	Herman	21	55		☽ f. Kv. 20. 40'	7.09
T.	12	Clara	22	10		7.54	20.02
F.	13	Hippolytus	22	34		8.45	21.06
L.	14	Eusebius	28	9		9.54	22.28

34. Uge. Bespottelse imod Aanden, Matth. 12, 31—42.

1. Række, Mark. 7, 31 til Enden.

S.	15	12. S. e. Trin.	—	—	Mariæ Himmelf.	11.09	23.52
M.	16	Rochus	0	1		—	12.20
Ti.	17	Anastatius	1	8	Sol. op 4. 49' n. 19. 37' Tusmørket varer 47'	0.57	13.21
O.	18	Agapetus	2	25		☉ f. M. 18. 32'	1.53
				Op			
T.	19	Sebaldus	20	11	☾ fjernest Jorden	2.36	14.47
F.	20	Bernhard	20	19		3.13	15.20
L.	21	Salomon	20	26		3.46	15.50

35. Uge. Den er størst, som tjener, Matth. 20, 20—28.

1. Række, Luk. 10, 23—37.

S.	22	13. S. e. Trin.	20	32	Symphoriran	4.17	16.18
M.	23	Zachæus	20	38	Hundredagene ender	4.48	16.46
Ti.	24	Soph. Fred.	20	45	Bartholomæus	5.16	17.16
O.	25	Ludvig	20	53	Sol. op 5. 2' n. 19. 20' Tusmørket varer 46'	5.44	17.44
T.	26	Irenæus	21	5		☾ s. Kv. 19. 46'	6.11
F.	27	Gebhardus	21	22		6.44	18.48
L.	28	Lovise	21	50	Augustinus	7.23	19.42

36. Uge. Den syge ved Bethesda Dam, Joh. 5, 1—15.

1. Række, Luk. 17, 11—19.

S.	29	14. S. e. Trin.	22	36	Joh. Halsh.	8.27	20.58
M.	30	Benjamin	23	45		9.55	22.57
Ti.	31	Bertha.	—	—		11.30	—

September 1948		O.C.N.	Fiskemaaned. 30 Dage	Se Anm. 3.S. Højvande	
			Op		
O.	1 Ægidius	1 17	Sol. op 5. 16' n. 19. 2'	0.09	12.46
T.	2 Elisa	2 59	Tusmørket varer 44'	1.17	13.41
			Ned		
F.	3 Seraphia	19 24	☉ n. M. 12. 21'		
			☽ nærmest Jorden	2.10	14.30
			Venus størst vestl. Elong.		
L.	4 Juliane Maria	19 33	Theodosia	2.57	15.12

37. Uge. Eet er fornødent, Luk. 10, 38 til Enden.

1. Række, Matth. 6, 24 til Enden.

S.	5 15. S. e. Trin.	19 41	Regina	3.40	15.56
M.	6 Magnus	19 50		4.25	16.40
Ti.	7 Louise.	20 0	Robert	5.09	17.22
			Op		
O.	8 Mariæ Fødsel	20 14	Sol. op 5. 29' n. 18. 44'	5.54	18.03
T.	9 Gorgonius	20 34	Tusmørket varer 43'	6.33	18.42
F.	10 Burchhardt	21 6	☽ f. Kv. 8. 5'	7.09	19.26
L.	11 Hillebert	21 52		7.55	20.30

38. Uge. Lazarus' Opvækkelse, Joh. 11, 19—45.

1. Række, Luk. 7, 11—17.

S.	12 16. S. e. Trin.	22 56	Guido	9.01	21.54
M.	13 Cyprianus	—		10.32	23.25
Ti.	14 † Ophøjelse	0 11	Eskild	11.54	—
O.	15 Tamperdag	1 30	Sol. op 5. 43' n. 18. 26'	0.38	12.59
			Tusmørket varer 42'		
T.	16 Euphemia	2 49	☽ fjernest Jorden	1.29	13.47
F.	17 Lambertus	4 6		2.14	14.24
			Op		
L.	18 Chr. 8. Føds.	18 42	Titus, ☺ f. M. 10. 43'	2.48	14.51

39. Uge. Jesus som Gæst hos Tolderen Levi, Mark. 2, 14—22.

1. Række, Luk. 14, 1—11.

S.	19 17. S. e. Trin.	18 48	Constantia	3.17	15.17
M.	20 Tobias	18 54		3.44	15.47
Ti.	21 Matthæus	19 2		4.11	16.14
O.	22 Mauritius	19 12	Sol. op 5. 56' n. 18. 7'	4.40	16.42
			Tusmørket varer 42'		
T.	23 Linus	19 26	Jævdøgn	5.06	17.08
F.	24 Tecla	19 49		5.34	17.40
L.	25 Cleophas	20 26	Merkur størst østl. Elong.	6.04	18.20

40. Uge. Det sande Vintræ, Joh. 15, 1—11. 1. Række,
Matth. 22, 34 til Enden.

S.	26 18. S. e. Trin.	21 25	Chr. 10 Føds. Adolph	6.47	19.17
M.	27 Cosmus	22 45	☽ s. Kv. 6. 7'	7.52	20.41
Ti.	28 Venceslaus	—		9.25	22.23
O.	29 St. Michael	0 20	Sol. op 6. 10' n. 17. 49'	11.07	23.53
T.	30 Hieronymus	2 0	Tusmørket varer 42'	—	12.23

Oktober 1948

O.C.N.

Sædemaaned. 31 Dage

Se Anm. 3.S.
Højbande

		Op		
F.	1 Remigius	3 40	☾ nærmest Jorden	0.48 13.18
		Ned		
L.	2 Ditlev	17 48	☉ n. M. 20. 42'	1.49 14.05

41. Uge. De første Disciple, Joh. 1, 35 til Enden.

1. Række, Matth. 9, 1—8.

S.	3 19. S. e. Trin.	17 56	Mette	2.34 14.48
M.	4 Franciscus	18 6		3.11 15.27
Ti.	5 Placidus	18 18	Broderus	3.58 16.08
O.	6 Fred. 7. Føds.	18 35	Sol. op 6. 24' n. 17. 31'	4.36 16.49
T.	7 Amalia	19 1	Tusmørket varer 42'	5.14 17.31
F.	8 Ingeborg	19 42		5.52 18.10
L.	9 Dionysius	20 42	☽ f. Kv. 23. 10'	6.27 18.57

42. Uge. De utro Vingaardsmænd, Matth. 21, 28—44.

1. Række, Matth. 22, 1—14.

S.	10 20. S. e. Trin.	21 54	Gereon	7.09 19.53
M.	11 Fred. 4. Føds.	23 14		8.07 21.15
Ti.	12 Pr. Frederik.	—	Maximilian	9.34 22.54
			Sol. op 6. 38' n. 17. 13'	
O.	13 Angelus	0 33	Tusmørket varer 42'	11.18 —
T.	14 Calixtus	1 51	☾ fjernest Jorden	0.08 12.29
F.	15 Hedevig	3 8		0.59 13.14
L.	16 Gallus	4 23		1.39 13.48

43. Uge. Markerne er hvide til Høst, Joh. 4, 34—42.

1. Række, Joh. 4, 46—53.

S.	17 21. S. e. Trin.	5 39	Florentinus	2.12 14.19
		Op		
M.	18 Luk. Evang.	17 12	☉ f. M. 3. 23'	2.42 14.47
Ti.	19 Flyttedag	17 21	Balthasar	3.06 15.14
			Sol. op 6. 52' n. 16. 56'	
O.	20 Felicianus	17 33	Tusmørket varer 43'	3.38 15.42
T.	21 11 000 Jomfru	17 53		4.07 16.15
F.	22 Cordula	18 25		4.38 16.49
L.	23 Søren	19 15		5.08 17.25

44. Uge. Ve Verden for Forargelserne, Matth. 18, 1—14.

1. Række, Matth. 18, 23 til Enden.

S.	24 22. S. e. Trin.	20 28	Proclus	5.45 18.10
M.	25 Crispinus	21 57	☾ s. Kv. 14. 41'	6.30 19.14
Ti.	26 Amandus	23 32		7.38 20.33
			Sol. op 7. 7' n. 16. 39'	
O.	27 Sem	—	Tusmørket varer 44'	9.03 22.06
			Marie Sophie Frederikke	
T.	28 Caroline	1 9	Simon og Judas	10.39 23.28
			☾ nærmest Jorden	
F.	29 Narcissus	2 44		11.58 —
L.	30 Louise Charl.	4 18	Absalon	0.32 12.51

45. Uge. Enkens Skærv, Mark. 12, 41 til Enden.

1. Række, Matth. 22, 15—22.

S.	31 23. S. e. Trin.	5 53	Louise. Reform. Beg.	1.21 18.39
----	--------------------	------	----------------------	------------

November 1948		O.C.N.	Slagtemaaned. 30 Dage	Se Anm. 3.S. Høloande
			Ned	
M.	1 Alle Helgen	16 23	☉ n. M. 7.2'	2.06 14.21
Th.	2 Alle Sjæle	16 37	Sol. op 7.22' n. 16.24' Tusmørket varer 45'	2.47 15.06
O.	3 Hubertus	16 58		3.28 15.45
T.	4 Otto	17 33	Merkur størst vestl. Elong.	4.06 16.26
F.	5 Malachias	18 25		4.45 17.07
L.	6 Leonhardus	19 35		5.20 17.50

46. Uge. **Jordens Salt og Verdens Lys**, Matth. 5, 13—16.

1. Række, Matth. 5, 1—12.

S.	7 24. S. e. Trin.	20 54	Engelbrecht	5.54 18.93
M.	8 Claudius	22 14	☽ f. Kv. 17.46'	6.37 19.28
Th.	9 Theodor	23 34	Sol. op 7.36' n. 16.10' Tusmørket varer 46'	7.20 20.36
O.	10 Luther	—		8.37 21.59
T.	11 Morten Bisp	0 51	☾ fjernest Jorden	10.07 23.13
F.	12 Torkild	2 6		11.33 —
L.	13 Arcadius	3 21		0.14 12.24

47. Uge. **Naar kommer Guds Rige?** Luk. 17, 20—33.

1. Række, Matth. 24, 15—28.

S.	14 25. S. e. Trin.	4 38	Frederik	0.56 13.05
M.	15 Leopold	5 58		1.31 13.37
			Op	
Th.	16 Othenius	15 41	☉ f. M. 19.31'	2.04 14.10
O.	17 Anianus	15 58	Sol. op 7.51' n. 15.58' Tusmørket varer 48'	2.36 14.46
T.	18 Hesychius	16 26		3.10 15.21
F.	19 Elisabeth	17 10		3.45 15.59
L.	20 Volkmarus	18 17		4.20 16.38

48. Uge. **Den sidste Dom**, Matth. 25, 31 til Enden.

1. Række, Matth. 11, 25 til Enden.

S.	21 26. S. e. Trin.	19 42	Mariæ Ofring	4.55 17.25
M.	22 Fred. Ferdin.	21 16	Cecilia	5.37 18.15
Th.	23 Clemens	22 50	☾ s. Kv. 22.22'	6.28 19.13
O.	24 Chrysogonus	—	Sol. op 8.5' n. 15.47' Tusmørket varer 49'	7.29 20.24
T.	25 Catharina	0 24		8.42 21.42
F.	26 Conradus	1 55	☾ nærmest Jorden	10.04 22.58
L.	27 Facundus	3 28		11.21 —

49. Uge. **Jesu Indtog i Jerusalem**, Matth. 21, 1—9. 2. Række,

Luk. 4, 16—30.

S.	28 1. S. i Advent	4 58	Soph. Magd.	0.03 12.21
M.	29 Saturninus	6 32		0.56 13.12
			Ned	
Th.	30 Chr. 6. Føds.	14 59	Andreas. ☉ n. M. 19.44'	1.40 13.59

December 1948		O.C.N.	Kristmaaned. 31 Dage	Se Anm. 3.S. Højvande	
		Ned			
O.	1 Arnold	15 27	Sol. op 8. 17' n. 15. 40'	2.25	14.45
T.	2 Bibiana	16 11	Tusmørket varer 51'	3.05	15.30
F.	3 Svend	17 14		3.45	16.10
L.	4 Charl. Fred.	18 31	Barbara	4.22	16.52
50. Uge. Naar Menneskesønnen kommer, Luk. 21, 25—36.					
2. Række, Matth. 25, 1—13.					
S.	5 2. S. i Advent	19 52	Sabina	4.57	17.33
M.	6 Nikolaus	21 14		5.33	18.14
Ti.	7 Agathon	22 32	Sol. op 8. 28' n. 15. 35'	6.11	19.00
O.	8 Mariæ Undf.	23 47	Tusmørket varer 52'	6.59	19.54
T.	9 Rudolph	—	☉ f. Kv. 14. 57'	7.53	20.53
F.	10 Judith	1 2	☾ fjernest Jorden	8.54	22.02
L.	11 Damassus	2 17		10.09	23.08
51. Uge. Johannes Døber i Fængsel, Matth. 11, 2—10.					
2. Række, Luk. 1, 6 til Enden					
S.	12 3. S. i Advent	3 35	Epimachus	11.17	—
M.	13 Lucia	4 50		0.03	12.11
Ti.	14 Crispus	6 22	Nikatus	0.48	13.00
O.	15 Tamperdag	7 50	Sol. op 8. 46' n. 15. 34'	1.28	13.42
			Tusmørket varer 53'		
			Op ☉ f. M. 10. 11'		
T.	16 Lazarus	15 3		2.08	14.24
F.	17 Albina	16 2		2.50	15.08
L.	18 Lovise	17 24		3.27	15.51
52. Uge. Johannes Vidnesbyrd, Joh. 1, 19—28. 2. Række,					
Joh. 3, 25 til Enden.					
S.	19 4. S. i Advent	18 59	Nemesius	4.09	16.35
M.	20 Abraham	20 35	☾ nærmest Jorden	4.51	17.24
Ti.	21 Thomas	22 10	Uranus i Opp. t. Solen	5.36	18.15
O.	22 Japetus	23 41	Solhverv, korteste Dag	6.24	19.08
			Sol. op 8. 41' n. 15. 36'		
			Tusmørket varer 53'		
T.	23 Torlacus	—	☾ s. Kv. 6, 12'	7.14	20.05
F.	24 Dr. Alexandrine	1 10	Adam	8.18	21.13
L.	25 Juledag	2 40		9.28	22.21
53. Uge. Simeon og Anna, Luk. 2, 33—40. 2. Række,					
Luk. 2, 25—32.					
S.	26 S. im. J. og N.	4 11	St. Stephan	10.46	23.29
M.	27 Johs. Evang.	5 44		11.51	—
Ti.	28 Børnedag	7 14		0.28	12.54
O.	29 Noah	8 30	Sol. op 8. 42' n. 15. 42'	1.21	13.45
			Tusmørket varer 53'		
			Ned ☉ n. M. 10. 44'		
T.	30 David	14 57		2.10	14.85
F.	31 Sylvester	16 10		2.52	15.10

Det danske Kongehus

Kong Frederik IX, født 11. Marts 1899, formælet 24. Maj 1935 med **Dronning Ingrid Victoria Sofia Louise Magareta**, Prinsesse af Sverige, født 28. Marts 1910.

Døtre: 1) **Margrethe Alexandrine Thorkildur Ingrid**, født 16. April 1940. 2) **Benedikte Astrid Ingeborg Ingrid**, født 29. April 1944. 3) **Anne-Marie Dagmar Ingrid**, født 30. Aug. 1946.

Broder: **Tronfølgeren, Prins Knud Christian Frederik Michael**, født 27. Juli 1900, formælet 8. Septbr. 1933 med **Caroline-Mathilde Louise Dagmar Christiane Maud Augusta Ingeborg Thyra Adelheid** (se nedenfor). **Børn:** a) **Elisabeth Caroline-Mathilde Alexandrine Helena Olga Thyra Feodora Estrid Margarethe Désirée**, født 8. Maj 1935. b) **Ingolf Christian Frederik Knud Harald Gorm Gustav Viggo Valdemar Aage**, født 17. Februar 1940. c) **Christian Frederik Franz Knud Harald Carl Oluf Gustav Georg Erik**, født 22. Oktober 1942.

Kongens Moder: **Dronning Alexandrine Auguste**, Hertuginde af Mecklenburg-Schwerin, født 24. Decbr. 1879, formælet 26. April 1898 i Cannes med **Kong Christian X**, født 26. September 1870, død 20. April 1947.

Faders Søkende: 1) **Haakon VII**, Norges Konge (**Christian Frederik Carl Georg Valdemar Axel**, født 3. Aug. 1872, formælet 22. Juli 1896 med **Maud Charlotte Marie Victoria**, Datter af Kong Edward VII af England, født 26. Nov. 1869, død 20. Nov. 1938. 2) **Harald Christian Frederik**, f. 8. Okt. 1876, formælet 28. April 1909 med **Helena Adelheid Viktoria Marie**, Prinsesse af Slesvig-Holsten-Sønderborg-Lyksborg, født 1. Juni 1888. **Børn:** a) **Feodora Louise Caroline-Mathilde Victoria Alexandra Frederikke Johanne**, født 3. Juli 1910, formælet 9. Sept. 1937 med **Christian Nikolaus Wilhelm Friedrich Albert Ernst Stephan**, Prins af Schaumburg-Lippe, født 20. Febr. 1898. b) **Caroline-Mathilde Louise Dagmar Christiane Maud Augusta Ingeborg Thyra Adelheid**, født 27. April 1912, formælet 8. Sept. 1933 (se ovenfor). c) **Alexandrine-Louise Caroline-Mathilde Dagmar**, født 12. Dec. 1914, formælet 22. Jan. 1937 med **Greve Luitpold Alfred Friedrich Karl til Castell-Castell**, født 14. Nov. 1904, død 6. Nov. 1941. d) **Gorm Christian Frederik Hans Harald**, født 24. Februar 1919. e) **Oluf Christian Carl Axel**, født 10. Marts 1923. 3) **Ingeborg Charlotte Caroline Frederikke Louise**, født 2. August 1878, formælet 27. August 1897 med **Oskar Carl Vilhelm**, Prins af Sverige, Hertug af Vestergötland, født 27. Febr. 1861. 4) **Dagmar Louise Elisabeth**, født 23. Maj 1890, formælet 23. Novbr. 1922 med **Hofjægermester Jørgen Carl Gustav Castenskiold** til Kongstedlund, født 30. Novbr. 1893.

Farfaders Broderbørn: a) **Aage** (se nedenfor). b) **Axel Christian Georg**, født 12. August 1888, formælet 22. Maj 1919 med **Margaretha Sofia Lovisa Ingborg**, Prinsesse af Sverige, født 25. Juni 1899. **Sønner:** **Georg Valdemar Carl Axel**, født 16. April 1920, og **Flemming Valdemar Carl Axel**, født 9. Marts 1922. c) **Erik** (se nedenfor), d) **Viggo** (se nedenfor). e) **Margrethe Françoise Louise Marie Helene**, født 17. Sept. 1895, formælet 9. Juni 1921 med **René Charles Marie Joseph**, Prins af Bourbon-Parma, født 17. Oktbr. 1894.

Aage Christian Alexander Robert, født 10. Juni 1887, Prins, Greve af Rosenborg, død 29. Februar 1940, formælet 17. Jan. 1914 med **Grev Calvi di Bergolos Datter Mathilde Emilie Francisca Maria**, Prinsesse Aage, Grevinde af Rosenborg, født 17. Sept. 1885. **Erik Frederik Christian Alexander**, født 8. Novbr. 1890, Prins, Greve af Rosenborg, formælet 11. Febr. 1924 med **Mrs. Fred. Booths Datter Lois Frances**, født 2. Aug. 1897, død 26. Febr. 1941, Ægteskabet opløst 12. Febr. 1937. **Viggo Christian Adolph Georg**, født 25. Dec. 1893, Prins, Greve af Rosenborg, formælet 10. Juni 1924 med **Dr. med. James O. Greens Datter Eleanor Margaret**, Prinsesse Viggo, Grevinde af Rosenborg, født 5. Nov. 1895.

Kong Christian X og Sønderjylland.

Det var Sorg og dyb Vemod, der greb Befolkningen i Grænselandsdelen, da Budskabet udsendtes den 20. April, at Kong Christian X havde lukket sine Øjne. For os perso-

nificeredes det største historiske Øjeblik, vi har oplevet, Genforeningen, i Kongens Skikkelse. Der var ingen Del af Riget, der stod hans Hjerter nærmere. Gennem 27 Aar havde vi faaet et levende Indtryk af, med hvilken Kærlighed og Forstaaelse han omfattede Landsdelen og Befolkningen og Grænseforholdene; Kongeparrets aarlige Besøg formede sig som virkelige Festdage. Og det var Kongen, der selv vilde det saaledes.

Det er ikke altid, at store Ord giver de redeligste Udtryk. Men det er ikke for stærkt eller overdrevent at sige, at Kongen var elsket i Grænselandsdelen. Og Følelserne var ægte, thi de beroede paa Gensidighed. Ingen fandt smukkere Udtryk for dem end Kongen selv, ikke i lange Taler, men i jævne Ord, der kom fra Hjertet og gik til Hjertet.

Der var noget af Eventyrets Glans over Kongens Indtog i Sønderjylland den straalende, sollyse Sommerdag i 1920. Paa sin hvide Hest, som Spaadommene, der gav Udtryk for Folkensindets Længsel, havde varslet om, red han over Grænsen. Jævnt og ligefremt talte han til alle. Det var betegnende for Kongens Sind, at han i det højtidelige Øjeblik fik den lykkelige Indskydelse at løfte den lille sønderjydske Pige op til sig paa Hesten og med hende i Favnen holde sit Indtog i den genvundne Landsdel. Et smukkere Billede kan ikke gives af Genforeningen. Og dette Billede af Kongen vil blive bevaret i Historien. *Fortjente det ikke at rejses i Sten eller Bronze?*

Et andet betegnende Træk for Kongens redelige og ærlige Sind var, baade ved Genforeningen og senere, hans Holdning overfor det tyske Mindretal. Han gav intet bort af sin kongelige Værdighed, men han kom denne Befolkningsdel i Møde paa samme Vis som den danske Befolkning. Han krævede kun ærlig Loyalitet til Gengæld. Glem-

mes vil aldrig Kongens Svar i Genforeningsdagene til en dansk Deputation i Tønder, der følte sig foranlediget til at minde om, hvor haardt den danske Befolkning var blevet behandlet under tysk Styre. Kongen svarede, at „vel var der faret haardt frem, men der er et gammelt Ord, der hedder: Man skal ikke gengælde ondt med ondt. Og det falder naturligt sammen med dansk Folkekarakter at følge dette Ord!“

Kongens kloge Ord og Holdning har skabt dyb Respekt om ham ogsaa i det tyske Mindretal, hvad der ofte har givet sig Udtryk.

Fra Barndommens Aar har Kong Christian levet med i Sønderjyllands Skæbne. Han har selv fortalt, at han som Dreng har redet paa sin Bedstefader Kong Christian IX's Knæ og hørt ham fortælle om Sønderjylland og Krigen i 1864. Kongehusets Vugge stod i Sønderjylland, paa Lyksborg Slot, lige udenfor Danmarks nye Grænse. Det er forstaaeligt, at Kongen i 1920 kunde have ønsket, at det var kommen til at ligge indenfor Danmarks Grænser. Og han har altid i Aarene, der siden er gaaet, fulgt vore danske Landsmænds Kaar sydfor Grænsen med den inderligste Interesse. Han mødtes med dem i Genforeningsdagene ved Korsvejen ved Krusaa. Det blev et Møde, ingen af dem glemte.

Stærkt og inderligt blev Baandet knyttet mellem Kongen og den danske Befolkning i Sønderjylland. Til hans Person knytter sig vore mest lysende og straalende Minder fra Genforeningstiden og op gennem Aarene, der er gaaet.

Et særligt Afsnit af Kongens Regeringstid, Besættelses-aarene, knyttede Konge og Folk endnu inderligere sammen. Vort Lands tunge Skæbne gennem alle Besættelses-aarene hvilede haardt paa alle, ikke mindst paa Kon-

gen og Kongehuset. Men ingen forstod som han, værdigt og klogt, i jævne, alvorlige Ord at mane til Sammenhold, det Sammenhold, der var en ubrydelig Betingelse for at

FRA DEN SØNDERJYSKE BEFOLKNING

I DER TAKNEMLIGHED

SPROGFORENINGEN · SØNDERJYSK SKOLEFORENING

GRÆNSEFORENINGEN · LANDEVÆRNET

DANSK-NORDISK ÆGDEMSFORBUND

DE SØNDERJYSKE DANSKE SAMFUND

Sølvmindepladen paa Kongens Sarkofag.

Danmark atter kunde naa frem til Frihed og Selvstændighed. I disse Aar øvede Kong Christian den største Kongegerning, der vil blive indskrevet i Historien. Ikke mindst i

Grænselandsdelen var hans Holdning til Støtte og Opmuntring for Befolkningen i de tunge Tider.

Kong Christian X er død, men Baandet mellem Kongehuset og Sønderjylland er ikke bristet; thi gode Minder er stærke Baand. Dronning Alexandrine delte helt og fuldt Kongens Følelser, og det nye Kongepar har forlængst vundet sin Plads i den danske Grænsebefolknings Hjerte. Kongeparrets Residens paa Graasten Slot ligger som et Symbol midt i den genvundne Landsdel.

Med dyb Taknemlighed vil vi bevare Kong Christian X's Navn i Erindringen. Og som et ydre Vidnesbyrd om Grænselandets Tak søgte de 6 nationale Foreninger i Sønderjylland og fik som de eneste i Landet Lov til at fæste en Sølvmindeplade paa Kongens Sarkofag i Roskilde Domkirke med følgende Indskrift:

Fra den sønderjydske Befolkning
i dyb Taknemlighed
Sprogforeningen . Sønderjydsk Skoleforening
Grænseforeningen . Landeværnet
Dansk-nordisk Ungdomsforbund
De sønderjydske Danske Samfund

Til sene Slægter vil denne Sølvplade bære Vidne om det enestaaende hjertelige Forhold mellem Kongen og Sønderjylland, men ligesaa varigt vil i Historien Mindet herom holdes levende.

Niels Hansen.

Toldere og Syndere.

En Smuglerhistorie fra 1820'erne.

Af A. Friis Vivild.

Det vrimlede ind paa Nis Thomsens Gaardsplads med Kørende og Gaaende. Der gik Ry af hans Høstgilder, og hele Foldingbroegnen mødte op. Nis Thomsen tog imod, nikkede, trykkede i Haanden og slog paa Skulderen, som det sig hør og bør. Konen og Pigerne slæbte af med Tøjet og hjalp med til at genne Gæsterne ind i Stuerne, naar de med jydsk Sindighed blev staaende paa Trappen og i Forstuen. Karlene havde travlt med Vogne og Heste for at holde Gaardspladsen ryddelig. Køretøjerne fyldte næsten hele Toften, og Hestene blev tøjret omme bag Gaarden.

Jo, det tegnede til at blive et af de helt store Gilder.

Nis Thomsen selv var vist den eneste, der havde lidt svært ved at finde Gildehumøret. Han gik og gumlede paa et pænt lille Problem, som han ikke kunde faa til at gaa op. Men han holdt det ved sig selv, skønt han var godt nok klar over, at hvis han ikke snart fandt en Løsning, saa fik andre end han selv Part i det.

— Du ser saa spekulativ ud, Nis, sagde en Nabo, skønt du har faaet i Hus, hvad du skal have i Hus.

— Jeg maa ikke klage, brummede Nis Thomsen, men det kan ogsaa nok volde lidt Spekulats at skulle fylde Halsen paa Jer alle sammen.

— Der skal noget til, lød Svaret, for vi møder med en god lagret Appetit. Lid kun paa det, Farlil.

Naboen gik ind, og Nis brummede lidt ved sig selv. Bandsat ogsaa. Hvad skulde han gøre. Her stod han med Huset fuld af Gæster og havde endda budt baade Told-

inspektøren og flere Toldere med for godt Naboskabs Skyld, og saa meldte selve Jakob Kruise sin Ankomst. Hvordan skulde man have baade Toldere og Smuglere under samme Tag, selv om der var Fest i Huset. Og Jakob kom vel ikke alene, og naar han kom, saa var det vel næppe for Fornøjelsens Skyld, og hvis han havde Kram med, der skulde over Aaen, hvad saa? Jakob lavede ingen Badulje over Selskabet, men han var ikke saa sikker paa den iltre Toldinspektør Ravn. Han kunde ikke lade være at le lidt ved sig selv over Situationen. Men hvad skulde han gøre. Han kunde ikke gemme hverken Ravn eller Jakob af Vejen. Og saa netop Jakob, som Ravn godt kendte af Udseende foruden af „Berømmelse“, Jakob som plejede at faa enhver til at lette paa sig langs Aaen, naar han var i Farvandet. Hvad nu, hvis han ventede at finde sine vanlige Hjælpere? De forlod nu nok ikke Gildebordet og Puncherne, saa længe der var noget paa Bordet.

Og saa pludselig var Jakob der, inden Nis Thomsen var kommet til Ende med sine Overvejelser. Han red ganske roligt ind i Gaarden og nikkede smilende til Nis Thomsen, der stod og trippede uroligt. Saa slog han ud med Haanden.

— Hvordan har du det med Husrum i Dag, Nis?

Nis Thomsen kløede sig yderst betænkelig bag Øret.

— Skidt, knageme, bitte Jakob. Hjerterum er der nok af, men smaat med Husrum, for vi har Høstgilde, ser du, og Gaarden er fuld af Folk, og der er lidt af hver Slags, Toldere og Syndere og saadan noget, hæ.... Du kan vel ikke nøjes med Roehuset, der møder du ikke nogen, der maaske kunde faa ondt af at se dig, hæ....

— Jeg ikke, jeg vil med til Gildet, men ... æ jeg er jo ikke alene, Tammes og et Par andre kommer om

lidt med et Par Vogne med lidt „Pilleri“ i, og til det kan Roehuset være meget godt, saa faar ingen ondt i Øjnene af det.

De lo smørret til hinanden, og Nis Thomsen nikkede eftertænkstomt, som om dette maaske kunde være en Løsning af Problemet.

— Du kan laane Tammes, fortsatte Jakob, til at gaa Karlene til Haande med Bæsterne, saa gør han ingen Ulykker saa længe. Vi skal være Dyden selv, Nis.

— Hm — ja, jeg stod netop og tænkte paa, om ikke Tammes ogsaa var i Nærheden.

Jakob Kruise lo og sprang af Hesten.

— Hvad tror du, Ravn og de andre Gefrejtere siger? spurgte Nis forsigtigt.

— Naa, han er her i egen høje Person.

— Med Madammen og det hele. Vi er jo gode Venner og Naboer, forstaar sig. Han ved, at jeg er en forstaaende Mand, der sympatiserer med hans vanskelige Opgave.

Nis talte med Salvelse og nikkede alvorligt med Hovedet. Jakob brast i Latter.

— Men han har vel ikke taget hele Flokken med sig til Festen?

— Saa godt som da, det vil sige, han har jo nu lært ikke at lade Aaen være helt alene hjemme. Han kender Jer.

— Jeg kan næsten tænke det. Saa faar jeg hilst paa dem ogsaa. Du er en betænksom Mand, Nis.

Nis smaalo, og Jakob overgav sin Hest til en af Karlene, og saa gik han op ad Trappen. Der vendte han sig smilende om mod Nis og sagde: Ja, jeg tror nu, du kommer til at kigge om bag Gaarden. Jeg skulde kende Tammes meget daarligt, om han ikke holder sig til Bagdøren i Dag. Og han kunde maaske trænge til et godt Raad.

— Hille mænd, brummede Nis og forsvandt i Smaatrav over Gaarden og ind i Stalden.

Han naaede lige at være med til Tammes' Ankomst. Sindigt hyppende kørte han ind paa Toften. Bagefter ham kom endnu en Vogn. Han nikkede til Nis og saa sig om mellem de andre Vogne.

— Vi er nok ikke de eneste Gæster i Dag, hva' Nis?

— Høstgilde, min Far, men Godtfolk altsammen, kom I kun frit frem.

Nis Thomsen var blevet helt kaad efter Samtalen med Jakob.

— Spænd I kun fra, men før Jer net op, for I kommer til Stads. Jakob er bjerget i Hus, og I kan stikke Jeres „Bagage“ ned i Roekælderen, hvis den ikke saa godt taaler Nattekulden. Jakob mente, at I kunde tage en Haand med her, bagefter skulde det ikke mangle paa Forplejningen. Han slog faderligt ud med Haanden, og Tammes og Kuskens paa den anden Vogn kravlede sindigt ned og strakte Benene. Nis Thomsen forsvandt i Trav i Stalden, mens Tammes og hans Kammerat begyndte at læsse af. En af Gaardens Karle kom grinende hen til dem og tog en Haand med. — Det er vist bedst, at I faar Jeres Sager til Side i en Gesvindighed, for Husbond har budt hele Toldflokken til Gilde, den tumbe Karl.

— Føj— da, svarede Tammes og fik travlt. Mon du saa ikke hellere maa gaa hen og gelejde dem en anden Vej, vi kan ikke saa godt have dem rendende her lige i Øjeblikket.

Tammes saa sig rundt og grundede lidt. Ved du hva', sagde han vil Karlen, du maa hellere anbringe Toldhestene godt langt ude i Marken. Det plejer at være rarest at have visse Folk til Fods, har jeg ladet mig fortælle.

— Jeg kan tænke det, lo Karlen. Skal vi ogsaa køre Ravn hans Vogn derud?

Naa, kommer han ogsaa. Tammes grublede igen. Nej, Kresten, jeg tror hellere du maa anbringe den her et Sted, saa er den ved Haanden, naar han skal hjem for det er vel Karossen?

— Sikkert, for han har Madammen med.

Skaal saa da, du Toldinspektør.

Kresten grinede, og Tammes og hans Hjælper gik atter i Gang med deres Pakker, og da den første Tolder kom ridende, var Vognene tomme og Tammes væk. Han overværede heller ikke Toldinspektør Ravns Indtog, som foregik med al mulig Festivitet. Nis Thomsen tog imod paa Trappen, og Pigerne skilte Ravn og hans Kone af med Overtøjet. Nis Thomsens Kone kom med en Bakke med Glas og Nis drak sine Gæster til.

— Velkommen til, Ravn.

— Tak for det, Nis Thomsen. Du har Huset fuldt.

— Saamænd ja, hvor Godtfolk er

I det samme dukkede Jakob Kruise op i Døren, og Toldinspektøren havde nær faaet Velkomstdrikken i den gale Hals.

— Ja, hvor Godtfolk er, kommer Godtfolk til, fuldendte Jakob smilende Nis Thomsens afbrudte Sætning.

Ravn snerrede arrigt: Er du Godtfolk?

— Hvorfor ikke. Men er vi ikke lidt for højt paa Straa til at dutte hinanden? Men for min Skyld skal vi nu ikke hænge os i Smaating.

Han tog et Glas fra Bakken, mens Nis Thomsen og hans Kone lidt betænkelige saa til.

— Skaal saa da, du Toldinspektør. Og saa lader vi Forretninger hvile i Aften og fester.

— Forretningerne .. hva'?

— Ja, Embedet og Ansaret og alt det. Saalænge du har mig her, gør jeg da ingen Fortræd andre Steder.

Ravn maatte smile: Ja, saagu, selv om jeg ikke kan holde Øje med alle dine Kumpaner samtidig.

De trykkede hinanden i Haanden, mens de mange Gæster, der havde samlet sig om dem, smilede og puffede hinanden i Siden. Jakob Kruise bød Fru Ravn Armen, mens Ravn lidt usikkert kiggede paa ham.

— Husk paa Fred og Fest i Aften, Toldinspektør, sagde Jakob.

Nis Thomsen lagde en Haand paa Ravns Skulder.

— Jakob er god nok, Ravn.

— Det siger man jo, her springer I jo for ham allesammen.

— Han er det værd.

— Ja, det er muligt, men det giver Svind i Toldkassen, Nis Thomsen.

— Maaske, men hvad skal en skillende Toldgrænse ogsaa her midt i Landet.

Nis Thomsen saa vist paa Ravn, der stiltfærdigt nikkede.

— Ja — ja, Nis Thomsen, jeg har jo ikke sat den, jeg skal kun vogte den, og det er ikke saa let, naar I alle er imod os Toldere. Lov er Lov:

— Ja, det er det, men det burde ogsaa være saadan, at Lov er Ret, og det er Tolden ikke, Ravn. Derfor har Jakob flere Venner end I.

Ravn skuttede sig lidt uvilligt. Han fik ikke Løn for at være dybsindig. Han skubbede Emnet fra sig og tog Nis Thomsen under Armen, og saa gik de ind i Stuerne med de andre Gæster.

Da Karlen Kresten var ved at køre Ravns Vogn væk, dukkede Tammes op i Gaarden.

— Husk nu, bette Kresten, ikke for langt væk. Det bæres mig for, at den kan komme til Nytte. Godt endda, at der er noget, der hedder Forsynet i denne syndige Verden.

— Det Forsyn staar ikke ved Toldvæsenet, kan jeg tænke, grinede Karlen.

— Nej—nej da, sikke en Tanke.

Og saa forsvandt Tammes igen fra Begivenhedernes Overflade. Han havde den Evne ikke at blive set, men altid at være det rigtige Sted. Det sagde man i hvert Fald om ham. Kort efter stod han omme ved et Køkkenvindue og gjorde Kur til en af Pigerne. Lidt efter var han ved et andet Vindue, hvor han signaliserede til Jakob Kruise, der faa Minutter efter kom ud i Haven.

— Hvad gaar du og spørger for her, Tammes. Skal du ikke spise med?

— Jeg er ikke kommet til Bys for at æde. Saadan er

det altid, naar somme andre kan sætte sig til Gildebordet, maa jeg passe mit Arbejde. Jeg har et lille Ærinde at forrette, inden det bliver Nat. Hm—ja, og saa kommer du til at fly mig Ravns den guldtressede og Madammens Kyse og Sjal.

— Hvad har du nu for. Husk, i Aften er vi dydige, Tammes.

— Ikke nysgerrig, Farlil. Hvad du ikke ved, snakker du ikke om. Hold du dig til Dyden og Ravn, saa passer vi andre Synden imens.

De lo begge to, og Jakob gav Tammes et Dunk i Ryggen, inden han gik ind igen. Lidt efter kunde man se Tammes liste om bag Gaarden med noget Tøj rullet sammen under Armen og forsvinde ned i Roehuset. Her sad den anden Kusk paa en af Ballerne og gnavede sindigt og sagkyndigt paa en Kylling.

— Tror du, at du kun er med for at æde, brummede Tammes. Kan du saa faa tørret Mundvigene og gøre dig nyttig.

— Jeg troede, vi skulde blive her.

— Ja, Tro er en skøn Ting for et Drengbarn i din Alder, men du kommer nu til at lade dig konfirmere om denne her Gang. Vi skal ud og køre i Stads. Hank op i Krammet her.

De tog hver en Pakke i Favnen og bar den op. Tammes stak Næsen frem og konstaterede, at der var Fred og ingen Fare. Gæsterne var alle kommet, og Kuskene var ovre i Borgerstuen. Kun Karlen Kresten nuslede lidt rundt ved Vognene. Tammes nikkede til ham og listede hen til Ravns Vogn. Hans Fælle fulgte bagefter.

— De skal ind her.

— Du har vel spurgt om Forlov, hva' Tammes? lo den anden svedent.

— Naa, saadan egentligt spurgt, det er meget sagt. Men jeg er nu ganske sikker paa, at Ravn ikke har noget imod, at vi rører hans brune lidt. Hjælp du nu Kresten med at spænde for.

Tammes dukkede igen ned i Roekælderens, mens Kusken og Kresten hentede Hestene og spændte for. Tammes asede med Pakkerne og stuede dem ind i Karossen.

— Saa er vi saa vidt, sagde han og tørrede Panden.

— Jeg maa vist hellere tage Fetaljen med, sagde Kusken.

— Gør du det, Søn, svarede Tammes fromt. Det er jo kedeligt at blive brødflov under Vejs. Han forsvandt i Roekælderens, men kom straks tilbage med Kyllingskroget, som mærkeligt nok nu var pillet rent. Han viste Tammes de sørgelige Rester, og Tammes rystede sørgmodigt paa Hovedet.

— Ja, de Pokkers Rotter. Hjælp du hellere mig i Frakken her.

Tammes havde sat Ravns guldtræssede Kasket paa Hovedet og stod og sloges med Frakken, der mildest talt var for lille til hans svære Korpus. Kresten grinede ublufærdigt ad hans Anstrengelser. Da Tammes var kommet i Frakken, bandt han Madammens Kyse paa Hovedet af Kusken og lagde Sjalet nænsomt om Skuldrene paa ham. Han lagde Hovedet paa Siden og saa beundrende paa Resultatet. Han gnubbede ham lidt paa Kinden, saa Skægget raspede.

— Ja, havde vi haft Tid, skulde du nu have været skravet. Det er ikke ligefrem Jomfruskind, det her.

— Det gaar vel nok, for jeg skal vel ikke kæresteres med nogen under Vejs?

— Hvem ved. Maaske kan du klare den ved at vinke lidt ud ad Vinduet med den liljehvide Haand.

Han tog hans Næve og kiggede eftertænksomt paa den.

— Ja, du kommer til at rense Negle Svinemikkel.

— Skal det her være Fastelavnsmaskerade? Det er en helt gal Aarstid, lo Kresten.

— Følg med, bette Kresten, brummede Tammes. Vi har saa sandt regnet med dig, for vi mangler en Kusk. Jørgen og jeg er optaget inden i. Der ligger en Dalers Penge og venter oppe paa Kuskesædet, tror jeg næsten.

— To

— Nej, en, sagde jeg.

— Naa, saa Farvel og god Rejse, Tammes.

Kresten lavede sig til at gaa.

— Halvanden da, din Jødetamp.

— To, min Far. Prisen er to Daler.

— Skal du have baade Fornøjelse og Penge, hva'?

— To altsaa?

— Tag dem saa, din Blodsuger.

Kresten lo og halede Kuskenes Mundering ned fra Sædet og trak i den. Tammes og Jørgen krøb ind i Vognen, mens Kresten steg op paa Bukken. Tammes lænede sig ud ad Vinduet og raabte op til ham: Saa kører vi til Holsted, til Doktors med min Kone, der pludselig er bleven syg og dolig.

— Hva' for noget?

— Husk det nu, hvis nogen skulde spørge dig under Vejs.

— Naa, saadan.

Kresten slog Smæld med Pisken og Vognen rullede af Sted. Kresten stemmede i med en Opsang, til Tammes forbitret stak Hovedet frem og bad ham holde op med den Skraalen. Det er ordentlige Folk, du kører med, snerrede han.

Og saadan kom Tammes og Co. over Kongeaen. Ved

Toldstedet hilste en Tolder høfligt paa Vognen, men viste ingen Nysgerrighed, da han saa et Glimt af den Guldtesede i dens Indre.

Imens gik Tingene deres normale Gang hjemme hos Nis Thomsen. Der blev spist længe og grundigt, og da Gæsterne efter et Par stive Timers Arbejde ved Tallerkenerne rejste sig, var alle glade og saare veltilfredse med sig selv og den øvrige Verden. De Unge drog af Sted til Ladden, hvor Spillemandene stemte Instrumenterne til Dans, mens de mere satte efter en lille diskret Tur rundt om Stalden eller i Haven slog sig ned ved en L'hombre eller omkring Puncheglassene. Begge Dele blev forøvrigt ogsaa her og der forenet til een Idræt. Toldinspektøren holdt sig til denne Kombination og han fik en givtig Aften ud af det paa alle Maader. Der hobede sig en ganske pæn lille Stabel af Skillinger op ved Siden af ham, og hans Medspillende brummede af og til spøgende om det dyre Bekendtskab, som Toldetaten var.

Jakob Kruise drev omkring og holdt Snak, snart ved det ene Bord, snart ved det andet. Han havde et Par Gange været ude at kigge efter Tammes, men Tammes var og blev borte, og Jakob slog sig til Ro med, at han var gammel nok til at klare sig selv. Og det tog han heller ikke fejl af. Hen ved Midnatstid slog han sig ned ved Ravns Bord og overværede, at Toldinspektøren lagde en Solo Couleur paa Bordet.

— Naa, det giver nok i Kassen i Aften, hva' Toldinspektør?

— Jotak, havde Toldkassen det bare altid saa godt, saa skulde jeg aldrig klage paa Jer. Ravn tog sit Glas, nikkede til Jakob og sine Medspillende.

— Skaal allesammen, skaal for baade Toldere og Syndere.

— Ja, Tolderen, det er vel Dem selv, Ravn, men hvem er saa Synderne? .

— Naa, saa Smuglere da, rettede Ravn med en bred jovial Haandbevægelse.

— Ja, saa Skaal igen, Ravn. Lidt Syndere er vi vel alle. Jakob smilede. Men sig mig saa engang, Ravn, er der i det hele taget Smuglere til?

Ravn maabede og de andre lo. Og saa slog Ravn i Bordet, saa Glassene hoppede.

— Smuglere? Ja, brandstagemig. I smugler jo allesammen her langs Aaen, baade de Onde og de Gode. Og hvis ikke hver evige Mors Sjæl stod Jer bi ved Nat og Dag, saa skulde jeg for længe siden havde fanget baade de smaa og de store Smuglere og lært dem til nok saa pænt at lade deres Kram fortolde ved Kongens Kasse. Men hele Egnen betragter jo faktisk en Dag som spildt, hvis ikke jeg er bleven taget ved Næsen.

— Gaar det saa tit paa, forsøgte en af L'hombrespiljerne sig forsigtigt.

— Knageme - ja, i al Beskedenhed, det ved I lige saa godt som jeg, eller bedre, for I hører, hver Gang det er lykkedes, det gør jeg ikke.

Jakob Kruuse bøjede sig ind over Bordet og saa vist paa Ravn.

— Skal vi saa for en Gangs Skyld lade alle de andre være udenfor, og saa spiller vi to alene mod hinanden. En Slags Duel, hva', Toldinspektør. Var det ikke noget. De som Repræsentant for Loven og Toldskellets Taabelighed og jeg for Retten.

Det sidste Ord kom som et Smeld.

— Loven og Retten Ravn vrissede. Jeg kan ikke diskutere Loven og Kongens Forordninger. Men Duellen? Hvad med den, hvad skal det sige?

— Det skal simpelthen sige det, at jeg i Løbet af skal vi sige 3 Dage forpligter mig til at føre et eller andet toldpligtigt Kram over Aaen uden Egnens Hjælp. Det er jo det, De selv vil, ikke.

— Jo, netop.

— Ja, jeg skal bevise Dem, at det ikke er nok. Om De saa havde en Toldkarl paa hver Alen fra Vesterhavet til

Saa spiller vi to alene mod hinanden.

Lillebælt, saa kunde De ikke spærre de Varer ude eller inde, som Folk vil have over.

— Hvad skulde det saa være, De skulde føre over.

— Det kan være lige meget. Lad os tage denne her.

Jakob greb en Brændevinsflaske fra Bordet. Jeg smugler denne her over, endda over Deres egen Bro, og jeg skal komme med den i Haanden, forsynet med røde Baand om Flaskehalsen. Og jeg narrer Dem og alle Deres Toldere. Fanger De mig, saa har jeg tabt, men er jeg kommet 200 Alen nord for Aaen, saa har jeg vundet. Vi vil ikke løbe Væddeløb flere Mil for den Flaske.

Ravn funderede dybt og kiggede skævt til Jakob, som

om han vilde finde ud af, hvor Ræven laa begravet i dette Tilbud. Gæsterne, der efterhaanden havde samlet sig om Bordet, saa spændt til. De fleste smilede. En af dem hvi-skede Nis Thomsen i Øret: Han narrer dem spillemej. Selvfølgelig, svarede Nis Thomsen lavmælt.

— Jamen, Kruuse, hvad gælder saa Duellen, for det skal vel gælde mere end Æren og Brændevinsflasken?

Ravn vilde have klar Aftale.

— Selvfølgelig skal det gælde noget. Vi siger et Gilde, et Andendagsgilde til alle, der er med her i Aften.

— Et Gilde .. Ravn tyggede lidt paa det det kan jo blive dyrt.

— Det skal det ogsaa være.

— Men altsaa ingen Rævestreger.

— Jo, nok lidt Rævestreger, men dem laver jeg selv.

— Altsaa medbragte Rævestreger. Ikke noget med at pudse hele Egnen paa mig?

— Netop.

— Saa siger jeg Top.

Saadan sluttede det berømmelige Høstgilde hos Nis Thomsen i Fryd og Glæde samt stor Forventning hos Del-tagerne. Hjemfarten var mindre frydefuld, i hvert Fald for Ravn. Han fik for saa vidt slet ingen Hjemfart, for hans Vogn var paa ganske mystisk Vis forsvundet med Heste og det hele. Kusken var der, men han kunde ikke opklare Mysteriet. Derimod opdagede Nis Thomsen, at Kresten ogsaa var borte, og da han ogsaa fandt ud af, at Tammes og hans Pakker var borte, gemte han sine Opdagelser for sig selv og kørte personligt den forbitrede Told-inspektør og hans lidt forvirrede Kone hjem. Der fik han lidt af Mysteriet om Vognen opklaret. Den holdt foran Toldstedet, hvor en Karl fra Nielsbygaard havde afleveret den. De stærkt mystificerede Toldkarle havde omsorgs-

fuldt sat Hestene paa Stald. De fik aldrig opklaret, hvordan det kunde gaa til, at deres høje Chef kunde køre i Vogn nordpaa og bagefter ud paa Aftenen vende hjem sydfra, mens Vognen kom hjem nordfra. Ravn hjalp dem ikke paa Gled, skønt han gættede noget af det, han ikke vidste. Derfor glædede han sig ganske særligt til næste Runde med Jakob Kruuse, som han tilskrev Forsmædelser med Vognen. Han traf omfattende strategiske og taktiske Foranstaltninger til Forsvar af Toldstedet og Broen, som Jakob og hans Brændevinsflaske skulde passere. Han havde til Stadighed en Spejder ude ad Vejen mod Syd, og ved selve Toldstedet havde han en fast Vagt i Vejsvinget et Par Hundrede Meter fra Broen. Han sad og kukkelurede i Vagthuset, der var anbragt der for at give Ly mod Regnen eller Skygge for Solen. Det lignede en Slags Skilderhus, kønt var det ikke, men det opfyldte sin Hensigt. Et lignende Vagthus stod forøvrigt Nord fra Broen ogsaa. Ved Toldstedet havde Ravn samlet sin Hovedstyrke. Totre Mand vaagede Dag og Nat paa Broen, dvs. de sad for det meste paa en Bænk foran Vagtstuen, hvis Vinduer vendte ud mod Vejen.

Ravn selv var næsten til Stadighed paa Udkig, og det lader sig ikke benægte, at mange af Naboerne ret ofte gjorde sig Ærinde til Toldstedet for at følge Sagens Udvikling. Hele Egnen ventede med tilbageholdt Aandedræt paa det store Øjeblik.

Og man kom ikke til at vente saa længe. Andendagen efter Høstgildet kom Jakob. Det var ved Middagstid. Solen skinnede, og alle Toldvagterne pustede og stønnede i Varmen. Ravn var selv gaaet i Skygge for at faa sin Middagssovn, og bortset fra Tolderne var der ingen paa Vejen. Tolderen, der var posteret ved Vagthuset Syd for Broen, stod udenfor sit Skilderhus og kiggede ned ad Vejen.

Han saa et stort Halmlæs komme rullende, men det vakte ikke nogen Sindsbevægelse, og han tørrede Sveden af Panden og kiggede ind i Skyggen. Havde han set, hvem der sad paa Læsset, havde han nok gjort Anskrig, for det var Tammes, og bag paa Læsset laa endnu et Par raske Karle. Han saa heller ikke, at i Ly af Læsset kom Jakob Kruise ridende, og han kunde selvfølgelig heller ikke vide, at en halv Mils Vej længere væk laa Ravns Spejder i en Grøft og svedte drabeligt med et Riveskaft stukket gennem begge Ærmer og et andet gennem et Bukseben og ud ved Nakken. En Smule Snor omkring hver Arm og om Benene gjorde Ofret for en saadan „Korsfæstelse“ temmelig hjælpeløs. Saadan var hans Møde med Tammes og hans to Karle forløbet.

Da Læsset nærmede sig Vagthytten, pirkede Tammes til Karlene med Piskeskaftet.

— Nu maa I vist hellere se at glide, inden Kalorius kigger ud igen og ser mere, end han har godt af. Men tag det nu gelinde.

De to Karle gled ned ad Læsset og listede sig nærmere til Hytten, mens Vognen langsomt fulgte efter. Udenfor stod Tolderens Bøsse lænet op mod Væggen. Ganske stilfærdigt lukkede de to Karle Døren til, satte Haspen paa, og saa slog de et Reb om hele Herligheden for at forhindre mulige Udbrud. Bøssen stak de op til Tammes. Der lød et Brøl inde fra Hytten, som rokkede faretruende under Toldkarlens fortvivlede Forsøg paa at komme ud. Men Haspen og Rebet holdt. Tammes lo ned til Jakob, da de fortsatte.

— Nu maa du vist ogsaa hellere komme ned, Tammes, du syner for meget deroppe.

— Jeg er ikke meget for det Gaaen, bitte Jakob, men for din Skyld faar jeg vel føje mig.

Og Tammes lod sig glide ned paa Vejen paa den Side af Læset, der vendte fra Toldstedet. Imens var de to Karle gaaet videre og daskede roligt forbi Tolderne foran Vagstuen. I det aabne Vindue hang et Par andre ugideligt og kiggede ud.

— Holdt, I to der, raabte den ene Tolder til dem.

— Jo, endda, svarede den ene af Karlene frontt. Vi har nu ellers ikke noget at fortolde, vi skal bare over paa Nielsbygaard efter en Tyr.

— Ja, det kunde I næsten se ud til, svarede en Tolder, der var kommet ud i Døren.

— Sig mig, holder I Møde her i Dag, jeg synes, I er saa mange hjemme.

— Ja, et Slags Stævnemøde er det endda. Vi sidder og venter paa en Flaske Brændevin.

— En Flaske er nu ikke saa meget til saadan en Flok, hvis ellers Jeres Tørst ikke er bleven mindre i Varmen.

— Nej, stol du kun paa den, min Far. Men I har vel ikke set en Mand, der hedder Jakob Kruuse?

— Jakob Kruuse hvem er det?

— Naa, I kender ham ikke? Det er nu Løgn, din Kæltring, hvis I ellers er her fra Egnen. Men skrup nu af, for I pynter ikke paa Broen, og vi venter Fremmede.

Tammes' to Karle fortsatte deres Vej mod Nord ud ad Vejen. Her stod den anden Vagthytte. Udenfor stod en Toldkarl og lænede sig dovent til Karmen. Han naaede ikke rigtig at blive vaagen, før Karlene ganske stilfærdigt skubbede ham ind i Hytten, lukkede Døren, og saa fik ogsaa han sat Haspe paa og en Reb om hele Kassen. Og saa forsvandt de ud af Historien.

Imens var Læset langsomt kommet nærmere, Jakob rykkede tæt hen til det for ikke at blive set for tidligt. Tammes havde travlt med en Stang.

— Tror du nu, din Mekanisme virker, Tammes.

— Den skal nok virke, pas du bare Bæstet og Flasken. Vi maa takke for det dejlige Solskin. Det er ikke for en Tolder at være ude i Nu glider vi, Jakob.

Ved Toldstedet kiggede Tolderne dovent paa Læsset, men de rørte sig ikke fra Bænken. Og saa virkede Tammes' „Mekanik“. Han stødte med Stangen til det ene Hjul, der vendte over mod Toldbygningen, det røg af, og Læsset væltede roligt og besindigt ned over Tolderne, der udstødte et Brøl, idet de forsvandt under Halmbjerget. Læsset lagde sig mod Døren og Vinduet. Ruderne raslede ind i Vagtstuen, og Tolderen, der hang og nød Sommeren, blev slynget ind paa Gulvet. Tolderne fo'r til Døren, rev og ruskede i den, men kunde ikke faa den op, saa stormede de ud ad en Bagdør og dukkede lidt efter op ude paa Vejen. Men da var Jakob i Ro og Mag redet over Broen uden at blive observeret. Men Tammes var der. Han stod ganske stilfærdigt og meget skyldbevidst, hvis man skulde dømme efter hans Miner, og spændte Hestene fra. Han tog slukøret Huen af, da Ravn i det samme kom farende til ved Spektaklet.

— Er det dig, Tammes, din forrykte Karl, vil du vælte Huset? Er det et nyt Kneb, hva'?

— Ja, Toldinspektøren maa mangfoldigst undskylde, det var et rædsomt Uheld. Men se, jeg havde lovet Nis Thomsen at bringe det her Læs af By, mens jeg gik og ventede paa Jakob. Man skal jo gøre Nytte selv paa en Sommerdag.

— Jakob, ja Ravn saa snedigt uskyldig ud Har du set noget til ham, hva' bitte Tammes?

— Jo, set ham, har jeg da for ikke saa længe siden.

— Det skader vel ikke, om du siger, hvor han er, for vi længes jo lidt efter at se ham.

— Nej, saamænd, det kan ikke skade. Han holder da ellers der oppe paa Bakken og vinker til Jer. Bare han nu ikke drikker al Brændevinen selv.

Om det var den Historie, der gjorde, at Ravn kort efter søgte Forflyttelse til andre Egne, ved man ikke. Der blev ogsaa snakket om Galdesyge, og den Sygdom blev ikke bedre, da han opdagede, at samme Dag, som Jakob red over Foldingbro, havde han benyttet Lejligheden til, mens Toldkarlene var samlede der, at bringe et Par Læs Brændevinsankre over Aaen længere mod Øst i Nærheden af Dover. Ravn kom ikke til Gilde mere hos Nis Thomsen, men det blev stort og bemærkelsesværdigt endda uden ham.

St. Knuds Gilde i Flensborg.

Af Tage Jessen.

Flensborg gamle Byret, givet paa Dansk af Hertug Valdemar, har som Bilag St. Knuds Gildets Skraa (Vedtægter) og desuden et Værnebrev, udstedt af en Kong Knud, samt Navnene paa nogle Brødre, der har skænket Gildet Gaver.

Der findes ingen St. Knuds Gilder længere i det egentlige Danmark, derimod nok i tidligere danske Folkeomraader og Rigsdele, nemlig i Flensborg, i Lund, Malmø og Ystad samt i Estland.

De middelalderlige danske Gilder er formentlig af hedensk Oprindelse og en Udvidelse af Fostbroderskabet. Mange af dem opkaldtes senere efter St. Knud, sandsynligvis Knud den Hellige.

Det var Broderskabs-Sammenslutninger. Gildesbrødrene hjalp hinanden, hævnede Brødrenes Drab, støttede trængende Brødre eller deres Enker, sørgede for en god Begravelse — i den katolske Tid spillede Sjølemessen en stor Rolle — samt dyrkede Selskabelighed osv. Gildernes Opgavefelt spændte efterhaanden vidt. De kom ogsaa til at spille en praktisk og en politisk Rolle.

Gildet i Flensborg fik som Værnehelgen Knud Lavard, Valdemar den Stores Fader, som d. 7. Januar 1131 myrdedes i Haraldsted Skov og ligger begravet i Ringsted. Aar 1170 blev han kanoniseret af Paven. Det skete ifølge Traditionen d. 25. Juni. De nævnte Datoer spiller stadig en stor Rolle i det flensborgske St. Knuds Gilde.

Knud Hertug var selv Broder i et saadant Gilde, i det gamle »Edslag« i Slesvig By, hvis Brødre hævnede hans Død ved at dræbe Kong Niels, Fader til Knuds Fætter (og Morder) Magnus.

*

St. Knuds Gildet i Flensborg vedvarede til Reformationen. Denne satte Punktum for Helgendyrkelsen, paa samme Maade som den første katolske Kristendom havde afskaffet de gamle hedenske Guder.

Var det nu Slut med det flensborgske St. Knuds Gilde?

Paa en vis Maade ja, paa en anden Maade alligevel ikke.

I Lund genopstod Gildet under samme Navn, med samme Formaal. Det overlevede Forsvenskningen og staar stadig i fuldt Flor som »S:t Knuts gille«.

I Flensborg gik det anderledes.

Ca. 1578 oprettedes et St. Knuds Fugleskydnings-Gilde. Udover, at det 1622 forbød Kobbersmede at blive Medlemmer, ved vi kun, at det afgik ved en snarlig Død. Efter Midten af 1600-Tallet opstod et nyt St. Knuds Gilde. Det fik Tilnavnet »Pappegøjegildet« og forsvandt omkring 1750.

Men ca. 90 Aar senere dukker den udødelige St. Knud op paany, og nu lykkes det ikke længere at tage Livet af ham. — Det gik til paa følgende Maade:

I 1602 var der opstaaet et St. Johannes Gilde. — Navnet havde intet med St. Knud at gøre, men Formaalet viser nært Slægtskab med de katolske Knuds Gilder. Brødrene havde Pligt til Ligbæren og til at følge hen. Hver St. Hansdag — altsaa næsten samme Dag som Knud Lavards Ophøjelse i Helgenstanden — samledes Brødre og Søstre (Hustruer) til en Sammenkomst med Mad, Drikke og Dans.

Trediveaars-Krigen afbrød dets Virke. Men d. 28. Juni 1640 genoprettedes det »i Guds Navn« og i Overensstemmelse med den gamle Skraa som St. Johannes Skyttelav, altsaa et nyt Formaal. I 1721 fik det sin prægtige Velkomst-Pokal, som den Dag i Dag opbevares paa Museet sammen med St. Knuds Gildets øvrige Sølvskat og benyttes ved højtidelige Lejligheder.

Kong Frederik IV. havde givet Gildet Privilegium. Dette søgtes fornyet ved Tronskifterne. I en 1808 indgivet Ansøgning understreges Skydefærdighedens Betydning for Forsvaret af Konge og Fædreland.

I 1837 talte Johannes Gildet, som i 1759 havde faaet en Fane (med Rigsvaabnet, der endnu hænger paa St. Knuds Borg) foræret af Kongen, kun syv Medlemmer. Dets Dage syntes talte.

Da traadte en Mand til, hvis nationale Indsats altid vil leve blandt danske Sydslesvigere: Hjulmager J. Kruse. I Løbet af 1840 organiserede han »Sct. Knuds Gilde zu Sct. Johannis«. Det nye Navn, som snart blev eneraadende uden Tilføjelse, var et genialt Greb. St. Knud var paany staaet op af Graven. Flensborgs og Rigets danske Middelalder var blevet gjort levende.

J. Kruse var født i Egerneførde. Hans Skolegang var tysk. Hvor kunde det være anderledes i den sydlige Del af det danske Her-

St. Knuds Gildets Hovedsbydning den 25. Juni 1877. Ved Bordet sidder daværende Oldermænd, senere Rigsdagsmand Gustav Johannsen, med Oldermænds-Hammeren i venstre Haand.

tugdømme Slesvig! Han rejste som Haandværkssvend i Udlandet. Først senere lærte han Dansk og aldrig helt til Fuldkommenhed.

Det er en af det gamle danske Grænselands Gaader, at denne jævne, plattysktalende Mand fra de sydligste Egne ikke blot var kongetro og en loyal Statsborger, hvad de allerfleste Sydslesvigere jo var indtil 1840, men en brændende national Fædrelandsven, der blev en af de ypperste Forkæmpere for dansk Sprog, Menighedsliv og Kultur.

Under et Besøg i Hovedstaden ankede en ministeriel Embedsmand over, at Kruse ikke talte helt korrekt Dansk. Men den djærve Sydslesviger svarede Københavneren: »Det er jeres Skyld! Hvorfor har I ikke sørget for, at vi lærte Dansk i Skolen?«.

Kruse kunde, som en af hans Medarbejdere sagde, »gennembyrde Mure og omstyrte Befæstninger«. Han kunde ikke blot rive ned og overvinde Modstand, men rejse en Danskhedens Borg og et aandeligt Dannevirke, idet han mellem Krigene blev Sjælen i Skole- og Kirkearbejdet.

Gildet kaldtes spotvis »Knippelkoret«, og i 1843 afslog Christian VIII. at skænke det en ny Fane. Men Aaret efter fik. J. Kruse, der først havde skaffet det Tilslutning hos Menigmand, ved nogle velhavende Borgeres Hjælp rejst et nyt Gildehus: den nuværende »St. Knuds Borg« med Have og tilhørende Skydebane i Byens sydlige Del.

I 1841 havde »Aeltermann« Kruse paa Tysk holdt en historisk-poetisk (sikkert af en mere lærd Medhjælper forfattet) Tale, hvori det vrimlede med danske Sagnfigurer og Konger. »Die Bahn wo heut wir weilen, war Knuds Werk«, udtalte han. Til Lejligheden var skrevet en Skytteviser og en Fædrelandssang, hvori forekom Ordene: »Dänemark! Vaterland! heiliger Laut — Herzen vertraut« og »Danebrog zierte rings Gestade und Meer«.

I Maj 1846 forærede Gildet Kruse en Æressabel. 1852 valgtes han til Æresoldermand. Samme Aar forærede den brave danske Flensborger Thomas Juhl Gildet et Sølvbæger med Indskriften »Muskatenbier und Rebensaft giebt heitern Muth und Körperkraft«. — Ved visse Lejligheder mødte Brødrene op med Gevær og løste Politi-Opgaver. Da kunde der jo blive Brug for Mod og legemlig Styrke.

I Maj 1853 stadfæstede Frederik VII. St. Knuds Gildets Privilegier. Faa Dage efter deltog han personlig og underskrev Statutterne. Kongens Fødselsdag — d. 6. Oktober — er den Dag i Dag

en af Gildets Festdage. 1857 skænkede den folkekære Konge (og Æresbroder) Gildet et stort Sølvkrus, hvoraf Brødrene stadig drikker du's. Og i Juli 1859 fik Gildet paa Flensborg Raadhus overrakt den længe attraaede nye kongelige Fane med Rigsvaabnet.

Det var en stor Dag for Kruse. Den 21. August s. A. døde den ukuelige Forkæmper for Danskheden. Han hviler tæt ved det smukke Kapel paa Flensborg gamle Kirkegaard. »Den danske Patriot« staar der paa Gravstenen. Aarvaagen, ærlig og djærv, vittig, slagfærdig og sprudlende af munter Livsglæde var Værkmester Kruse — det ældgamle St. Knuds Gildes Genopvækker — en værdig Forgænger til G u s t a v J o h a n n s e n.

Denne blev Oldermænd i 1873, da Kruses Medarbejder Beyer døde.

I 1861 havde Gildet faaet nye Love, trykt baade paa Tysk og paa Dansk. En af Gustav Johannsen indrettet Protokol blev ogsaa affattet paa Dansk. Om de vanskelige ti Aar siden Adskillelsen fra Danmark skriver han: »Siden 1864 har Gildet hyppigt lidt under Besværligheder fra forskellige Sider, men Brødrenes trofaste Sammenhold overvandt lidt efter lidt Vanskelighederne«.

I 1880 holdt Gildet et Slags 300 Aars Jubilæum for »die Neubelebung in 1580«, hvormed der sigtes til det ca. 1578 oprettede efter Set. Knud opkaldte Fugleskydningsgilde.

I 1892 fik St. Knuds Gildet atter nye Love. — Gustav Johannsen havde været en glimrende Oldermænd og beholdt Hvervet til sin Død i 1901. Men hans mangeaarige parlamentariske Virksomhed og de sidste Aars Sygdom lagde store Hindringer i Vejen.

Efter hans Død kom der en kritisk Tid. Brødrenes Antal skrumpede ind og Gildet truedes af tysk Infiltration. Da var det, at Redaktør J. J e s s e n gjorde en Indsats, som altid fremhæves i Oldermændenes Aarsoversigter. Han fik talrige Medlemmer af »Borgerforeningen« optaget i Gildet og reddede det ved denne Blodtransfusion. Ved en senere Lejlighed reddede den danske Spare- og Laanekasse Gildet under en økonomisk Krise.

Kort før den første Verdenskrig fik Gildet en ny Oldermænd: den unge dansk-nordslesvigske Advokat C h r i s t i a n R a v n fra Hyrup i Øsby Sogn.

For St. Knuds Gildet kom Ravn til paa sin Vis at betyde næsten lige saa meget som Kruse og Johannsen. Som faa forstod han at finde den ægte flensborgske Tone. Efter 1918 optoges en Ræk-

**To forhenværende Majestæter T. H. Æresoldermand Raab, Konge flere Gange,
i. V. Overskaffer W. Miltzow, Konge i 1931. Paa Bordet en Del af Gildets
Søløskat, i. V. Velkomstpokalen, i. H. det af Fr. VII. skænkede Søløkrus.**

ke paalidelige danske Brødre, og Gildets Økonomi fik en uvurderlig Støtte gennem Chr. Ravns enestaaende Gavmildhed. Med bange Anelser spurgte Brødrene: Hvem skal være hans Efterfølger?

Men det gik bedre end ventet. Med stor Dygtighed overtog den nuværende, repræsentative Oldermænd, Bankfuldmægtig Joh. W r a n g, Ledelsen, medens Æresbroder Ravn stadig er Gildets afholdte Æresoldermand.

*

I 1920'erne fik St. Knuds Gildet en ny Skraa.

I første Del af den smukt udstyrede Bog er i Facsimile aftrykt den gamle middelalderlige Skraa. Og saa følger de nuværende Vedtægter.

Gildet har et firedobbelt Formaal. Som Nummer et fremhæves Pleje af B r o d e r s k a b s t a n k e n. Til dette Formaal tjener især det ordentlige Adelgilde den 7. Januar, Knud Lavards Dødsdag. Da mindes bl. a. de i Aarhundredernes og i Aarets Løb heden-gangne Brødre. Som et andet Formaal nævnes Hjælp til t r æ n g e n d e. Dette plejer at ske paa en lille Sammenkomst ved Juletid. Saa kommer »Pleje af ædel S e l s k a b e l i g h e d i de gamle, nedarvede Former«. Dette sker bl. a. om Eftermiddagen og Aftenen ved det store Adelgilde den 25. Juni (til Minde om Knud Lavards Ophøjelse til Helgen). Paa denne Dag og ved »Skaffer-skydningen« den 6. Oktober (Frederik VII.s Fødselsdag) kommer Brødrenes Damer tilstede. — Til Broderpligterne hører ogsaa Deltagelse i afdøde Brødres Begravelse.

Den 25. Juni finder »Kongeskydningen« Sted, thi Dyrkelse af Skydesporten paa egen Skydebane er et fjerde Hovedformaal for Gildet.

Siden Krigens Udbrud i 1939 har Skydebanen ikke kunnet benyttes. Den nuværende Skyttekonge, Fabrikant Viggo C h r i s t i a n s e n, har derfor »regeret« i otte Aar og i Kraft af sit gavmilde Brodersind været en prægtig »Majestæt«. — Iøvrigt er der under normale Forhold tre For- og tre Efterskydninger. Desuden var der under de regelmæssige Onsdags-Sammenkomster rig Lejlighed til at øve sig i Skydesporten for de Brødre, der havde Tid dertil. — Som Følge heraf har »St. Knud« med Ære kunnet hævde sig under kammeratlig Konkurrence med andre Skyttegilder i Flensborg og i Danmark.

Samarbejdet med Skydebrødre nord for Grænsen har været et Kapitel for sig, og disse værdifulde Forbindelser er blevet genoptaget efter Danmarks Befrielse. Som en lille speciel nordisk Gren indenfor St. Knuds Gildets mangesidige Virke bør fremhæves Venskabsforbindelsen med »St Knuts gille« i L u n d, hvis mangeaarige »åldermand«, Professor L. W e i b u l l, har gæstet Flensborg, medens St. Knuds Brødre har gæstet »brøder och systrar« i de gamle Ærkebispers Stad. Her dyrkes ingen Skydesport, men Broderskabstanken og ædel Selskabelighed i gamle, nedarvede Former.

St. Knuds Gildet er med sine mange Traditioner, der stadig holdes i Hævd, en Levning af det gamle Flensborg: dels fra Middelalderen, dels fra Tiden før 1864. Et næsten frimureragtigt Ceremoniel trives sammen med godt Kammeratskab og munter Selskabelighed. Her lyder Dansk og Plattysk »i broderligt Kor«. Dansk er dog nu langt overvejende.

I Middelalderen spillede Gildet en betydelig kommunalpolitisk Rolle. Denne Tradition genoptoges i og efter 1924, da Kansleren, J. C. Møller — den nuværende Overborgmester — blev Ordfører for den danske Fraktion i Borgerrepræsentationen og Oldermann Ravn fik Sæde i Magistraten. For Tiden er der talrige Raadmænd og Borgerrepræsentanter inden for Brødrenes Kreds.

For Øjeblikket tæller St. Knuds Gildet 70—80 Medlemmer. Det vilde være en nem Sag at øge Tallet, men Pladsforholdene hindrer en Udvidelse. Enkelte af Brødrene bor nord for Grænsen.

*

Gildet ledes af Oldermannen og Kansleren. Sidstnævnte Embede indehaves nu af Overlærer og Inspektør ved »Duborg-Skolen«, E. Olesen. Ved deres Side staar et Antal »Stolbrødre«: Kaptajnen og Løjtnanten, (der fører Tilsyn med Skydebanen), Kassereren, Overdommeren og Dommeren, Overskaffereren og Skaffereren, de to Sekretærer osv. Særlig Anseelse nyder Æresbrødrene, hvis Navne er indrammet i Guld paa Brodertavlen i Salen paa »St. Knuds Borg«. Øverst staar Navnet paa Gildets fornemste og uforglemmelige Æresbroder Frederik VII. Under hans Billede paa Salens Tværvæg hænger i oval Ramme det middelalderlige Gildes Genopvækker, Danskhedens modige Forkæmper og Kongens Dusbroder: Værkmester Kruse. Gildets rige Sølvskat,

St. Knuds Gildets Hovedfest den 25. Juni 1946. I Baggrunden Gildets nuværende Fane. Nr 3 J. H. i 1. Række Oldemand, Bankfaldmægtilg Joh. Wrang, i Midten Gildets Konge, Fabrikant V. Christiansen mellem to Gæster, Politikommandør Brix og Oberstløjtnant Lunding. T. V. for denne Æresoldermand Advokat Chr. Ravn.

der til daglig opbevares paa Byens Museum, har allerede været omtalt.

Oldermanden og Kansleren, der tillige er Ceremonimester, indvier nyoptagne Brødre i de gamle Traditioner. Gildeskruet er Diplomat (eller Jaket) med hvidt Slips og høj Hat samt hvide Handsker og — ikke at forglemme — Brodernaalen af Sølv med den lille Afbildning af Skytshelgenen Hertug Knud.

Det var festlige Dage den 25. Juni hvert Aar, naar Brødrene i høj Hat marcherede gennem Flensborgs Gader og Orkestret spillede »I vor Barndom vi hørte Kartovernes Brag«. I Spidsen kørte Oldermanden med Sølvkæde om Halsen. Saa hentedes »Majestæten«, der bar det store Sølvskjold paa Brystet. Damer kastede Blomster til Optøget, der endte i Haven ved »St. Knuds Borg«, hvor Kanonslagene dundrede og Skuddene knaldede. — Dette uundværlige Træk i Gadebilledet vil jo nok dukke op igen før eller senere. — At en saa ærværdig Institution som St. Knuds Gildet har en Markør paa over 90 Aar, skal lige nævnes for Fuldstændigheds Skyld. Hvert Aar før Krigen viste han paa en særlig Sølvskive, hvor »Pletten« sidder.

For Tiden knalder Skuddene ikke, men Broderskabstanken lever saa stærkt som i Kruses Dage. Dansk Aand, der forener Middelalder, Tiden før 64 og Nutid, præger Samarbejdet tværs over Grænsen med Landsmænd og Brødre i vort Moderland Danmark.

Det ældgamle St. Knuds Gilde i Flensborg staar i fuldt Flor, rustet til Fremtidens Opgaver under Varetagelse af gode Traditioner.

To Juleaftener.

Af Erik Bertelsen.

Frederik stod ved et af Vinduerne i Kostalden og kikkede langeligt ud over de sneplettede Marker. Han havde set et Glimt af en Uniformskasket nede ved Bakkekrattet. Mon Posten vilde komme denne Vej? Nej, han fortsatte østerpaa, ligesom de fleste andre Dage. Og Frederik vendte sig skuffet fra Vinduet og tog fat paa sit afbrudte Arbejde. Han skulde have gjort rent hos Kørerne, endda bedre end ellers; for det var Juleaftensdag.

Men han evnede ikke at glæde sig til Højtiden. Det sved i ham af Bitterhed ved Tanken om, at Posten var cyklet forbi. Ikke et eneste Menneske havde fundet paa at sende nogle venlige Ord. Man huskede velsagtens nok, at han og Margrete var til; men man var holdt op med at have noget særligt tilovers for dem. De var bare et Par fattige Slidere, som havde slaaet sig ned i en Udkant af Landet, ja i en Afkrog af Sognet, helt ude ved Hedekanten. De kunde ikke se andre Huse fra deres Vinduer. Deres nærmeste Naboer var et Par gamle Folk, der boede nede mellem Hedebakkerne. Det næste Sted laa mere end et Kvarters Gang borte. Og der kunde gaa Dage, uden at der viste sig en fremmed, lige med Undtagelse af Mælkekusken, som altid havde travlt og ikke brød sig om at snakke. Til Tider kunde Frederik blive saa trykket af Ensomheden, at han maatte gøre sig et Ærinde til Stationsbyen for ligesom at mærke, at han var et Menneske endnu.

Dengang de nylig var flyttet hertil, for fem Aar siden, var Posten hver Dag kommet med „Amtstidende“, og han

var en Mand, der yndede at fortælle Nyheder. Desuden holdt Avisen ham stadig underrettet om, hvad der tildrog sig. Men saa havde Margrete fundet paa, at de kunde spare den Udgift til Avispengene; det var ogsaa bare Tidspilde at læse saa meget.

„Jeg synes, at vi fremfor alt skal se at faa betalt vor Gæld“, sagde hun. „Naar den er bragt til Side, kan vi give os til at holde Aviser . . . og gaa paa Besøg og til Foredrag . . . og i det hele taget . . . saa vil jeg heller ikke have noget imod, at du køber en Radio“.

Frederik maatte til en vis Grad give hende Ret. Saa længe de havde Gæld, var det andres Penge, de brugte. Og saadan i det væsentlige var han enig med hende om at udnytte hver sollyst Time til Arbejde og passe godt paa hver Øre, de tjente. Men det kunde ogsaa drives for vidt, forekom det ham. Det var hendes Skyld, at de fra Aar til Aar var blevet mere sparsommelige med at sende Julehilsener til Familie og gamle Venner. Nu hævnede det sig. Nu kunde de sidde her hele Julen, uden at de fik et eneste Brev eller Kort, og uden at nogen besøgte dem. Det var han vis paa.

Ensomhedsfølelsen greb ham pludselig saa stærkt, at han forlod Arbejdet og gik ind til sin Kone.

„Hør, Margrete, skulde jeg ikke gaa ud til Plantagen og hente et lille Juletræ?“

„Juletræ“, mumlede hun vrangvilligt; „hvad skal vi med det — naar vi ikke har Børn?“

„Jeg kom bare i Tanke om, at vi har nogle Lys tilovers fra sidste Aar“.

„Dem kan vi vel altid faa brugt“.

Han havde ogsaa tænkt paa, at de maaske kunde byde de to gamle nede mellem Bakkerne herop til Aften. Men han kviede sig ved at spørge Margrete. Det var ikke godt

at vide, om hun kunde sætte ordentlig Julemad paa Bordet. Det havde været Meningen, at de skulde have Gaasesteg. Gaasen var blevet dejlig fed i den sidste Tid. Men da det saa rygtedes, at Gaasepriserne var blevet usædvanlig høje, mente hun, det vilde være Fraads, om de to alene sad og flottede sig saadan. Det var bedre at lade Gaasen leve til efter Jul og saa sælge den.

„Men“, vedblev han tøvende, „hvordan er det, Margrete . . . skulde vi ikke gaa til Kirke i Aften?“

„Aa“, undslog hun sig, „jeg vil hellere vente til i Morgen. Jeg er saa træt.“

Han forstod godt, at hun var træt. Hun sparede aldrig sig selv. Ustandselig var hun paa Færde, hele Dagen igennem. Det kunde siges med Sandhed, at han ikke var blevet snydt med den Kone, han havde faaet. Men alligevel.

Mere mistrøstig end før gik han tilbage til Kostalden. Arbejdet skulde gøres. Han plejede ikke at være mindre paapasselig end hun med sine Pligter. Og hun havde talt sandt. De havde ingen Børn. Selv om de fik sat et Juletræ ind i Stuen og pyntede det, tog de jo ikke hinanden ved Haanden og gik rundt paa Gulvet og sang. De sad bare og saa paa Lysene. Det kunde maaske nok regnes for en unyttig Beskæftigelse. Men alligevel . . .

Timerne var lange den Dag. Og dog kom Frederik knap til Ende med alt det, han havde villet udrette. Der var ikke det sædvanlige Skub i ham. Han manglede Lyst. Flere Gange greb han sig i, at han stod og var faldet i Tanker — dystre Tanker. De tegnede sig ikke helt klart for ham; men det var noget med, at der blev tomt til alle Sider, hvis man bare levede for sig selv; man trængte til at mærke, at man ogsaa betød noget for andre Mennesker.

Paa den anden Side . . . han havde jo Margrete. Hende burde han først og fremmest være noget for, og

han vilde heller ikke skyde den Opgave fra sig. Han besluttede at tvinge Misstemningen bort og gøre sit til, at Aftenen ikke blev mislykket.

Men da Arbejdet var bragt til Side og han havde skiftet Tøj og kom ind i Stuen for at spise, var det gode Forsæt lige ved at glippe for ham. Margrete satte Byggrød paa Bordet. Saa fattig en Julemad var han endnu aldrig blevet budt. Hvorfor havde hun ikke kunnet koge Risen-grød? Og hvorfor skulde de nøjes med Hakkebøf? Hvorfor kunde hun ikke bruge noget af det gode Høsekød, hun havde henkøbt i Sommer? Begyndte hun ligefrem at blive nærig?

Trods Skuffelsen spiste han godt af Maden og lod sig ikke mærke med, hvad han tænkte. Det vilde gøre Margrete ondt, hvis han viste sig utilfreds. Han kunde se paa hende, at hun var meget træt, og Trætheden laa sikkert til Grund for den simple Hverdagskost, hun opvartede med. Det havde vel oversteget hendes Kræfter at tilberede noget bedre.

Ud fra det samme Synspunkt var det ogsaa forstaaeligt, at hun ikke havde kunnet overkomme at købe nogen Julegave til ham. Hun kom og rakte ham et Par Strømper, hun selv havde strikket, og han tog imod dem med uskrømtet Tak. Det var jo ikke Gavens Størrelse, men Hjertelaget, det kom an paa, og i det Stykke vidste han, hvor han havde hende; hun holdt oprigtigt af ham. Ti Gengæld turde han sige med Sandhed, at han holdt lige saa meget af hende. Og det glædede ham at se den Taknemmelighed, der tændtes i hendes Øjne, da han kom frem med sin Julegave til hende, en Husholdningsvægt, som hun længe havde savnet. Hun blev helt rørt over, at han havde husket hendes Ønske.

Desuden havde han købt en Almanak. Den var dog

nærmest til hans eget Brug; men han havde ogsaa tænkt sig, den kunde være til lidt Opmuntring for hende. Den indeholdt nemlig en Del Fortællinger. Og nu gav han sig til at læse en af dem højt. Muligvis vilde han læse flere, hvis han kunde mærke, hun brød sig om det. Noget skulde Aftenen jo gaa med, og de havde ingenting særligt at snakke om, udover hvad de plejede at drøfte til Hverdag.

Men han havde ikke læst ret længe, før han opdagede, at hun sad og nikkede med Hovedet. Hun var saa uvant med at sidde stille paa en Stol, at det gjorde hende søvrig.

„Hører du ikke efter?“ spurgte han forsigtigt.

„Aa jo“, sukkede hun, „det gør jeg da, men jeg kan snart ikke holde Øjnene aabne længer; jeg ved ikke, hvad det kommer af.“

„Skal vi saa ikke hellere gaa i Seng, selv om det er noget tidligt?“ foreslog han, og hun fulgte hellere end gerne hans Raad.

Længe efter at Margrete var faldet i Søvn, laa Frederig vaagen og grublede. Han syntes ikke, han havde Ret til at bebrejde sin Kone noget. Der havde ikke været et ondt Ord mellem dem hele Dagen. Men alligevel havde der været noget mislykket ved Aftenen, en Mangel paa Højtid og Stemning. Maaske var det hans Skyld. Maaske var det ham, der gik og blev saa sløv under Hverdagens Byrder, at Sindet kun var lunkent, naar han burde sprede Varme om sig. Han prøvede at sætte sig selv paa Anklagebænken, men naaede ikke at fælde nogen Dom, inden Søvn tog ham.

Om Morgenen vaagnede han ved den sædvanlige Tid. Det var mørkt endnu. Margrete sov fast, og han vilde ikke vække hende foreløbig. Hun trængte til at hvile ud. Det hastede heller ikke med at staa op. Denne Dag turde de nok unde sig lidt mere Magelighed end ellers.

Men netop som han var ved at blunde hen igen, blev der banket paa Vinduet. Han sprang straks op af Sengen og trak Gardinet fra. En Mandsskikkelse blev synlig i den matte Dæmring.

„Sover I?“ lød det fortrædeligt; det var Mælkekuskens Stemme. „Er I syge? Skal I ikke have Mælk med til Mejeriet i Dag?“

„Nej nej“, svarede Frederik forvirret. „Nej, vi har ikke noget ikke mere, end vi selv skal bruge.“

„Naa ja, det maa I jo selv om. Og glædelig Jul da.“

Mælkekusken traskede hen til sin Vogn, og Frederik vendte sig mod Margrete, der nu var blevet vaagen.

„Det er for galt, det her“, udbrød han. „Det kan ikke være Julemorgen, naar Mælkekusken kommer. Vi maa have regnet en Dag galt fordi vi gaar her og roder helt for os selv. Det er virkelig ved at blive for galt med os.“

„Ja“, klagede Margrete, „bare han ikke blev klar over, hvorfor vi ikke har malket endnu. Folk skulde nødtigt have det at more sig over.“

Mens Frederik trak i Tøjet, blev han ved at smaa snakke, nærmest henvendt til sig selv:

„Det kan ikke blive ved at gaa saadan. Vi bliver helt sære af at holde os saa meget for os selv. Vi glemmer at være Mennesker. Vi glemmer, at der er andet end Slid for Føden“

Margrete stod ogsaa op. Hun svarede ikke paa hans Bemærkninger. Først da hun var fuldt paaklædt, overvandt hun sig til at sige noget:

„Frederik jeg er næsten glad for, at vi saadan tog fejl. Jeg var saa træt i Gaar. Men i Aften vil jeg gerne med i Kirke.“

„Vil du?“ spurgte han overrasket.

Han havde staaet og gruet for, at de skulde have endnu en Juleaften lige saa trist som den første. Nu lettede det paa hans Mismod, at hun syntes villig til at indhente lidt af det forsømte. Han glædede sig til Kirketuren. Alene det at være omgivet af andre Mennesker, selv om han ikke fik Lejlighed til at snakke med dem, kunde kvikke

Du har jo Lov til at tage et Grantræ i Plantagen.

ham op, saa det mærkedes i flere Dage. Allerede nu følte han sig bedre oplagt til Arbejde. Han nynnede endog, da han sammen med Margrete gik ud i Kostalden.

Der skulde malkes og der skulde fodres. Ingen af de to sagde noget, mens de tog sig af deres vante Pligter. Men da de bagefter sad inde ved Morgenmaden, begyndte Margrete lidt forlegent:

„Du har jo Lov at tage et Grantræ i Plantagen. Saa hvis du gerne vil, Frederik“

Han nikkede til hende med et taknemmeligt Smil. Jo vist vilde han gerne have Juletræ. Han fik snart hentet

sin Økse og gik ud mod Plantagen. Der var et godt Stykke Vej, og han gav sig rigelig Tid med at finde et pænt, lille Træ. Det var midt paa Formiddagen, inden han vendte tilbage. Han vilde slæbe Træet med ind i Bryggerset. Men ved Døren standsede han forbavset. Vinduet udefra sendte en Byge af Dun hen over Stengulvet. Margrete havde slagtet Gaasen og var ved at plukke den.

„Hvad gaar der nu af dig?“ undslap det ham.

„Ja, hvad“, lo hun imod ham. „Det er da ikke hvert Aar, vi har to Juelafterner. Skulde det saa ikke mærkes, synes du?“

„Men du vilde jo med til Kirke. Og saa skulde Maden vel egentlig være færdig, til vi kom tilbage.“

„Det bliver den ogsaa. Jeg har været nede og budt Jakob og Stine herop til i Aften. De sidder ellers saa ene, de to gamle. Og til Kirke kommer de ikke paa denne Tid af Aaret; det er for langt for dem. Stine har lovet at tage sig af Maden, mens vi er væk.“

„Det er jo udmærket . . .“

Mere fik han ikke sagt. Der lød Støj bag ved ham. Landposten var sprunget af sin Cykel uden for Huset. Han greb ned i sin Taske og halede nogle Breve og Julekort frem, og Frederik fik Bundtet i Haanden; han stod med en underlig skamfuld Fornemmelse; han havde tænkt for simpelt om forskellige Mennesker; de huskede alligevel ham og Margrete.

Mod Sædvane vilde Posten skynde sig bort. Han skulde lige til at svinge sig paa Cyklen igen, da Frederik standsede ham med et Vink. Margrete havde sendt sin Mand et hastigt Blik, og selv om han ikke var helt sikker paa, hvad hun mente med det, frygtede han ikke længer for, at hun vilde sætte sig imod, hvad han nu med eet havde besluttet.

„Mens jeg husker det“, rømmede han sig. „Jeg vilde gerne bestille „Amtstidende“ fra Nytaar.“

„Naa, det vil du“, sagde Posten med en skæmtsoni Knurren. „Saa skal jeg altsaa ulejlige mig herop hver eneste Dag. Men lad gaa . . . og glædelig Jul, Folkens.“

Fra den Dag skete der en Forandring med de to Mennesker paa det afsides Sted. De kom mere ud i Sognet og havde tit fremmede hos sig. De var mindre bundne ved Sliddet end før. Men alligevel gik det fremad for dem. Folk undrede sig over det. Men de to vidste selv, hvad det kom af. De snakkede bare ikke om deres Hemmelighed. Andre vilde jo være uforstaaende over for den Oplevelse at have fejret Juleaften to Gange i samme Aar.

Statens Mindesmærke for H. P. Hanssen.

Den 28. Maj 1936, Dagen efter H. P. Hanssens Død, udsendes følgende Telegram gennem Ritzaus Bureau:

Statsministeriet meddeler: Ministeriet har i et Møde Torsdag besluttet at meddele fhv. Minister H. P. Hanssens Efterladte, at man agter at foreslaa Bevillingsmyndighederne, at Staten rejser et Mindesmærke for H. P. Hanssen.

Den 6. November samme Aar sendte Statsminister Stauning en Skrivelse til Finansudvalget, hvori det hed:

Ved fhv. Minister H. P. Hanssens Død den 27. Maj 1936 har Danmark mistet en af sine bedste Sønner.

Den fremragende Betydning, som denne Mands Virke har haft for Danskheden i Sønderjylland saavel under Fremmedherredømmet som senere hen i hans Egenskab som det danske Grænseværns Førstemand, henleder uvilkaarligt Tanken paa Ønskeligheden af, at der her i Landet rejses ham et synligt Minde.

Statsministerens Forslag blev straks tiltraadt af Rigsdagens bevilgende Myndigheder, og det vedtoges, at der skulde udskrives en Konkurrence om Udformningen af Monumentet og at nedsætte et Bedømmelsesudvalg. Dette Udvalg kom til at bestaa af Statsminister Stauning, Amtmand Kr. Refslund Thomsen, Billedhuggerne Gerhard Henning og Mogens Bøgild samt Professor Ivar Bentsen.

Da Konkurrencen var afsluttet, valgte Bedømmelsesudvalget det af Billedhugger *Axel Poulsen* indsendte Forslag. Det fremstiller en siddende Kvindeskikkelse, Moderen, hvis Ansigt er præget af dyb Alvor, og ved hendes Side den unge, kraftige Søn, der med et stærkt viljepræget og fast besluttet Udtryk skuer fremad. Symbolikken er let at fatte. Under Indskriften:

TROFAST SØN AF DANMARK
MODIGT HAN I ÆRLIG KAMP
MODERS SAG HAR VÆRNET

er i Granitten udhugget et Relief af H. P. Hanssen og nedst hans Navn.

I flere Aar var Mindesmærket færdigt fra Kunstnerens Haand, men den tyske Besættelse af Landet, da H. P. Hanssens Navn knap nok maatte nævnes offentligt, forhindrede, at Afsløringen kunde finde Sted.

Endelig kunde Afsløringshøjtideligheden fastsættes til den 10. Juli 1947, 27-Aarsdagen for Kong Christians Ridt over Grænsen, da han tog den genvundne Landsdel i Besiddelse.

I straalende Solskin og i Overværelse af 2—3000 Mennesker med mange kendte Navne baade fra Sønderjylland og fra hele Landet, fandt Afsløringen Sted. Til Mindesmærkets Plads var valgt det smukke Anlæg foran Amtshuset i Aabenraa, den By, hvor H. P. Hanssen havde haft sit Virke i 43 Aar.

Afsløringen foretoges af Statens første Repræsentant, Statsminister *Knud Kristensen*. Statsministeren sluttede sin Tale med følgende: „H. P. Hanssen repræsenterede de bedste danske Egenskaber; et uforfærdet Mod overfor Overmagten, en forstandig Overvejelse af den Virkelighed, hvorunder han og hans Landsmænd levede, en fast Holdning og en trofast Udholdenhed i Kampens Aar, Taalmodighed under Ventetiden og Forstaaelse og Overbærenhed overfor Modstanderen, da Sejren var vundet.“

Derefter talte H. P. Hanssens Ven fra Ungdomstiden og nære Meningsfælle, fhv. Udenrigsminister Dr. phil. *L. Moltesen*: „Han havde kun een Ærgerrighed: at tjene *Danmark!* Han har vist os den Vej, vi skal gaa, ikke alene

for vor egen Skyld og for Næstens Skyld, men for hele den øvrige Menneskehed, at det ikke er Magtlysten men Tjenersindet, der raader“.

Sprogforeningens Formand, Bibliotekar *Jakob Petersen*, udtalte: „Danmark staar og skal vedblive at bestaa,

hvis vi viser samme Kraft og samme Maadehold, som H. P. Hanssen gjorde. Kan vi løfte Arven, som han gjorde det, og kan vi give denne Arv uplettet videre, naar vor Tid er omme? Det er Spørgsmaalet“.

H. P. Hanssens ældste Søn, *P. Chr. Hanssen*, rettede paa Familiens Vegne en Tak til Staten og til Kunstneren for Mindesmærket, der vel skal minde os om vore Fædres Kamp og Sejr, men den kække unge Mand, der rank og spændstig staar ved Siden af sin alvorfulde Moder, peger ogsaa ud i Fremtiden.

Til sidst talte Borgmester, Rektor *Buchreitz*. Han fremhævede den Betydning, H. P. Hanssen havde haft for ham personlig: „Jeg lærte af ham, at sand Fædrelandskærlighed ikke gør blind og fanatisk, men skaber Vilje til den Retfærdighed, der — som J. P. Junggreen har sagt — op-
højer et Folk“.

Borgmesteren overtog paa Byens Vegne Mindesmærket og meddelte, at Byraadet havde vedtaget, at Gaden, der løber forbi Anlægget ved Mindesmærket, fra nu af skulde hedde „H. P. Hanssens Gade“ og Anlægget kaldes „Genforeningshaven“. Under Afsløringshøjtideligheden var de nye Gadeskilte blevet sat op.

Niels Hansen. (f)

To kom til en By.

Af *Rose Thyregod.*

Da Færgen var ved at lægge til ved Fjordbyen, stod et ungt Par midt i Trængselen om Landgangsbroen. Det svirrede med glade Raab til Menneskene derinde ved Kajen, og mange muntre Spørgsmaal og Svar blev raabt over Skibets Ræling.

Kirsten Lyng smilte og trykkede sin Mands Arm:

„Det lyder saa rart altsammen, selv om der vel nok ikke er en eneste af dem derinde, som er kommet for at modtage de nygifte?“

„Nej, bestemt ikke“, svarede Ingeniør Erik Lyng, „men du trænger vel heller ikke allerede til andre Mennesker!“

Kirsten lo, saa strakte hun sig og betroede ham hviskende: „Tænk dig, Erik — den Gang i Kirken for bare to Dage siden — to Dage —, da den gamle hvidhaarede Præst vendte sine himmelblaa Øjne, jo, de var himmelblaa, til mig og sagde: Saa lykønsker jeg Dem, Fru Lyng — ja, saa var der virkelig et Sekund, hvor jeg ikke anede, hvem han talte til — jeg maa ha' set perpleks ud, for han gentog med Eftertryk: *Fru Lyng*, og saa forstod jeg endelig...“

„... at fra det Øjeblik skylder du mig Lydighed“, fortsatte Erik, „og derfor trækker vi os nu ogsaa pænt tilbage og lader de andre mase ned først; vi kan imedens se paa Landskabet derinde — det er det nok værd“.

Og det var det. Som en umaadelig Blomsterhave fyldt med glade Farver strakte Byen sig ud langs Kysten og op over Bakkerne mod Skoven.

Færgens Mandskab havde kigget lidt nysgerrigt paa det unge Par; de mange store og smaa Kufferter røbede, at de ikke var Turister, som blot for nogle Uger vilde slaa sig ned i den idylliske By — og hvem andre kunde det saa være end den nye Kommuneingeniør.

Styrmand Carlsen vidste ogsaa, hvor Ægteparret skulde bo: Et godt Stykke fra Byen, i Udkanten af Skoven, var der stillet en Stuelejlighed til Raadighed i det gamle, graa Hus...

Ingeniør Lyng vendte sig mod den tætte Mandsskikkelse med de brune Øjne under buskede Bryn og spurgte, medens han løftede paa Hatten:

„Tror De, Styrmand, det er muligt at faa en eller anden til at køre os ud til „Livsglæden“, han smilte lidt forlegent, „ja, saadan hedder Villaen, vi skal bo i ...“

Styrmanden nikkede:

„Det er saamænd et af Egnens berømte Huse, og en Gang har det vel nok passet til Navnet — men hvad anbelanger med at faa fat i en Vogn, tja, havde De været lidt hurtigere til at komme fra Borde, kunde De have siddet i Ferdinandsens flotte Bil, men nu ...“ han kiggede ned mod Havnekajen: „... ser det ud, som om De maa nøjes med „Sneglen“ — ja, han er god nok. Det er, forstaar De, saadan et Tværtimod-Tilnavn, hans Hest er Hurtigløber, men Droschen er gammeldags og har rødt Plys paa Sæderne og ...“

„Storartet“, afbrød Kirsten, „kan vi være der med al vor Bagage?“

„Om ikke paa én Gang, saa to — vi har ikke saa myretravlt her — De værner Dem nok til Tempoet ... for Resten skulde jeg vel sige Velkommen til Ingeniøren og den unge Frue!“

„Jatak, skal De ha““. Erik Lyng greb fat i en af Kuf-

ferterne og begyndte at gaa ned ad Landgangsbroen. „Kom, Kirsten, vi maa se at finde Køretøjet“.

„Sneglen“ holdt med sin Droske helt henne i Skyggen under de tætløvede Lindetræer, som afgrænsede Havnekajen fra Byens smalle Gader. Og han var mere end villig til at køre for de to. Da endelig det meste af Bagagen var stablet op paa Bukken og surret fast bagpaa Vognen, sagde han:

„Nu er det saadan, at man kan komme to Veje ud til „Livsglæden“ — en almindelig og en interessant . . . ja, jeg mener Herskabet kunde maaske finde Morskab i at lære Byens Folk at kende“.

„Absolut“, svarede Kirsten med et stort Smil, „men saa maa De jo ikke køre alt for hurtigt“.

„Nej, det forstaar sig, jeg skal nok holde Olivia i Ave!“.

Fra Kystvejen drejede de ind paa Byens bakkede Hovedgade. Ogsaa her var hvert Hus omgivet af Blomsterhaver eller grønne Plæner, over Hegn og Mur hang Klaser af udsprungne Guldregn, og overalt var Staudebedene kantet med et Væld af yndefulde Porcelænblomster. En Gang imellem vendte Sneglen sig halvt om og pegede med Pisken ind mod Husene:

„Der har vi Tømrer Sørensens Bolig, han er Ekspert i at lægge nye Gulve — jo, han er virkelig bekendt viden om, og her:“, han nikkede mod en rød Bungalow: „Det er Murer Nics Hus, ham bruger man, hvis der er noget i Vejen med Udenværkerne — ja, og kan Herren og Fruen se den kønne Have med alle Stenplanterne? Skulde man ikke tro, den tilhørte en udlært Gartner? Og saa er det saamænd Elektriker Frandsens — for Resten har han en Tvillingebror, som er Skortensfejer . . .“

„Hør“, Kirsten hviskede til sin Mand: „begynder du

ikke at blive bange for, at „Livsglæden“ er en Ruin, som trænger noget saa voldsomt til Haandværkere?“.

„Jo“, lo Erik Lyng, „det bliver virkelig spændende at se det berømte Hus“.

Da de var kørt gennem hele Byen, laa den brede Skovvej foran dem. Kirsten saa sig glædestraalende om:

„Aa, hvor er her vidunderligt! Og her skal vi bo, jeg vil gaa paa Opdagelse i Skoven hver eneste Dag, og naar du vender hjem om Aftenen, fortæller jeg dig, hvad jeg har set . . . du kan maaske slet ikke forstaa min Begejstring, men ved du, naar man hele sit Liv har boet i København og kun haft Dyrehaven til Skov, ja, den er naturligvis rigtig nydelig, men der er alt for mange Mennesker i den . . . nej, her ser virkelig ud, som om der var Steder, hvor ingen nogensinde har gaaet . . . men mon ikke det graa Hus dér skulde være „Livsglæden“?“.

Erik tog hendes ivrige Hænder:

„Du kan stole paa, at vor Kusk ved Besked!“.

Efterhaanden som de nærmede sig Skovbrynet, satte „Sneglen“ Farten op, Hesten travede hurtigere og hurtigere ad den bløde Vej, Smaakviste og Jordklumper knustes under Vognhjulene. Erik saa opmærksomt paa de opstablede Kufferter, parat til at gribe, hvis de skulde rutsje ned, men saa ved en Omdrejning var de ved Bestemmesstedet. Kusken slog et Knald med Pисken og standsede Hesten saa brat, at det unge Par nær var faldet ud af den aabne Drosche.

Et Øjeblik sad de alle tre og ventede paa, at en eller anden skulde aabne den gamle, tunge Dør ind til det graa Hus — og efter Støjen fra Vogn og Hest blev der pludselig saa mærkelig stille om dem.

Det var „Sneglen“, som brød Tavsheden:

„Dørhaandtaget bevæger sig“, sagde han.

Erik steg hurtigt ud og gik op ad de slidte Stentrin, men inden han naaede at røre ved Døren, aabnede den sig og en ni-tiaarig Dreng stod paa Tærskelen. Han var lys-haaret, lang og tynd og med meget alvorlige Øjne.

„Goddag“, sagde Erik Lyng, „hvem er du?“.

Drengen saa forbi Erik ud mod Vognen og Kirsten, der endnu sad i den:

„Jeg er Ebbe“, svarede han endelig, „Ebbe Wollesen“.

„Naa, du er maaske Ejerens Søn? Er Fru Wollesen hjemme?“.

„Nej“, med et fjendtligt Udtryk i sine blaa Øjne rakte han en Nøgle frem, „men den er til Dem“.

Erik vilde gaa ind gennem Døren, men Drengen blev staaende og spærrede:

„Jeg skulde sige, at I har jeres Indgang bagved“.

„Sneglen“, som havde været beskæftiget med at løfte Kufferter ned, vendte sig hurtigt og sagde:

„Nej, det gaar for vidt — nok er Huset jeres, men det er ordentlige Folk disse her — lad dem komme frem!“.

Lidt efter stod Erik og Kirsten inde i en Forstue, der der var saa mørk og trist, at den virkede beklemmende; henne i den ene Side førte en Trappe op til Etagen oven-paa, Ebbe havde sat sig paa et af Trinene og skulede hen mod de nye Beboere.

„Ja-a“, forklarede Kusken lavmælt, „det kan jo ikke skjules, at baade Huset og Folkene her er lidt anderledes, end man er vant til, men det var vel det eneste ledige, Byen havde, antager jeg — og der er jo tilmed lidt Møbler derinde, fine gamle Ting, tror jeg nok — og saa Haven! Den er en Seværdighed! Folk tager Skovtur hertil!“

„Hva“, Kirsten saa lidt misfornøjet ud, „er Haven virkelig offentlig?“

„Naturligvis ikke, hvis Ingeniørens misbilliger det, men ellers kunde det dog maaske blive helt rart for den lille Frue at se Mennesker herude . . .“

„Vi bor jo i Hus med nogle: gamle Fru Wollesen, og saa Drengen . . .“.

„Hun *har* været storartet, men siden Ebbes Forældre døde, er hun blevet lidt sær; hver Morgen gaar hun ind i den gamle Købmandsgaard, som en Nevø har overtaget, der sidder hun og passer paa, men siger aldrig noget“.

„Og Drengen? Er han alene hele Dagen?“.

„Ja — a, naar Skolegangen er forbi, farter han vel om herude i Skoven, Kammerater har han vist ikke mange af, lidt af Slægtens Særhed har han velsagtens arvet . . .“

Kirsten hørte ikke mere, hun gik hen og satte sig paa Trinet ved Siden af Ebbe, tavse saa de paa, at de to Mænd bar Kufferter og Kasser ind i Stuerne.

„Kirsten“, kaldte Erik, „vil du ikke se Værelserne?“.

Kirsten strakte Haanden frem mod Drengen og sagde: „Kom, jeg vil vise dig noget“.

Uvillig og tvær fulgte Ebbe med, hun maatte næsten hive ham over Dørtrinet ind til de Stuer, hun nu skulde færdes i.

„Her er kønt“, sagde hun og nikkede anerkendende mod de guldlistede høje, hvide Paneler og de dybe Vinduesnicher.

„Godt Kram, Herskabskram *har* det været“, mente „Sneglen“, men nu: mørt, utæt, Kakkelovne ryger og . . .“

„Kakkelovne“, raabte Kirsten leende, „hvem i Alverden tænker paa Vinter nu i Juni“, hun førte den modstræbende Dreng hen til en Tremmekasse: „Vil du ikke hjælpe mig, saa „Hvidtaa“ kan komme ud, tænk, den har været spærret inde i saa mange Timer“.

„Hvidtaa“, Drengens Øjne blev for første Gang lidt mindre fjendtlige.

„Ja, det er min Angorakilling . . . laan mig noget Værktøj, saa brækker vi Kassen op“.

Et Øjeblik efter satte en lille blaa Kat meget forsigtigt sine silkebløde Poter paa Stuens Gulv. Den gik et Par Skridt, trak sig tilbage, vovede sig atter frem og pludselig fo'r den op i den solvarme Vindueskarm, hvor den begyndte at slikke sig ren. Drengen havde ikke sluppet Katten af Syne, nu lød hans hæse Stemme:

„Det var godt, den kom med“.

„Ja, den er sød, ikke?“.

Han nikkede:

„Har De andre Ting“, spurgte han.

„Jo-o, men ikke levende . . . ellers tror jeg da nok, vi kan finde noget i Kufferterne — og en af de første Dage kommer Flyglet. Ved du, hvad det er?“

Til Kirstens Forbavselse svarede Drengen:

„Naturligvis“.

Igen blandede „Sneglen“ sig forklarende i Samtalen:

„Jo-o, det er helt rigtigt. Gamle-Fruen her har været Samler af Musikinstrumenter, meget er bragt hjem fra fremmede Lande — selv trakterer hun dem vist ikke, men en Gang imellem lyder der Toner deroppe fra . . .“.

„Du kan altsaa spille, Ebbe?“ Erik Lyng vendte sig og saa interesseret paa Drengen.

„Nej“.

„Jamen, hvem da . . .“.

„Jeg har ikke hørt nogen spille“, svarede han mut og løb hurtigt ud af Stuen.

„Sneglen“ rystede beklagende paa Hovedet:

„Helt let er det ikke at være Lejer her . . . naar Sand-

hed skal siges, har ingen kunnet holde det ud ret længe, og det er vel ogsaa det, Gamle-Fruen vil“.

„Jeg kan li' Ebbe“, erklærede Kirsten, „han og jeg skal nok blive Venner.“

Da nogle Uger var gaaet, og det unge Pars Møbler var anbragt i de højloftede Stuer, syntes Husets nederste Etage helt at have forandret Udseende. Vinduer og Døre stod aabne, Sol og Lys kunde uhindret trænge ind overalt, Latter og Sang lød Dagen igennem, og hver eneste Aften spillede Kirsten og Erik firhændigt paa det store, sorte Flygel.

Kirsten trivedes i Hus og Have og den nære Skov. Hun var meget overladt til sig selv, for Byens Styre havde straks lagt stærkt Beslag paa den unge, dygtige Ingeniørs Arbejdskraft. Beboerne paa første Sal saa hun næsten aldrig, Drengen maatte være blevet kommanderet til at holde sig borte fra de nye Lejere — og Gamle-Fruen gik jo hver Morgen og vendte uset tilbage.

En Aften havde Erik sendt Bud hjem, at han var nødt til at blive inde i Byen, men kunde Kirsten ikke cykle ind til Hotellet og møde ham der ved Ti-Tiden. Dog, Kirsten svarede, at Hotellet slet ikke lokkede — hun blev hellere hjemme.

Det var Fuldmaane; de brede Lysveje gled ind gennem Stuens aabne Dør, og Duften fra den forsømte Haves mange sjældne Planter fyldte Luften og gjorde den sød og tung. Kirsten satte sig paa Dørtrinnet, lænede Hovedet tilbage og saa op mod Himlens dybe Blaa. Pludselig stivnede hun i Lytten. Fra Værelserne paa første Sal lød Støj og Tummel som af mange Mennesker; hun hørte Glas klirre — af og til et Raab og saa en Violins lyse Tone

Jamen, det var jo umuligt, tænkte Kirsten. Hun vidste

da, at den gamle Dame og hendes Sønesøn var ene deroppe. Bag nedrullede Gardiner levede de deres tyste Liv, ingen kom og besøgte dem — og saa nu pludselig: et Selskab!

Igen fyldtes den stille Aften af Støj. Stole skramlede, Mennesker traadte i Gulvet, et Par Dansetakter lød — —

Kirsten var ikke bange, hun var for sund til at være overtroisk, men dog følte hun „Hvidtaas“ Snurren fra Pudsen som noget trygt, noget værdifuldt.

Da Erik kom hjem ved Tolvtiden, fortalte hun ham om Oplevelsen. Han rystede paa Hovedet:

„Du har haft en Sommernatsdrøm, lille Kone, du skulde hellere være taget ind paa Hotellet — der var et fint Orkester, vi kunde ha' danset . . . du er ogsaa for meget alene . . . gør nogle Visitter, inviter Folk herud . . .“

„Ja—a, det kan jeg naturligvis godt“, svarede Kirsten tøvende, „men jeg tror dog, hvis jeg kan faa fat i ham, at jeg vil spørge Ebbe“.

„Ebbe“, lo Ingeniøren, „han har sovet paa sine grønne Ører — og det skal vi ogsaa!“.

Men da Kirsten næste Eftermiddag strejfede rundt inde i Skoven, mødte hun Ebbe paa en af de smalle Stier, han slæbte et Bundt lange Grene efter sig, og da han var kommet helt hen til hende, var det for en Gangs Skyld ham, der stillede et Spørgsmaal:

„Vil De se min Hule?“.

„Ja, meget gerne“.

Borte fra Stien, bag et tæt Buskads havde Drengen dannet et Skjul: Et gammelt, graat Tæppe laa paa Jorden og nogle store Sten var stablet op i Baggrunden, saa de dannede Læ for et Ildsted — inde i det laa smaa Lysstumper parat til at tændes.

„Laver du virkelig Mad herude“, spurgte Kirsten og satte sig paa Tæppet.

„Ja, jeg varmer de Daaser med Konserver i, Bedstemor giver mig fra Butikken — jeg har ogsaa Maltøl“, han

Ih, hvor maa du ha' det morsomt.

pegede hen mod en lille Fordybning i Jorden, hvor der stod nogle Flasker, „og jeg er noget saa forsigtig med Ilden — Skoven har jo tilhørt os en Gang, jeg vil nødig se den brænde“.

Kirsten var begejstret:

„Ih, hvor maa du ha' det morsomt; men er du altid alene?“.

„Somme Tider har jeg haft nogle Drengene fra Skolen med herud, men de ødelægger det hele; de vil lege Røvere og Soldater og den Slags Pjæt, de er ikke til at faa til at sidde stille og høre efter . . .“

„Høre efter?“

„Ja, Fuglene! De griner bare og siger, jeg har Fugle-øre, maaske er det rigtigt — jeg kan da finde paa Violinen det, de synger“, han saa næsten triumferende paa Kirsten.

Hun gjorde sin Stemme ligegyldig, da hun spurgte:

„Prøvede du det sent i Gaar Aftes?“

Ebbe svarede ikke, han vendte Ansigtet bort, medens en flammende Rødne steg op i hans smalle Kinder.

Lidt efter fortsatte Kirsten:

„I havde da ikke fremmede, vel?“

„Jo“.

„Mange“.

Han nikkede.

„Og de lo og spiste, og der blev spillet op til Dans“, spurgte Kirsten.

Pludselig vendte Drengen sig helt om mod Kirsten:

„Alle de andre, som Bedstemor har været nødt til at lade bo i Huset, har troet paa det og blevet uhyggelige ved det . . .“

Kirsten saa forundret paa ham:

„Du mener da ikke, at Folk har troet det spøgede i Huset?“

„Vel har de saa — og hvad med Dem?“

„Nej“, lo Kirsten, „Spøgelse og jeg kan ikke lide hinanden. Naturligvis blev jeg forbavset over Lydene, men saa tænkte jeg, at det var helt rart, hvis I havde fremmede og morede jer . . .“

„Men det gjorde vi slet ikke“, raabte Ebbe, „vi spillede Komedie. Bedstemor *vilde* det — naa, og saa er det faktisk

ogsaa saadan, at naar en af Paneldørene staar paa Klem, hvisler det hen over Gulvbrædderne, og i den ene Skorsten klapper et Par løse Sten — saa det var bare at flytte nogle Stole, klirre med Glassene og saa føre Buen over en af de gamle Violiner . . . men naar I slet ikke blev bange, ja, saa flytter I vel heller ikke?”

Kirsten svarede ikke straks. Hun sad og saa ud over Skovslettens fredelige Dyb og paa en Gang syntes hun at forstaa den gamle Dame, der ejede Livsglædens Hus. Hun vilde ikke have det befolket med støjende, uvedkommende Mennesker, hun elskede Freden herude, hun kæmpede med alle Vaaben for at bevare den — —

„Sig til din Bedstemor, Ebbe, at min Mand og jeg er kommet til at holde af hendes Skovhus, vi har ikke noget andet Sted at flytte hen, men vi skal prøve paa at være gode mod Stuerne, lave et Hjem dernede, som hun vil synes om: et Sted man længes efter“.

Den tiaarige gammelkloge Ebbe havde lyttet opmærksomt, nu sagde han:

„Jeg tror nok, jeg ved, hvad De mener — saadan har jeg det med Hulen her . . . somme Tider løber jeg herud, saadan længes jeg efter den!“

Kirsten fik Taarer i Øjnene, hun tog Drengens Haand, strøg hen over de smalle, smidige Hænder og sagde:

„Maaske kan vi lave hele Huset til en Hule — skal vi prøve?“

Og Sommeren gik over Skov og Have. Nye Blomster foldede sig ud, visnede og faldt til Jorden, Træerne begyndte at falme i brunt, rødt og gyldengult — stadig var der dejligt omkring „Livsglæden“; men en Dag, da Kirsten stod ved Hegnet og plukkede sorte saftige Brombær, kom en Vogn kørende op ad Skovvejen. Det var „Sneglens“ Drosche, og inden i den sad fire Herrer. Hun skyndte

sig op til Døren og hørte til sin store Forbavselse „Sneglen“ præsentere: Tømremester Sørensen, Murermester Nic, Elektriker Frandsen og Skorstensfejer Frandsen.

Kirsten gav Haand og sagde:

„Men hvad vil de Herrer?“

„Gøre Overslag og se paa Sagerne“, smilte „Sneglen“, „der kom Bud i Gaar fra Gamle-Fruen, at nu skulde det være: Gulve, Trappetrin, Mure efterses, repareres, de elektriske Ledninger bringes i Orden, Kakkelovne og Skorstene fejles . . .“

„Jamen, hvorfor?“

„Hun skrev ikke Grunden, men mon hun ikke er kommet til at synes om sine nye Lejere“, lo „Sneglen“, „og Hastværk har hun, det skal være i Orden til Jul, saa altsaa, hvis De tillader, Fru Lyng?“

Naturligvis tillod Kirsten Lyng, at de fire Mænd og deres Hjælpere tog fat. De rigtige Farver kom paa Væggene, Lofterne straaledede i det hvideste hvide, Trapperne knirkede ikke mere, og Køkken og Kælder blev praktiske og lette at færdes i. Mange Penge maatte det koste den gamle Frue, men da Kirsten et Par Dage før Jul vovede at standse hende og takke, svarede hun blot:

„Ebbe gav mig Deres Besked — og jeg forstod lidt efter lidt, at jeg maatte gøre noget, for at „Livsglæden“ kunde blive *hans* Hjem — jeg havde glemte det, De, en fremmed, huskede mig paa det“.

Hun tav og gik videre, men Kirsten smilte glad. Ebbe var allerede hendes gode Ven, nu saa det ud, som havde hun ogsaa vundet Gamle-Fruens Sympati — hvor var Livet dog dejligt herovre i den lille By! Og Jul om to Dage; Hun besluttede, at Huset skulde dufte af Gran og god Mad, og de gamle Salmemelodier skulde hver Aften klinge op mod de to paa Førstesalen. Maaske vilde Tonerne

lokke dem, saa de kom, aabnede Døren og satte sig ved hendes og Eriks Bord, løftede Glassene, klirrede med Porcelænet og skramlede med Stolene — — saa vilde hun sende Ebbe op efter Violinen. Og naar han førte Buen over Strengene, vilde alt Spøgeri forsvinde for Virkeligheden — — og Livsglædens Hus igen svare til sit Navn.

H. P. Hanssens Privatarkiv anbragt i Sønderjydsk Landsarkiv.

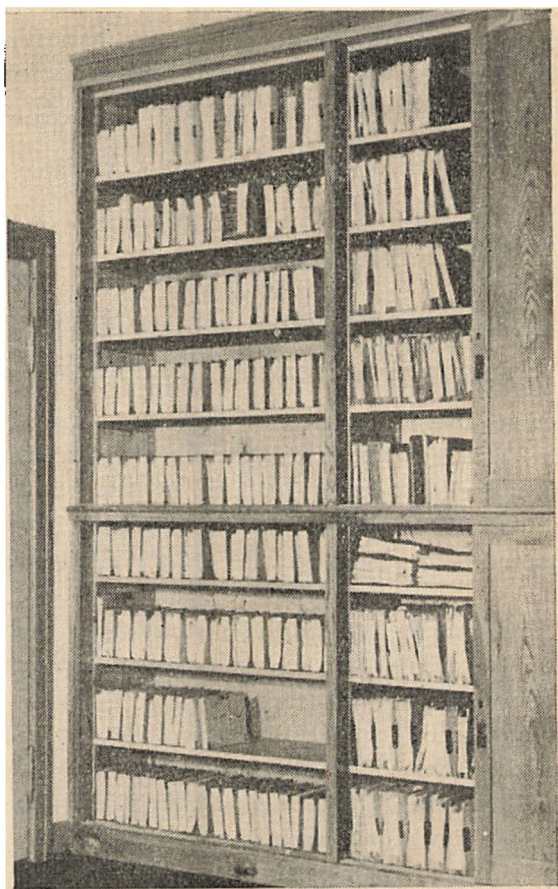
Planen om Oprettelsen af et sønderjydsk Landsarkiv skyldes i første Række H. P. Hanssen, og Æren for Planens Virkeliggørelse tilkommer for en væsentlig Del ham. At Arkivet vil faa overordentlig stor Betydning for Studiet af Landsdelens historiske Udvikling under Fremmedherredømmet, er alle Sagkyndige enige om.

H. P. Hanssen gav i sin Tid Løfte om, at hans store Privatarkiv vilde blive afleveret til Arkivet, og denne Bestemmelse blev fastlagt i hans Testamente.

Det var et overordentlig righoldigt og omfattende Materiale, hans efterladte Papirer indeholdt, Breve, Dagbøger, Akter og Dokumenter. Efter hans Død blev det sendt til Rigsarkivet i København, hvor det blev ordnet og registreret af Arkivar, Dr. phil. Harald Jørgensen og Arkivarregistrator Fru Rigmor Rosendal. Den 9. Juli, Dagen før Afsløringen af Mindesmærket for H. P. Hanssen, afleverede Rigsarkivar Lønvald den store Samling til Landsarkivet i Aabenraa.

Rigsarkivaren oplyste, at Samlingen er det største Privatarkiv, der er bevaret fra vor egen Tid. Det om-

fatter 200 Pakker med større eller mindre Brevrækker fra ikke færre end 6000 Mænd og Kvinder. Der findes i Samlingen et Væld

H. P. Hanssens Arkiv

af positive Oplysninger, der vil have den største Betydning for det historiske Studium.

Et Landskabi, der skifter Karakter.

Fra Stenalderen til Rømp-Dæmningen.

Af Nicolai Svendsen.

Faa Børn har haft en saa ejendommelig Legeplads som vi, der i Firserne i forrige Aarhundrede levede som Dreng længst ude paa Vestkysten ved Randen af den store Marskslette mellem Ballum og Astrup Banke. Hele dette Omraade, der skiftede Karakter fra Aarstid til Aarstid, laa lige udenfor vore Hjem, om Foraaret som et vældigt spraglet Blomstertæppe, oplivet af Strand- og Vadefugle, i Høstens Tid fyldt med Tusinder af Høstakke og Masser af græssende Stude, i Efteraaret en Stormnat forvandlet til et fraadende Hav og om Vinteren en næsten uoverskuelig Skøjtebane fra By til By. Den Ungdom, som fik Lov til at tumle sig derude, modtog Indtryk, som aldrig kan glemmes.

Til den mærkelige Natur føjede sig Landskabets Historie, overleverede Sagn og virkelige Begivenheder, som blev fortalt fra Slægt til Slægt. Vi færdedes ad »den svorne Vej«, som skal have faaet sit Navn fra den ligefrem dramatiske Retsforhandling engang for Aarhundreder siden, da Bymændene i Misthusum aflagde en højtidelig Ed paa, at de stod paa deres egen Jord; men det skete kun med Skin af Ret, idet de havde fyldt Jord i deres Støvler derhjemme. De svor altsaa Men og kunde aldrig finde Fred. Efter Sagnet skal Folk i mørke Stormnætter have mødt dem ude paa det Sted, hvor de svor den falske Ed. Den Dag i Dag bærer Vejen Navnet som et Vidnesbyrd om disse Mænds Forbrydelse. Og Sagnet beretter yderligere, hvorledes Hævnen ramte deres By, da den store Flod i 1634 brød ind over Sletten og »borttog al det Huus«, som der stod udskaaret paa en gammel Bjælke i en af de genopbyggede Gaarde. Over fyrretyve Menneker fandt deres Død i Bølgerne. Nu taler de tomme Banker deres tavse Sprog om Ulykkesnatten den 11. Oktober 1634, da hele denne Landsby blev udsløttet i Løbet af nogle faa Timer.

Et Tiaar senere var der stor Opstandelse i samme Egn. Det rygtedes, at selve Hans Kongelige Majestæt Christian den Fjerde pludselig havde indfundet sig i Ballum. I hans egenhændige

Breve fortæller han om Formaålet med sin Rejse til denne i Datiden afsides liggende Landsby i Riget. Kongen havde i længere Tid syslet med Tanken om at rense Kysten for fremmede Pirater. Siden 1630 var der til Stadighed indrettet Leje for en Flaadefdeling her, og han agtede nu ved Selvsyn at undersøge Betingelserne for at »fundere En Bii aff Stor importans«, som han skriver. Hans Tanker gik i Retning af »En fornem Handelsstad«, for at bruge hans egne Ord. Med denne Plan for Øje traf han desuden Forberedelse til at beskytte Kysten og den paatænkte Handelsbys nærmeste Opland ved et Dige fra Ballum til Astrup Banke.

Men det blev ved Tanken; thi snart var der atter Krig i Landet. Danmark truedes i 1644 baade fra Nord og Syd af stærke fjendtlige Kræfter, og en forenet hollandsk-svensk Flaade ankrede samme Foraar op i Farvandet mellem Øerne og Ribe i den Hensigt at gaa Nord om Skagen for at angribe Øerne. I Listerdyb overraskedes de fjendtlige Skibe imidlertid af den gamle danske Konge som Fører for 7 større Skibe, medens den fjendtlige Flaade talte 28 mindre Fartøjer. Iver Vind, som var Kaptejn paa »Trefoldigheden«, skriver i sine Optegnelser: »Den 16. May var ieg med Kong M. paa »Trefoldighed«, der K. M. slogis for Lister i Tynderhuus Len med 7 Schibe mod 28 suenske og hollendische Schibe, och Gud gaff Hans M. Lyche og Seyer offuer dennem, saa H. M. beholdt Platzen, og Finden maatte reterere sig ud i Lister Dyb«. Kartovernes Brag opskræmte naturligvis Befolkningen langs hele Kysten fra Ribe til Højer. Dr. Joachim Timmermann, der var Medlem af Ribe Domkapitel, udtalte kort efter i en latinsk Tale, at Fjenden, der havde besat Ribe, teede sig meget hovmodigt: »Vi derimod bad efter vor sædvanlige Skik, dels i Afkroge og Lønkamre, dels i Gyder og Kirker den højeste Gud, der staaar ethvert stort Foretagende bi, da vi først hørte noget, der ikke var Torden, men dog noget, som meget ligner Torden. Det var den uovervindelige Kong Christian, han, der er Danmarks Frelser og Opretholder. Nogle bestiger Taarnene, andre Kirkens Tag. Atter andre løber ud paa Marken for nærmere at iagttage Grunden til saa stort et Brag. Vi saa da, hvad vi forbavsedes over, og hvad Efterverdenen næppe vil tro, at 7 Skibe med saa frygteligt Brag tordnede løs paa Sjørøvernes uægte Orlogsmænd, at disse, saa snart Vinden var dem gunstig, an-

saa det for fornødent at frelse sig med største Skam over til Fastlandet.

Man vil forstaa, at disse Beretninger fra Fortiden kunde fængsle Drengenes Fantasi. De store Planer blev imidlertid ikke til noget, og af Landsbyen Mithusum blev kun tilbage Markmandens Hytte, bygget paa Tomterne fra den sidste Gaard. Men Fortællingen om Forholdene i gamle Dage vedblev at leve og blandedes med Sagn og sære Forvarsler, der var sket. Nogle havde set Soldater i røde Bukser færdes ude ved Strandkanten. Da den franske Udenrigsminister Théophile Delcassé i Begyndelsen af dette Aarhundrede som en Trusel mod Tyskland offentligt omtalte Muligheden af at landsætte 100,000 Mand paa Vestkysten af Slesvig og Holsten, fik dette Forvarsel ny Næring, og man lagde ogsaa Mærke til visse tyske Foranstaltninger til Forsvar. Og gamle Hans Markmand fra Hundegade, der var synsk, havde Gang efter Gang lagt Mærke til to runde Ildskiver saa store som en Tallerken, der i rasende Fart inde fra Landsbyen suste frem mod Havet, og gamle Hans Markmann var en paalidelig Mand. Men hvad kunde det være? »Overtro!« sagde vore Forældre, naar vi spurgte dem og andre kloge Folk. Men alligevel troede vi i vor barnlige Enfoldighed paa, at det nok skulde gaa i Opfyldelse, og det skete saaledes, men derom senere.

Naar vi Drengene færdedes i Fennerne ved Sommertide, kunde det hændes, at vi langt ude paa Vadehavet opdagede Sejlene fra en Skude, der stod ind mod Land. Det var en »Rømmerse«, en Skipper derovre fra Øen, som havde Ærinde inde paa Fastlandet, og nu satte Kursen mod det lille Brohoved ved Aamundingen. For os var det som et Bud fra en anden Verden, og vi skyndte os frem til Landingsstedet for at tage imod Sømanden. Det forekom os altid at være noget af en Oplevelse; thi Rømø, som laa i kun en god Mils Afstand ovre paa den anden Side af Vadehavet, var noget for sig. Menneskene derovre havde deres eget Sprog, og mange af dem havde været ude i den store Verden. Min gamle Mor, som kendte hele Egnens Overlevering gennem Tiderne, vidste at fortælle, at der engang i det 18. Aarhundrede havde levet fyrretyve Kommandører paa Rømø, som sejlede paa Grønland, og da raadede der rige Dage paa Øen. Mangen Gaard paa Fastlandet stod i Gæld til dem. Siden var det

gaaet ned ad Bakke. Men Mændene havde stadig Ord for at være dygtige Sømænd, medens Kvinderne, der endnu gik i deres smukke Nationaldragt, passede det lidet lønnende Landbrug. Jeg husker saa godt et Par af disse gamle Skippere med det buskede Fuldskæg, det vejrbidte Ansigt, Ringene i Ørene, den vuggende Gang og det syngende Tonefald. Naar vi fulgtes med dem ad den grønne Vej ind over Engene og Marken mod Landsbyen, fortalte de om deres Togter mod Nord til Ishavet paa Hvalfangst eller langt mod Syd til Molukkerne i det indiske Arkipel. Det var ogsaa noget for Drengfantasier. Ja, vi Dreng havde virkelig vor egen Tilværelse med Oplevelser som ingen andre!

Overfarten fra Rømø til Fastlandet skete ellers daglig ved Højvande over Ballum med Færgebaad. Det havde alle Dage været en noget omstændelig Sejlads, ikke blot fordi man jo skulde indrette sig efter Vind og Vejr og i høj Grad efter Vandtiderne, men navnlig fordi Landgangen i Ballum var noget besværlig. Baaden kunde ikke gaa ind til Kysten. Baade Menne-skene, Fragten og Posten maatte det sidste Stykke Vej befordres i et Hestekøretøj med høje Hjul. Omkring Aarhundredskiftet, da den bekendte Præst Christian Johannes Jacobsen i Skærbæk foretog sine store Fortyskningseksperimenter flere Steder paa Egnen, fik han ogsaa etableret et Dampskibsrederi, der skulde skabe en tidssvarende Forbindelse med Øen over Skærbæk Brohoved, og han indrettede samtidig Badestedet »Lakkolk« paa Rømøs Vestkyst, ligeledes i Germaniseringens Tjeneste. Engang var det virkelig besøgt af op imod 2000 Sommergæster. Ak ja, ældre Folk fortæller endnu med Lune om disse Foretagender, om de smaa Dampskibe, der blev siddende i Døgnvis paa Vaderne og om de mærkelige godtroende Altskære, som Præsten ved falsk Reklame importerede til vore Enemærker langt Syd fra for at bringe Øen ind under tysk Kultur. Det blev hurtigt en Kilde til almindelig Morskab. Laurids Krog fra Brøns, der havde en poetisk Aare, rimede sarkastiske Smaadigte om Pastorens Vandgang, og Folk lo. Hele Herligheden varede kun faa Aar. Den ramlede med Præstens øvrige Projekter og Planer, og det blev kostbare Eksperimenter for Tyskheden, baade politisk og økonomisk.

Imidlertid modnedes mere og mere Tanken at virkeliggøre den gamle Plan om Anlæg af et stort Havdige fra Ballum til Astrup Banke. Dette Dige skulde beskytte et Areal paa 5000 Hektar, den saakaldte Bredeaa-Lavning, som altid har ligget under Flod. Stemningen voksede særlig efter den store Stormflod den 6. April 1904, der voldte en Skade paa ca. 100,000 Mark, og øgedes efter de endnu større Floder 12. Marts 1906, 5. og 6. November 1911 og en meget skadelig Oversvømmelse 12. Juni 1913. Kort efter var der blandt Lodsejerne et Flertal for, at Diget skulde bygges. Omkostningerne beregnedes til et Beløb paa 1,400,000 Mark. Hvor dyrt Arbejdet i Virkeligheden er blevet, kan vanskeligt med Bestemthed afgøres, da den afsluttende endelige Beregning skete efter Genforeningen og Kronemøntens Indførelse. Planen udførtes under den første Verdenskrig i Aarene 1914—18, til Dels ved Hjælp af Krigsfanger. Saaledes saa man i det første Krigsjaar 120 Franskmand sysselsat ved dette Digearbejde. De bar Uniform og røde Bukser. Varslet var gaaet i Opfyldelse; men ganske vist anderledes, end man havde tænkt sig det. Senerè fortsattes Arbejdet af muhamedanske russiske Krigsfanger, der var mere haardføre end Franskmandene. Man saa dem om Morgenen ligge knælende derude paa den grønne Eng med Ansigtet vendt mod Østen i Bøn til Allah om Udfrielse fra Barbarens Lande.

Dette Dige har helt forandret Landskabets Præg og Udseende. Stormfloden er nu en Saga blot. Man begynder at tage Marskjordene under Kultur, og der er skabt Mulighed for en Udstykning engang i Fremtiden. Sammen med Digearbejdet gav man Bredeaa et nyt Udløb ved en Kanal med Sluse, og nedenfor Slusen indrettedes en Landingsplads. Fra da af og indtil den Dag i Dag foregaar Overfarten derefter ved større Motorbaade, som i det hele og store gør god Fyldest. I Badetiden, naar de Rejsendes Tal er stort, udfolder sig nu ved Ballum Sluse et ret broget Liv med Indskibning og Udskibning. En god, haard Vej fører fra Skærbæk gennem Marsken ud til Landingsstedet, og naar Mørket er faldet paa, og den ene Bil efter den anden med to tændte Lanterner suser gennem Landskabet, med Rejsende fra og til Slusen, maa jeg tænke paa gamle Hans Markmand, som kunde mere end sit Fadervor.

*

Men vort Barndoms Paradis er ødelagt. Præstesønnen fra Randerup, Hans Adolph Brorson, der i det 18. Aarhundrede ogsaa har tumlet sig paa disse Engdrag som Dreng, var saa stærkt grebet af denne oprindelige Natur, at han gav det Udtryk i et Vers i en af sine bekendte Salmer:

»Hvad skal jeg sige, naar jeg gaar
blandt Blomsterne i Enge,
og Fuglesangen sammenslaar
som tusind Harpestreng.«

De blomstrende Enge er saa godt som forsvundet. De anvendes nu mere til Græsning end til Høavl. Det lønner sig bedre. Dermed er ogsaa ophørt det ret enestaaende Folkelivsbillede, der opstod herude ved Sankte Hansdags Tide, naar Høslætterne, kraftige, unge Mænd og Kvinder i Hundredevis, under Sang og Munterhed med raske Heste og Piskesmæld kørte ud i Marsken og slog sig ned fra Fenne til Fenne, saa hele Omraadet genlød af denne Landboungdoms muntre Færd. Madskrinet var fyldt med gode Sager som paa ingen anden Tid af Aaret. Der maatte ikke spares, for det var strengt Arbejde. Hver Mand skulde høste en Demat i Døgnet. Det ligger i selve det friske Ord. Pigerne skulde rive det slagne Hø ud i lange Streng. Det kunde godt give Vabler i Hænderne; men det var alligevel saa morsomt. Græsset var lettest at fælde ved Nattetide, naar Dugen var falden paa. Hvor var det mærkeligt en saadan Sommernat at lytte til et helt Landskab, der laa under Leernes Klang!

I Stedet for præges Marsken nu af de græssende tunge Korthornsstude. Men ingen Dyregruppe bidrager dog som Fuglene til at gøre den nu ofte lidt ensformige Slette levende. Smaasangerne inde fra Gestranden og de særlige Strandarter bryder med deres Skrig og Fløjtetoner den monotone Lyd af Bølgeslaget, som trænger ind over Diget, og deres Farve lyser op imod Himlens og Havets mørke Tone. Det er navnlig længst ude de forskellige Maagearter, Ternerne, Rylerne, Præstekraven, Strandskaden og først og fremmest Vibben. Det forekommer mig, at deres Tal er mindsket meget, eftersom de nu ikke mere som tidligere om Forsommeren finder Plads paa Blomsterengen til urørt at kunne bygge Rede og ruge i Fred.

Der findes dog et Sted her ved denne Kyst, hvor Havets Fugle har deres egen Ø at bo og bygge paa og fremmede Landes Trækfugleskarer et milebredt Flak tii Rastplads, hver Gang de paa Langfart drager forbi. Det er den lille ubeboede Ø Jord-sand ude i Vadehavet, godt en Mils Vej i Luftlinje længere mod Syd. Den ligger paa et Sted — skriver en Sagkyndig — hvor den første bløde Tøvind kommer drivende ved Foraarstide med Verdenshavets milde Luft, og ingen kender som Stedets egne Fugle dets svale Somre og lune Vintre.

Marsklands-kabet har, som det turde fremgaa af foranstaaende, været underkastet Forvandlingens Lov. Det har mistet noget af sin Fortryllelse og er for saa vidt blevet fattigere. Der styrer heller ikke mere nogen Rønmø-Skipper sin Skude ind ad Aamundingen. Denne er nemlig helt forsvunden, slikket til og gaaet i ét med Vadehavet, og her sker nu ogsaa en Omdannelse i stor Stil fra Havbund til frodigt Marskland. Der er nemlig paa dette Strøg indledet et nyt Afsnit i den store Proces, som for umindelige Tider siden paabegyndtes i hele den sydlige Del af den jyd-ske Halvø i den yngre Stenalder og i Broncealderen som Følge af en Landsænkning. Marskleret dækkede i stede større Omfang det sænkede Land, hvor tidligere Stenalderfolket havde haft sine Bopladser og Grave. Kun de højeste Steder blev liggende tilbage som en Bue af Øer, der strækker sig fra Esbjerg helt ned til Grænsen mellem Holland og Belgien. Fanø, Manø og Rønmø hedder den Del af dem, der hører til Damark. Men efter at store Kyststrækninger saaledes var gaaet til Grunde, begyndte Havet selv at bygge Landet op igen.

For mange Herrens Aar siden gik en fattig Skrædder ved Vadehavets Kyst udfor Skærbæk og gravede Render i Klæget. Det kaldes Grøbling. Man fremmede derved Havets Aflejring og højnede Jordbunden ved Fyldet fra Renderne, og saaledes begynder det, man kalder Tilslikning. Det gælder om at skabe saa megen Ro i Vandet, at Havets Slikindhold bundfældes, og dernæst at forhindre, at den bundfældte Slik atter rives bort af det faldende Vand. Skrædderens ihærdige Arbejde kronedes med Held, og Grøbleriarbejdet fortsattes ogsaa efter hans Tid. Der skabtes paa denne Maade derude et Areal paa 30 Hektar, som den Dag i Dag kaldes »Skrædderklinten« og ejes af et Andelsselskab. Andre Steder skete der en Tilslikning af sig selv. Syd for Grænsen er der imidlertid i Tiden mellem de to Ver-

den skrige udført et planmæssigt og paa videnskabelige Undersøgelser støttet Indvindingsarbejde. Ved en Arbejdsplan, som omfattede Tiaaret 1938—42, haabede man at kunne indvinde ca. 20,000 Hektar Land. Saa vidt vides, er denne Plan dog blevet forstyrret af Verdenskrigens Begivenheder.

Det var vel nok Erfaringen dernede fra sammen med Beskæftigelsesmomentet, som gav Tilskyndelsen til, at man indenfor Tønder Amt gik i Gang med et tilsvarende Arbejde i Vadehavet mellem Havdiget Ballum-Astrup og Rømø.

Her maa ganske kort indskydes Beretningen om et Forsøg paa Landvinding paa samme Sted, som ogsaa hører til Vadehavets Saga. I England blev der i sin Tid ved Planter, der kaldes Spartinagræs, i Aa- og Flodmundinger uden nogen Indgriben fra Menneskenes Side indvundet store Strækninger af tidligere Vadehav. Der blev i en Aarrække gjort lignende Forsøg ved den jyske Kyst, bl. a. ogsaa ud for Skærbæk og Ballum. Men Virkningen af disse Forsøg forhindredes ved det store Projekt, som i det følgende skal omtales nærmere.

★

Den 5. Oktober 1935 blev der af nogle i Sagen interesserede Mænd paa Vestkysten indkaldt til et Møde i Skærbæk til Forhandling om Landvindingsspørgsmaalet. Til dette Møde var foruden de sønderjydske Rigsdagsmænd Amtmanden over Tønder Amt og Aamtsraadet indbudt. Endvidere var til Stede Repræsentanter for de til Vadehavet grænsende Digelag og Kommuner. Paa dette Møde vedtoges en Udtalelse, i hvilken det bl. a. hed: »Forsamlingen udtaler Ønsket om, at Regering og Rigsdag maatte finde Tiden inde til at lade undersøge, om der i Vadehavet ved Sønderjyllands Vestkyst kan iværksættes Arbejder, der planmæssigt gennemførte og eventuelt støttede af en Dæmning til Rømø maa antages at ville fremme Tilslikningen og i Tidens Løb en rimelig Landvinding. I bekræftende Fald maa Forsamlingen anse det for særdeles ønskeligt, at det maatte være muligt, at saadanne Arbejder snarest kunde forberedes og under Hensyn til Arbejdsløsheden iværksættes hurtigst muligt«. Til at arbejde videre med Sagen nedsattes et Udvalg paa 7 Medlemmer, bestaaende af Aamtsfuldmægtig Florander som Formand; Gaardejerne Søren Degn, Skærbæk; P. Obeling,

Astrup, og B. Bundesen, Rømø; Skovrider Fromsejer, Skærbæk, Ingeniør T. Q. Jacobsen, Tønder og Overportør Alfred Kristensen, Bylderup-Bov. Sidstnævnte og Søren Degn var Medlemmer af Amdtsraadet. Allerede 9. December 1935 indsendtes Forslag og Plan til Ministeriet for offentlige Arbejder.

Den projekterede Dæmning.

Dette gav Anledning til, at der skete grundige tekniske Undersøgelser, og at der udarbejdedes Projekter ved et af Staten i det følgende Aar nedsat Udvalg. Der var mange Forhold, som der maatte tages Hensyn til, før der kunde fattes endelig Beslutning om Planens Gennemførelse. Disse Undersøgelser, som det

vilde føre for vidt her at omtale nærmere, tog bl. a. Sigte paa Jordbundens Beskaffenhed, Opmaalinger, Tilslikningsretten og meget andet. Det lokale Udvalg havde saaledes foreslaaet Slikgaarder anlagt langs Østkysten af Rømø, langs begge Sider af Dæmningen samt langs Fastlandets Kyst fra Rejsby Aa til Ballum, ialt i en Længde af 40 Kilometer. Det viste sig dog senere, at dette Arbejde var afhængigt af de særlige lokale Forhold. Det bør ogsaa nævnes, at man regnede med, at det ved Tilslikningen indvundne Land kunde beskyttes mod Oversvømmelser i Sommertiden ved lavere Diger, saa der uden Fare for Kvæget blev skabt gode Græsgange. Derimod mente man ikke, at Oversvømmelser om Vinteren vilde skade Bevoksningen, men snarere gavne den ved Aflejring af Slik. Ved disse nye Arealer vilde der ogsaa være skabt et Værn for det store Havdige og for Marsken i Bredeaa-Lavningen, der kunde udnyttes bedre, end det nu sker, f. Eks. ved Udstykning. Maaske den Tid oprinder, da der atter bygges Gaarde paa de gamle Værfter i Misthusum.

Dermed er delvis besvaret det Spørgsmaal, hvilken Nytte Udførelsen af dette store og kostbare Projekt vil faa for Samfundet. Landvindingsarbejderne har forøvrigt altid haft Befolkningens Interesse herude paa Vestkysten. Allerede i 1847 bevilligede den danske Regering de første Penge, 400 Rigsdaler, til Fremme af et saadant Foretagende, og Resultaterne var saa gode, at Bevillingen efterhaanden blev større, og i 1860 var den 20-doblet. Der kan saaledes navnlig henvises til Landvindingen Syd for Højer. Efter 1864 har man fra tysk Side fortsat Arbejdet, særlig i Tiden mellem de to Verdenskrige og altsaa paa Omraadet lige Syd for den nuværende Grænse. Erfaringen dernede fra viser, som antydet foran, at den indvundne Marsk er overordentlig frugtbar og tjenlig ikke blot til Græsning, men ogsaa til Kornavl og Roedyrkning, naar den inddiges. Der regnes ifølge den af Udvalget vedrørende Rømpødiget udarbejdede Betænkning almindelig med et Udbytte af 3000—4000 kg. Havre eller Hvede pr. Hektar aarlig; men der haves ogsaa Eksempler paa Afgrøder af over 5000 kg Korn eller 100,000 kg Roer pr. Hektar de første Aar efter ny Inddigning. Hvad det vil sige, faar man et Begreb om, naar man véd — stadig iflg. nævnte Kilde — at der mellem Rømpø og Fastlandet ligger et Areal af Vadehavet paa 10,000 Hektar, hvor Landvindingsarbejder vil kunne iværksættes over en Strækning af ca. 50 Kilometer.

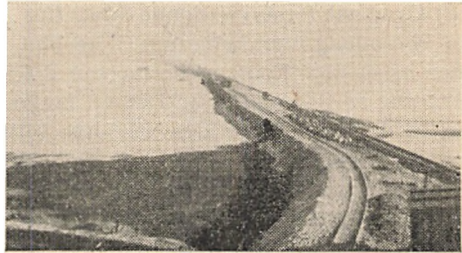
Endvidere maa der regnes med den Betydning, som Dæmningen maatte faa for Rømø, som i H. V. Clausens Rejsehaandbog kaldes for Danmarks største Ørken, en herlig Plet baade med Hensyn til Dyre- og Planteliv og landskabeligt Ynde. Det maa blot haabes, at den forventede Invasion udefra ikke i alt for høj Grad vil forstyrre denne Idyl. Her kan der imidlertid ventes en almindelig Værdistigning, ikke blot af Landbrugsejendomme, men ogsaa som Følge af en forøget Efterspørgsel efter Grunde til Bygning af Sommerhuse. Det vil betyde meget for Landmændene, at det nu i Fremtiden vil blive billigere og lettere at transportere Produkterne fra og til Øen. Hvilken Indflydelse Badelivet og Turiststrømmen vil faa, er vanskeligt at sige; men begge Dele vil dog i hvert Fald bringe Penge til Øen. Det er ogsaa værd at henvise til en Udtalelse af Amtslæge Dr. med. H. Lausten-Thomsen, som har gjort opmærksom paa, at Rømø med sin brede Strand og sin rene Havluft i langt højere Mon end hidtil vil kunne blive af største Betydning for Befolkningen, baade i den haardt tiltrængte Kamp imod Tuberkulosen og ud derover. Endelig er det sandsynligt, at Dæmningsanlægget vil fremme Planen om en Fiskerihavn ved Øens Sydkyst, som stadig er under Overvejelse.

★

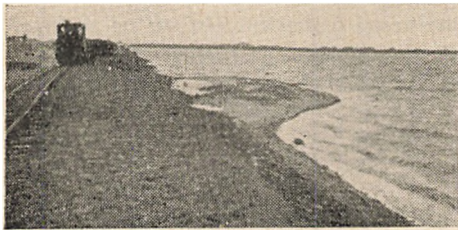
Ved Lov af 23. Marts 1939 bemyndigedes Ministeriet for offentlige Arbejder da til at lade anlægge en flodfri Færdselsdæmning fra et Punkt paa Sønderjyllands Vestkyst ret Vest for Skærbæk til et Punkt paa Østkysten af Rømø lidt Nord for Nørre Tvismark, samt til at lade Dæmningens Krone forsyne med en 6 Meter bred Vejbane. Endnu samme Aar paabegyndtes det forberedende Arbejde, og nu er denne Dæmning en Kendsgerning. Den har en Længde af 9,2 Kilometer og en Højde af 6,25 Meter, hvor den udgaar fra Ballumdiget. Der gives den derefter et jævnt Fald indtil 5 Meter ved Rømø. Disse Tal er hentet fra det af Staten nedsatte tekniske Udvalgs Beretning af 7. Maj 1936, hvori det endvidere hedder, at da den i vestlig Retning gaaende Dæmning under Stormflod ikke vil være saa udsat for Bølgeslaget som det i nord-sydlig Retning gaaende Ballumdige, og da der næppe kan tillægges det nogen Betydning, om Vandet under en særlig stor Stormflod slaar op paa Dæmningen, har man ik-

ke ment det nødvendigt at give Dæmningen fuldt samme Højde som Havdiget, der maaler 6,75 Meter i Højden. Den Jord, der er medgaaet til Bygningen, er for største Delen hentet fra Astrup Banke, den øvrige Del fra Øen.

Dette store og smukke Ingeniørarbejde er udført af de danske Firmaer Monberg og Thorsen i Samarbejde med Kampmann, Kierulff og Saxild, Navne, som har en god Klang ude i den store Verden, hvor de har udført vanskelige og

Dæmningen set fra Rømø

Dæmningen ind under Rømø

Ganske vist er der nu saaledes hidført en Forbindelse mellem Øen og Fastlandet; men blandt andet mangler jo endnu den brede Vejbane, der vil blive en Amtsvej, og Tønder Amt maa derfor betale Halvdelen af disse Omkostninger.

Statens Udgifter ved hele Anlægget anslaaet til en Sum af 14—16 Millioner Kroner.

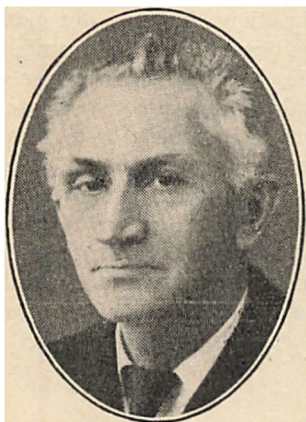
Dæmningen set fra Fastlandet

kostbare Anlæg. Tilsynet paa Statens Vegne er ført af Ingeniør Chr. Borner. Dæmningen tager sig foreløbig ud som en mægtig Jordvold, der skyder sig ud i Vadehavet. Man regner med, at Arbejdet ikke vil være fuldendt før i 1949.

Forleden kørte jeg med et Arbejdstog de første 6 Kilometer ad Dæmningen. Det var Højvande, og Bølgerne skvulpede op mod de grønne Skrænter. Nede mod Syd vippede et Skib paa Vandet. Set paa Afstand tog det sig næsten ud som en Nøddeskal. Det var Færgebaaden, som styredes frem mod Rønmø. Snart vil dette Syn forsvinde, og almindelig Færdsel ad Dæmningens Vejbane blive en Selvfølge. Men der vil ske mere end dette. De Sagkyndige har regnet ud, at om et halvt Aarhundrede vil der ligge 2700 Hektar indvunden frodig Marskjord, hvor nu det vidtstrakte Vadehav breder sig. Her skabes der saaledes Virksomhed for en ny Slægt paa samme Omraade, hvor Stenalderfolkene Bopladser engang sank i Havet. Gamle Træstammer i Klæget vidner om Skove, der gik under. Og om et Hundrede og to Hundrede Aar? — Man har Lov til at forestille sig, at en stor Del af Vadehavet mellem Fastlandet og Øerne da er forvandlet til dyrkede, kornrige Agre og Enge. Det er, som nævnt, en vældig geologisk Naturproces, der fuldbyrdes paa disse Enemærker, mens Seklerne rinder. Nutidens og Fremtidens fremskredne Teknik søger baade at hemme og fremme dens Virkning til Gavn for Menneskeheden. Rønmødæmningen er et betydningsfuldt Led i denne Udvikling.

De gamle, som faldt...

Nis Nissen

„En Søndag Formiddag kort efter Nytaar 1885“, skriver H. P. Hanssen i „Et Tilbageblik“ I. Bd. S. 121 „da jeg kom hjem fra Kirke, sad der en ung alvorlig Mand med et glatraget, skarpt-skaarent Ansigt i Dagligstuen og ventede paa mig. Det var Gaardejer Nis Nissen fra Nordborg, som var kommen for at stifte personligt Bekendskab med mig“. Disse to unge Mænd førte en lang Samtale, og Resultatet af

denne blev i Henhold til „Et Tilbageblik“: „Vi kom til at tale om alt det, vi vil elske frem i Sønderjylland: Aftenskoler for Børn og for Unge, Foredragsforeninger i Land og By, et frisindet Ugeblad, men fremfor alt Vilje og Karakter i Befolkningen“.

Nis Nissen og H. P. Hanssen var den Gang 23 Aar. Det Arbejdsprogram, der blev lagt hin Dag, fulgte de begge, og Venskabet mellem de to varede Livet ud. Trofast værnede Nis Nissen om disse Ungdomstanker, altid rede til at staa ved Ungdommens Side. Stadig paa Vagt, altid lydhør, klar til Handling, det er i Grunden den hele Nis Nissen.

Nis Nissen er født den 5. August 1862 i Nordborg, og han døde den 7. Februar 1947. Som ganske ung Mand kom.

han paa Ryslinge Højskole i Vinteren 1879—80, senere i 1887—84 paa Lyngby Landbrugsskole. 1. November 1884 overtog han Fædrengaarden i Nordborg. De unge Gaardmandsfolk i Nordborg søgte at faa bragt nyt Liv ind i Ungdommen paa Nordals. Det var et vanskeligt Arbejde, men som Aarene gik, lykkedes det. Det er dog ikke som Ungdomsfører, ej heller som Fremskridtsmand, at Nis Nissen er kendt i vide Kredse, men det er som Vælgerforeningens Sekretær i Tidsrummet 1896 til 1910.

Professor Vilh. Andersen har i Værket „Knud Sjællandsfars Tidebog“ II Bd. S. 366 skildret Nis Nissen. Vilh. Andersen kalder ham Skriveren og siger om ham: Skriveren „er en hel moderne Skikkelse, uden Ætmand i Myten eller Krøniken. Selv ikke Absalons Klerk forbrugte saa meget Papir, som denne Skriver. — —. Ogsaa paa den Maade maa mange Mænd sætte Helsen og Friskhed ind i et frivilligt Arbejde for den fælles Sag“.

Nis Nissen var Skriver i mere end dette Ords Forstand. Han kunde mere end udfylde Skemaer og føre Sparekasseregnskaber. Nis Nissen var i lang Aarrække Direktør for Nordborg Sparekasse, og Arbejdet udførte han med samme Dygtighed, som alt hvad han havde med at gøre. Der findes mange Mindeartikler af ham om afdøde Venner i Sprogforeningens Almanak. Hist og her findes Artikler, som han skrev om Dagens Emner i Tidsskrifter og i „Hejmdal“. Han kunde bedre skrive end tale. Han elskede ikke offentlig Fremtræden.

Første Gang, jeg traf Nis Nissen blev det en stor Skuffelse, ene og alene fordi jeg ikke forstod at spørge, og fordi han ikke forstod at tale. Senere blev det bedre, og saa opdagede man, at han, den gravalvorlige Mand, havde Lune, en skarp og god Iagttagelsessevne kunde enhver næsten

se paa ham, at han havde. Men Lune, det var noget, man ikke ventede. Det var ogsaa dette ved ham, at ordknap som han var, saa glædede han sig inderligt, naar unge Kræfter mødte frem og førte Ordet. Han elskede det stærkt pulserende Liv og deltog i Møderne som den lyttende og opmærksomme Tilhører.

Nis Nissen var en af de Bondeskikkelser, der harmonerer daarligt med den Type, vi holder mest af. Han var heller ingen rigtig Alsinger, da han ikke havde let ved at tale eller synge, men han var det, som mange af hans Landsmænd ikke var og er, nemlig en Mand, der tænkte dybt over Tingene, og ikke talte uden at have tænkt Sagen grundigt igennem. Hans Skikkelse var ikke imponerende, det kunde godt se ud til, at han havde sat „Helsen og Friskhed“ til, men i ham brændte en Ild, der blev klarere og renere alt som Aarene gik, en Aand, der varmede de Mennesker, der kom i nærmere Berøring med ham. Han var det, der saa oftes tales og skrives om, en Adelsmand i Bondekofte. At han blev Ridder af Dannebrog er indlysende, han havde været med til at bære Dagens Byrde og Hede, mens det haardeste Uvejr, under Køllerpolitiken, rasede over Landsdelen.

Ved Nis Nissens Baare blev der bragt ham en Tak fra nær og fjern for det trofaste Arbejde og det kærlige Sind. Han var en af de Bondehøvdinger, en af de ypperste, som vi havde saa mange af i Fremmedherredømmets Dage, der ikke alene dyrkede og bevarede vor Jord, men som holdt Modersmaalet i Ære og paa Synoderne, han var Medlem af Sønderborg Provstisynode fra 1897, krævede Retten af dets Brug i Kirke og Skole.

Jakob Petersen

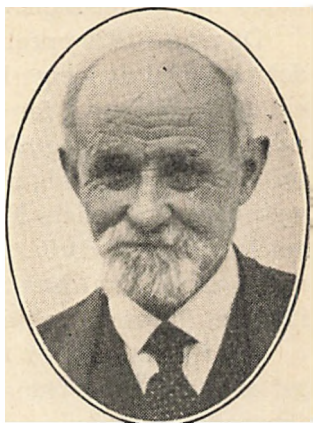
Peter Budach

I en Tid, da det spirer og gror alle Vegne, virker det dobbelt vemodigt, naar en af de gamle gaar bort, der var med til at bære den fælles Sag frem gennem Modgangens Dage og derigenem at fæstne Grundlaget for Fremtiden.

En af disse trygge Støtter var Gaardejer Peter Budach i Hornskov sydfor Flensborg, der døde den 23. Marts 1947, henved 80 Aar gammel. Budach havde sin

faste Rod i Sydslesvig, idet Faderen var fra Veding i Hanved Sogn og hans Moder fra Lille Volstrup. I 1867 rejste Forældrene til Nyborg, idet Faderen, der havde kæmpet for Danmark i 1864, ikke kunde tænke sig at gaa til tyske Militærøvelser. I Nyborg blev Peter Budach født. Forældrene følte sig imidlertid draget mod Hjemegnen, og i 1875 flyttede de tilbage til Sydslesvig. Peter Budach blev konfirmeret i Oversø Kirke; han søgte Uddannelse i Landbruget og var Elev baade paa Testrup og Dalum, inden han i 1899, 32 Aar gammel, overtog sin Gaard i Hornskov.

Det laa oprindelig ikke for Peter Budach at træde offentlig frem; men hvor det gjaldt Sagen, tog han alligevel sin Tørn. Med Lune og Sindighed, men tillige med Sejghed, Klarhed og en aldrig svigtende Trofasthed i Standpunkterne røgtede han de Opgaver, der blev lagt paa ham i Aarenes Løb; man mindes ikke mindst hans faste Holdning ved Valgene. Før 1920 var Budach Medlem af Vælgerforeningens Tilsynsraad. I mange Aar beklædte han Posten som Formand i Tilsynsraadet for den danske

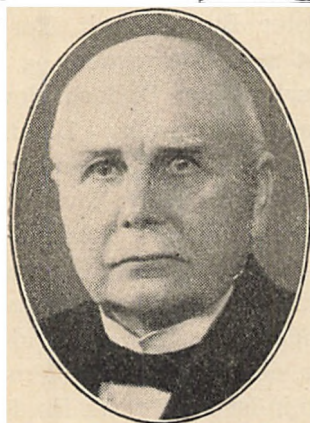
Spare- og Laanekasse i Flensborg, og senere blev han Formand for Union-Banks Tilsynsraad.

Da man i 1920 oprettede Den slesvigske Forening, faldt det naturligt at vælge Peter Budach til Formand for Foreningens Afdeling for Landdistrikterne. I Aarene, der fulgte, tog han ivrigt Del i det danske Oplysningsarbejde, førte Ordet ved Valgmøder, paa de store Aarsstævner og ved mange nationale Møder nordpaa. En stor Glæde var det for Budach, da Jaruplund i 1926 fik sin danske Skole; inden sin Død var han tillige med til at indvie en Skole til i Sognet (i Oversø), og andre var under Forberedelse.

Efter Frigørelsen i 1945 blev han — da rigtignok præget af Alderen — Vidne til en stærk dansk Vækst paa alle Omraader, en Fremgang, der fyldte den gamle Stridsmand med inderlig Glæde, idet den varslede en god Fremtid for den Sag, han havde viet sit Livs bedste Kræfter.

L. P. Chr.

Hans Jørgen Jessen

Der er næppe nogen i Aabenraa Amt, der ikke kendte Hans Jessen fra Nr. Hostrup. Han var en af de Mænd, der altid var rede til at hjælpe Mennesker, der var i Nød. Dertil kom, at hans største Lyst var at tjene alt det, der kunde fremme og styrke Danskheden. Hans Navn var godt kendt ud over Amtets Grænser, men det var dog særlig paa Hjemegnen, at hans Gerning laa.

Hans Jessen er født i Nr. Hostrup den 25. Maj 1883 og døde sammesteds den 23. April 1947. Efter Konfirmationen

kom han i Købmandslære i Aabenraa. Efter udstaaet Læretid var han i 1905—06 Elev paa den jyske Handelshøjskole i Aarhus. En kort Tid var Hans Jessen paa et Revisionskontor, men maatte i 1907 rejse hjem til Nr. Hostrup for at overtage Faderens Forretning. Forretningen blev stor og omfattende i Aarenes Løb, saa stor, at den paa mange Maader blev Egnens Forretning.

Af Hans Jessens mange Tillidshverv skal kun nævnes: Revisor ved Sønderjyllands Kreditforening, Sønderjyllands Højspænding og Aabenraa Svineslagteri. Medlem af Bestyrelsen i „Cimbria“, „Hejmdal“, „Sønderjydske Frøforsyning“, „Union“ m. fl. Han havde for en kortere Tid Sæde i Amtsraadet, men hans kæreste Arbejde laa paa det nationale og folkelige Omraade. Efter Genforeningen blev Hans Jessen valgt ind i Bestyrelsen for A/S „Folkehjem“ og førte i en Aarrække „Folkehjem“s Regnskab. Ved Kaptajn C. C. Fischers Død i Efteraaret 1933 blev Hans Jessen valgt til Næstformand for Sprogforeningen, samtidig kom han ind i Bestyrelsen for „Det sønderjydske Landsbibliotek“. Da Sprogforeningens Vedtægter ændredes i 1936, valgtes Hans Jessen ind i Tilsynsradet. Ved Oprettelsen af „Danske Samfund“ i 1938 valgtes han til Formand for Egvad Sogns Danske Samfund og senere som Formand for disse Samfunds Amtssammenslutning.

Som det vil ses af det nævnte, var han en Mand, der blev brugt. Selv om han ofte var betænkelig ved at faa for mange Tillidshverv, saa kunde han ikke sige nej, i alle Tilfælde ikke til de folkelige Ombud. Han følte sig nær knyttet til det grundtvigske Menighedsliv og levede med her som faa. Et Udslag af Hans Jessens kirkelige Interesse var hans Indsats ved Restaureringen af Egvad Kirke. Ogsaa Nr. Hostrup Forsamlingshus nød godt af hans Indsigt og Hjælp.

Hans Jessen var paa en Maade en lærd Mand. Han havde Anlæg for Matematik. Der er dog ingen Tvivl om, at han levede stærkest med i det, som vore Digttere og Historikere frembragte. Han havde en betydelig historisk Viden, og naar han en enkelt Gang tog Ordet, det skete sjældent, saa lyttede alle, da han talte med sikker Viden og Myndighed.

Hans Jessen hørte til de ædles Æt, til dem for hvem Dagen var „Daad og Kæmperim“. Han var Ridder af Dannebrog.

Jakob Petersen

Chr. Lundbye

Den 22. Maj 1947 afgik Stiftamtmand Chr. Lundbye ved Døden i sit Hjem i København, hvortil han var flyttet, efter at han i 1944 havde taget sin Afsked.

Stiftamtmand Lundbye var født 3. Juli 1873. Ved Genforeningen blev han udnævnt til Amtmand over Sønderborg Amt, efter at han havde været Danmarks Repræsentant overfor den Internationale Kommission i Flensborg i 1920. Han havde altid haft en levende Interesse for Grænselandsdelen. Hans Bedstefader var den meget lovende unge Dyremaler Johan Thomas Lundbye, der i 1848 meldte sig som frivillig men allerede faa Dage efter sin Ankomst til Hæren omkom ved et Vaadeskud ved Bedsted, hvor der efter Genforeningen er rejst et Mindesmærke for ham.

Amtmand Lundbye havde gode Forudsætninger for at være med ved Løsningen af de mangfoldige og betydningsfulde Opgaver, som Genforeningen stillede til den danske Administration i Grænselandsdelen. Han havde grundige Erfaringer fra sin Virksomhed i Centraladministrationen i København, og personlig havde han en heldig Form i sin Virksomhed som Amtets højeste Embedsmand, saa han kom hurtigt i godt Forhold til Befolkningen. De 11 Aar, han virkede som Amtmand i Sønderborg, blev lykkelige Arbejdsaar for ham, og der blev lagt stærkt Beslag paa hans Kræfter, ogsaa udenfor Administrationen. Han blev saaledes i 1920 Medlem af Invalidenævnet, 1926—44 dets Formand. Efter Oprettelsen af Sønderjyllands Højspændingsværk i 1922 blev han Formand for dets Bestyrelse. Ligeledes blev han Formand for Statshospitalets Direktion i Sønderborg, for Sammenslutningen af de sønderjydske Sygeplejeforeninger, for Foreningen af sønderjydske Sparekasser, for Tilsynsraadet for Krigsinvalidehjemmene i Sønderhav og Emmerlev Klev.

Da Sønderborg og Aabenraa Amter blev sammenlagt i 1931, udnævntes Lundbye til Stiftamtmand i Haderslev. Han kom her til at staa overfor Løsningen af meget omfattende og undertiden vanskelige Opgaver, især Afviklingen af Amtsbanerne og Udbygningen af Vejnettet, hvor modstridende Interesser ofte stødte skarpt sammen. For Lundbye var Hovedsynspunktet altid at finde en Løsning til Gavn for Amtets Befolkning.

Da han i 1944 havde naaet Aldersgrænsen, tog han efter 24 Aars Virke som dansk Embedsmand i Sønderjylland sin Afsked og flyttede til København. Han var en værdig og smuk Repræsentant paa en fremstaaende Plads for den dygtige, danske Embedsstand, der kom herved ved

Genforeningen og som forstod, hvad det egentlige *Genforeningsarbejde* betød.

N. H.

Niels Skrumsager

født i Københoved den 8. September 1880, døde paa en Rejse til København den 25. Oktober 1946. Et virksomt Levnedsløb var hermed afsluttet.

Han hørte til een af de sønderjydske Bondeslægter, der har betydet mest i den folkelige Rejsning, den nationale Kamp og det praktiske Landbrugs Opblomstring.

Fra Slægten fik han en god Arv, fra Hjemmet en god Livsindstilling, og selv brugte han sine gode Evner og stærke Kræfter i et virksomt og maalbevidst Liv og Arbejde. Skrumsager var en Mand, der vidste, hvad han vilde. Lige fra sin Ungdom stod det ham klart, at han vilde fortsætte i Fædrenes Spor som en dansk, sønderjydske Bonde. Dertil dygtiggjorde han sig ved flere Skoleophold i Danmark. Særslev Højskole, Tune Landboskole og Askov Højskole er nogle af Stationerne paa hans Livsvej. Ogsaa mod Syd — til Sachsen — søgte han hen for at se og lære noget af det bedste tyske Landbrug. Men 25 Aar gammel satte han Foden under eget Bord paa Toftlundgaard i Skrave Sogn. Og her vandt han snart et godt Navn som en praktisk, dygtig Landmand. Men saa døde hans Svigerfar, den kendte vestslesvigske Bonde, Chresten Knudsen, Visby Hedegaard, og Niels Skrumsager overtog derfor

denne Gaard i 1922. Og inden længe indtog Skrumsager en ledende og førende Stilling iblandt Vesteregnens Landmænd. Han havde Vilje og Energi til at udrette noget og havde tillige Tjenersind.

I en Række af Aar var han Bestyrelsesmedlem eller Formand for flere Landbrugsorganisationer. Ligeledes var han Formand for Sønderjyllands ældste og største Blad: „Dannevirke“ og „Modersmaalet“. Men ogsaa i det folkelige og nationale Arbejde tog Niels Skrumsager levende Del. Han elskede Sang og god Tale og havde selv en sjælden Evne til at gøre et Samvær festligt. Han døde med et levende Haab baade i folkelig og kristelig Henseende og gik herfra staaende midt i sin travle Livsgerning.

En god dansk, kristen Mand havde sluttet sin Livsfærd, men hans Minde vil leve videre og blive holdt i Ære!

N. P. Nielsen.

Peter Toft

Den 7. April 1945 afgik Apoteker Peter Toft i Tønder ved Døden efter nogen Tids Svaghed. Peter Toft var født i Kastrup den 26. Oktober 1872. Han besøgte Haderslev Latinskole og afsluttede sit Studium i Erlangen. Derefter levede han som Apoteker i Toftlund og Jels, indtil han i 1919 købte Store Apotek i Tønder, hvis smukke, gamle Bygning er kendt af alle, der besøger Byen. Han var interesseret baade i Arkitektur og Historie. Han udvidede Apoteket ved et Par Bygninger i smuk, gammel Stil. Hans Hjem var præget af

hans fine Sans for Landsdelens overleverede Kunst. Hans Virksomhed fik varig Betydning, da han i Begyndelsen af Tyverne blev Formand for Museet for Tønder By og Amt. Ved et uegennyttigt Arbejde, ved et meget stort Offer af Tid og Flid lykkedes det Apoteker Toft at skabe et Hjemstavnsmuseum paa bar Bund og at gøre det til en Seværdighed, der vil bevare hans Navn. Peter Toft var en god dansk Mand, og hans Fortjeneste paaskønnedes ved, at han blev udnævnt til Ridder af Dannebrog og Dannebrogsmænd.

N. S.

Christian Thielsen

Eggen omkring Bov er mærkelig ved alle de Kroer, der ligger omkring dette Højdedrag. Bommerlund, Frydendal, Frøsløv, Holdbi m. fl. Endnu mærkeligere er det, at disse Kroer ejedes af Familier, der en Tid var kendte over hele Landsdelen. Kroerne var paa Studedrivernes Tid et Slags Kulturcentrum, hvor nyt kunde spørges og vidt forskellige Forhold drøftes. Det var før Avisernes Tid. En af de gamle

Kroslægter var Thielsen-Slægten fra Holbi.

Christian Thielsen var født i Holdbi den 5. Oktober 1871. Efter Konfirmationen kom han i Købmandslære i Flensborg, og i 1899 begyndte han en Forretning paa „Frej“ ved Christiansfeld. I 1907 købte Thielsen en Isenkramforretning i Graasten, som han drev indtil faa Aar før sin Død, den 5. Oktober 1946.

I en lang Aarrække var Chr. Thielsen Medlem af Be-

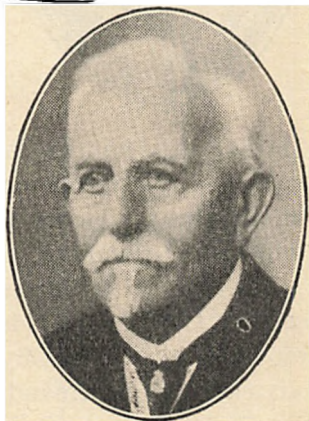
styrelsen for Graasten Bank, ligeledes Medlem af Menighedsraadet samt Tillidsmand for Sprogforeningen. Dette sidste Hverv overtog han før 1914 og vedblev at være det, indtil Døden gjorde Holdt.

Christian Thielsen var en kendt Mand i Graasten og i Omegnen. Han var en retlinet Mand, en af dem, der ikke talte, endnu mindre skrev. Han var en Handlingens Mand, der var god at komme til, naar et Arbejde skulde fremmes. Hans Indsats gav sig altid Udslag i at skaffe Midler tilveje, saa at Arbejdet for Danskheden kunne fremmes. Thielsen var Grænsebo, han levede saa nær Sproggrænsen, at han havde et aabent Øje for Sprogets Værdi, og den store Fare, der lurede, naar det gik tabt. Han havde et lyst Syn paa Tilværelsen og forstod til Gavns at nyde de smukke Omgivelser ved Graasten, maaske, naar alt kommer til alt, de smukkeste i vort Land.

Jakob Petersen.

Jacob P. Jacobsen

Mejeribestyrer *J. P. Jacobsen* er født i Drenghede den 29. November 1860. Da han ikke kunde tænke sig at blive tysk Soldat, gik han til Danmark og aftjente Værnepligten i Fredericia ved Infanteriet. Efter endt Soldatertid uddannede han sig ved Mejerifaget, og i 1889 kom han til Døstrup som Mejeribestyrer. Denne Stilling beklædte han i 40 Aar. Ved hans Afsked i 1929 blev der holdt en Fæst for ham, hvor han blev takket for trofast Gerning.

J. P. Jacobsen var den drivende Kraft ved Rejsningen

af Forsamlingshuset i Døstrup og var Formand for dette fra 1906 til 1922. Før 1914 ledede han Sprogforeningens Bogsamling i Døstrup og blev efter Genforeningen Formand for Døstrup Sognebibliotek. For sit trofaste Arbejde i Danskhedens Tjeneste blev han i 1940 udnævnt til Dannebrogsmænd. Jacobsen døde den 6. April 1946 i Døstrup. Hans Minde vil længe blive bevaret i Sognet. P. W.

Nis Gorrissen

Nybøl Mølle er et Vartegn midt i Sundeved. Om denne Mølle bølgede Kampen den 28. Maj 1848. Paa denne Mølle fødtes *Nis Gorrissen* den 10. Oktober 1881 og her døde han den 24. Januar 1947.

Gorrissen uddannede sig til Landmand og besøgte i Vinteren 1904—05 Lyngby Landbrugsskole. Den 1. Maj 1912 overtog han den fædrene Mølle med tilhørende Landejendom. I Krigen 1914—18 blev han indkaldt, men hjemsendt paa Grund af Sygdom. Efter Genforeningen og indtil 1. April 1946 var han Sogneraadsformand. En kort Tid var han Medlem af Sønderborg Amtsraad.

Det, der optog Gorrissen ved Siden af den kommunalpolitiske Gerning, var det danske Arbejde, særlig det Arbejde, der blev udført Syd for Grænsen. Han var i en lang Aarrække Næstformand for Grænseforeningens Afdeling i Sønderborg Amt. Som den stille Mand, Gorrissen var, deltog han ikke i offentlig Liv, saa det hørtes udadtil, men

der hvor han satte ind, blev Arbejdet gjort. Han vil blive savnet i den Kreds, hvor han holdt af at færdes. J. P.

Henrik Heydenreich

Det er saare sjældent, at en Embedsmand bliver saa populær som *Henrik Heydenreich* var det. Han havde nemlig den Indstilling, at han vilde tjene andre, og han havde et aabent Øje for dem, der led Nød. Heydenreich var født i Aabenraa den 6. Juni 1901. Det var hans Mening at ville være Lærer og kom kort efter Genforeningen paa Jellinge Seminarium. Han maatte opgive Uddannelsen, fordi han tabte Stemmen, der dog senere kom igen. I 1921 kom han paa Kommunekontoret i Aabenraa, hvor han arbejdede sig frem til Overassistentstillingen.

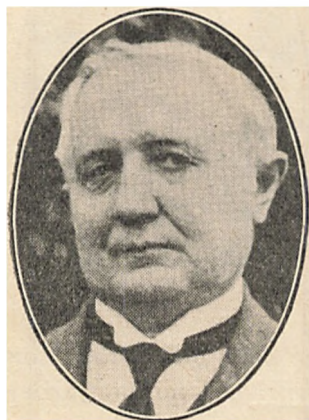
Heydenreich var Medlem af Bestyrelsen for „Dansk Samfund“ og udførte her et omfattende Arbejde, særlig ved Fremstillingen af det nationale Kartotek over Byens Befolkning. Han var stærkt optaget af Børnehaverne og saa i disse et stort socialt Fremskridt. Under Besættelsen var det ham, der førte de fleste Forhandlinger med Besættelsestropperne, og naar den Sag gik saa gnidningsløst som den gjorde, skyldes det for en stor Del ham. Efter Kapitulationen fik han Arbejdet med Flygtningene, og her havde han rig Lejlighed til at udfolde den menneskelige Medfølelse, der var noget særligt for ham.

Helt siden Genforeningen var Heydenreich Sprogfor-

eningens Tillidsmand, ogsaa her var han med til at udføre et Arbejde, som Foreningen skylder ham Tak for. Ved hans Død den 6. Juli 1947 følte alle, at en god Embedsmand og en trofast dansk Mand var gaaet bort.

Jakob Petersen.

Julius Theodor Caspersen

Læreren i Ladegaardskov var en Type indenfor Lærerstanden. Hans Fremtræden var korrekt og han syntes at være utilnærmelig. Ved nærmere Bekendtskab gik det op for enhver, at han var en Mand, der havde et fast Greb om Tingene, og at han havde god Indsigt i de Ting, der optog ham.

Caspersen var født i Klovtoft den 17. Juni 1875 og han døde i Ladegaardskov den 14. Januar 1947. I 1896 blev han dimitteret fra Tønder Seminarium og var fra 1896 til 1900 Lærer i Jægerup og Mellerup. Fra 1900 til 1945 var han Lærer i Ladegaardskov.

Lærer Caspersen følte sig stærkt knyttet til Indre Mission og var i en Aarrække Formand for Missionsforeningen i Graasten. I 1925 blev han Medlem af Adsbøl Sogneraad, og i 1928 Sogneraadsformand og Kasserer. Disse to Stillinger beklædte han med stor Dygtighed indtil sin Død. I 1937 blev han valgt til Formand for Aabenraa Amts Sogneraadsforening og beholdt denne Hædersplads til sin Død.

Der var mange, der mente, at Caspersen ikke var særlig dansk, men dette Fejlsyn beroede paa hans ydre Frem-

træden, der var præget af hans tyske Uddannelse. Da Sprogforeningen en Tid havde vanskeligt ved at finde en Tillidsmand i Ladegaardskov, meldte Caspersen sig, og han var den ideelle Tillidsmand, punktlig og klar over, hvad der skulde gøres. Hans danske Natur slog igennem, og det var med Glæde, at han deltog i Genforeningsarbejdet, ligesom det var ham om at gøre at fremme dansk kirkeligt Liv.

Jakob Petersen.

Thomas Sølbeck

Det var et tungt Budskab vi fik den 18. Februar 1947 fra Statshospitalet i Sønderborg, at Lærer Sølbeck, Højer, var død. Kun et Par Dage havde han været alvorlig syg, og nu var Rejsen Slut. I over 20 Aar var han Lærer i Højer; og siden 1938 Førstelærer og Leder af Skolen. Thomas Sølbeck fødtes i Vodderbro, Roager Sogn, den 19. Januar 1898. Var med i den første Verdenskrig, hvor han blev gasforgiftet; og det var nok den egentlige Aarsag til hans tidlige Død. Efter Krigen tog han Lærereksamen fra Nr. Nissum og blev en udmærket Lærer. Han gik helt op i sin Lærergerning. Der var Fart og Energi, Liv og Humør over Undervisningen, men der var ogsaa et rigt og personligt præget Livsindhold deri. Hans Religionstimer glemmes næppe af hans Elever. Der var Alvor og Inderlighed i disse Timer, thi for Sølbeck var Kristendom Liv og Virkelighed. Han var saa ægte og reel; saa helt ud det, han var.

Ogsaa uden for Skolen fik han her i Højer en stor Gerning paa mange Omraader og øvede den med et helt Sind. Han vilde tjene og kun tjene sit Land og Folk, sin By og sine Medmennesker. Han var Sprogforeningens Tillidsmand, gik selv rundt fra Hjem til Hjem og samlede Aarsbidraget ind, og fik derved Lejlighed til samtidig at øve en personlig Paavirkning i Danskhedens Tjeneste.

I Byraadet, Menighedsraadet, Biblioteket, Børnehaver og Børnehjemmet — allevegne, hvor der blev betroet ham en Opgave, var han rede til at bruge sine rige Evner. Og han vandt Tillid i alle Kredse, tyske som danske. Lærer Sølbeck kunde man stole paa og være tryk ved.

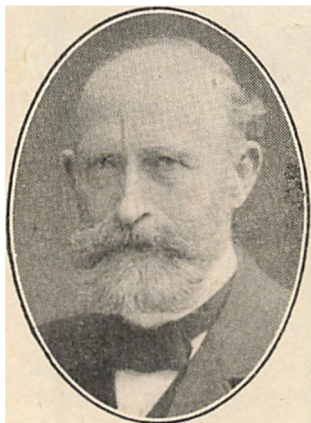
Han var en Israelit, i hvem der ikke var Svig!

Hans Minde vil leve og virke, hans Navn blive æret i Tiden, der kommer.

Thi størst er den, som tjener bedst!

N. P. Nielsen.

M. D. Simonsen

Da Myndighederne i Flensborg i Efteraaret 1920 oprettede en dansksproget Kommuneskole, opfordredes Lærer M. D. Simonsen til at overtage Ledelsen. Han stod dengang i en Alder af 68 Aar, men paatog sig den alt andet end lette Opgave. Det var jo i en Kamptid; de nationale Bølger omkring Afstemningsdagen kastede endnu stærke Dønninger ind overe Hverdagslivet, og saa skulde Skolen skabes paa bar

Bund. M. D. Simonsen, en Broder til afdøde Redaktør P. Simonsen, var født den 17. April 1852 i Branderup (Ha-

derslev Amt) og havde faaet sin Uddannelse som Lærer ved Tønder Seminarium. Simonsen havde senere endvidere taget Eksamen for Lærere ved Mellemskoler og højere Privatskoler og Eksamen for Rektorer (Overlærere) ved Mellemskoler og højere Pigeskoler. Han havde udgivet en stærkt benyttet Lærebog i Dansk.

Trods de 68 Aar følte Simonsen, der havde virket ved det flensborgske Skolevæsen uafbrudt siden 1873, sig endnu i Besiddelse af fuld Arbejdskraft; han færdedes rank og rask alle Vegne. Men kort efter at han havde overtaget sit nye Embede, blev der udstedt en ny prøjsisk Lov om Læreres Aldersgrænse, og i Henhold til den maatte ogsaa den danske Kommuneskoles Leder træde tilbage (til 1. April 1921). Af de ca. 900 Børn, der var tilmeldt til dansk Skole, fik foreløbig kun 239 Lov til at gaa i den, og M. D. Simonsens Ledergerning kom desværre ikke til at vare længere end et halvt Aar. Alligevel fik den dygtige Skolemand Lykke til at præge Flensborgs første danske Kommuneskole i god Retning i den vanskeligste Tid.

Efter sin Pensionering paatog M. D. Simonsen, der stadig sad inde med stor Virkestrang, sig den forretningsmæssige Ledelse af Flensborghus Bogsamling, en Post, som han med Omhu og Iver røgtede i en Del Aar.

Inden M. D. Simonsen lukkede sine Øjne i den høje Alder af 94 Aar (9. December 1946), havde han — aandsfrisk og interesseret til det sidste — oplevet, at den Skole, som han i 1920 under yderst beskedne Forhold begyndte med en Elevskare paa 239, sammen med Duborg-Skolen stod med 6200 optagne eller tilmeldte Elever (hvoraf ca. 3000 dog først kom i Skole i Løbet af Aaret 1947) af 8400 hjemmehørende flensborgske Børn, og at Flensborghus Bogsamling var naaet op over et aarligt Udlaan paa 100.000 Bøger.

L. P. Chr.

Maj Matzens Brøv

*Maj Matzens Søn, dæ sad og brummed
i Synneborre Slot o syttens Døgn,
skønt han ho itt så møje som krummet
et Hår o novve — er e Løgn? —
ham vilde e Muer gjenn hå fri.
Han ho jo ynder e hiele Kri
kun viist det lill' uskylde Tegn,
te han bar Våben mod sin egn'.*

*Da hun ho sædd og sørre novve
og grædt og klynked et Par Dav'
og bæje, trygle, trampe, trovve,
rend rundt te både høj og lav,
hun bløv ålt hielt sej sjel egenn,
for leet ladt hun sej itt slo nenn,
den Ros skal hun minsandten hå,
og skrøv et Brøv — det lyd som så:*

*„Min kjære Dreng! E Hav det skummer,
og ål vor Stråend er fuld åv Tang,
men i e Suel e Bier summer,
med Vårsæd er vi godt i Gang,
og e Katøfle di er låej.
Vi må jo prøv å find o Råej,
for hven kund tænk, da vi fæk Frej,
te vi skuld klar' voss urren dej.*

*Folk er så hoven no og liste
sej te et Grin te hver en Ti.
Men det miestens dem, dæ riste
godt i e Bous', lav dæ var Kri.*

No må do itt gør voss te Skamm,
for vi vil itt fornægt vor Stamm.
Men hold dej stærk og vær kun sej,
og skuld en Dav det knif for dej,

da tænk kun o, te hvor do sirre
sad sjel en Kong og ho e streng,
itt fro om Morne og te Merre,
nej hiele sytten År, min Dreng.
Han slid en Rill omkring e Disk
og travved for å hold sej frisk.
Hold do kun ud så godt do kan —
skuld do vær ringe Karl end han!

Di fandt jo Bøsse, skønt do øvned
vel knappest nok å skyd' en Kat.
Men ålt det skryvvend gør mæ søvne.
Æ trænger te å sov en Nat.
No er æ treet, min Dreng, og frøss.
Hvad vild do med den tombe Bøss?
Men æ skal hovs dej i min Bøn.
Hold ud! Halt aus! Godnat min Søn!“

Såndt skrøv hun, og kån hæend det lykkes
hind jævnt å kund gør sort te hvidt.
Di er åv den Slavs Folk, en tykkes,
dæ godt kund lær' å skeln'e lidt.
Ja, skuld han itt, den kjære Dreng,
hå Lov å sidd å brumm så læng,
te han forstov, hvad han bedrøv.
Det vilde æ gjenn føj te e Brøv.

Martin N. Hansen.

Indhold

Niels Hansen: Kong Christian X og Sønderjylland	1
A. Friis Vivild: Toldere og Syndere	6
Tage Jessen: St. Knuds Gilde i Flensborg	25
Erik Bertelsen: To Juleaftener	35
Niels Hansen: Statens Mindesmærke for H. P. Hanssen	44
Rose Thyregod: To kom til en By	48
N. H.: H. P. Hanssens Privatarkiv	61
Nicolai Svendsen: Et Landskab, der skifter Karakter	63
De gamle, som faldt:	
Jakob Petersen: Nis Nissen, Nordborg	76
L. P. Chr.: Peter Budach, Hornskov	79
Jakob Petersen: Hans Jørgen Jessen	80
N. H.: Stiftamtmand Chr. Lundbye	82
N. P. Nielsen: Niels Skrumsager	84
N.S.: Peter Toft	85
Jakob Petersen: Christian Thielsen	86
P. W.: Jacob P. Jacobsen	87
J. P.: Nis Gorrissen	88
Jakob Petersen: Henrik Heydenreich	89
Jakob Petersen: Julius Theodor Caspersen	90
N. P. Nielsen: Thomas Sølbeck	91
L. P. Chr.: M. D. Simonsen	92
Martin N. Hansen: Maj Matzens Brøv	94

Regering og Rigsdag.

Ministeriet.

(7. November 1945.)

Statsminister Knud Kristensen
Udenrigsminister Gustav Rasmussen
Justitsminister A. L. H. Elmquist
Finansminister Thorkil Kristensen
Landbrugsminister Erik Eriksen
Indenrigsminister Arnth Jensen (fra 30. 6. 47)
Socialminister Jens Sønderup (fra 27. 4. 47)
Undervisningsminister M. Hartling
Kirkeminister Carl Hermansen
Handels- og Forsyningsminister Axel Kristensen
(fra 27. 4. 47)
Forsvarsminister Harald Petersen
Trafikminister Niels Elgaard
Minister for særlige Anliggender Per Federspiel

Folketinget.

Folketingsvalget 30. Okt. 1945.

Socialdemokraterne	48	Mandater
Venstre	38	»
Konservative	26	»
Kommunister	18	»
Radikale Venstre	11	»
Dansk Samling	4	»
Retsforbundet	3	»
Færøerne	1	»

149 Mandater

Stemmetal i Sønderjylland.

Socialdemokrater	31.203	St.	3	Mand.
Venstre	27.322	»	3	»
Konservative	16.110	»	1	»
Rad. Venstre	4.601	»	—	
Kommunister	3.803	»	—	
Dansk Samling	3.662	»	—	
Retsforbundet	2.597	»	—	

Valgt i Sønderjylland:

Soc. Dem.: P. Mortensen, Frede Nielsen, Fr. Teichert.
Venstre: Erik Appel, Jørgen Gram, Fr. Heick.
(Valgt udenfor Sdj.: Simon From, Ejnar Simonsen.
Konserv.: C. Bartholdy.

Landstinget.
(11. April 1947)

Socialdemokrater	34	Mandater
Venstre	21	»
Konservative	13	»
Radikale Venstre	7	»
Kommunister	1	»

76 Mandater

Valgt i Sønderjylland:

Socialdemokr.: Jørgen Møller (tingv.), Alfred Kristensen
Venstre: Axel Bjerre.
Konservative: M. Schaumann (tingv.), Jørgen Otzen
Rad. Venstre: Fru Ingeborg Thomsen

Nationale Foreninger og Institutioner

Sprogforeningen

Formand: Bibliotekar Jakob Petersen.
Ledelse: Højskoleforstander Arnfred, Askov, Gdr. Hans Jørgen Hansen, Lysabildskov, fhv. Folketingsmand I. P. Nielsen, Dynt, Amtsskolekonsulent Svendsen, Tønder.
Aarsmødet afholdes sidste Søndag i Juni.

Skoleforeningen

Bestyrelsen: Landstingsmand H. Jepsen Christensen, Høgsbro pr. Hvidding, Formand. Gdr. Mathias Jepsen, Jejsing, Næstformand. Købmand Chr. Thygesen Petersen, Døstrup, Sdj., Kasserer.
Aarsmødet afholdes sidste Søndag i Juni.

Grænseforeningen

Kontor: Peder Skramsgade 5, 1, København K.
Formand: fhv. Præsident Holger Andersen.
Næstformand: Borgmester V. Fischer, Inspektør N. J. Gotthardsen, Grosserer P. Michaelsen.
Sekretær: Kontorchef, cand. jur. Antoni Petersen.

Dansk-Nordisk Ungdomsforbund

Kontor: Folkunghus, Graasten.
Formand: P. Marcussen, Graasten, Næstformand: Pastor K. Lænkholm, København. Kasserer: Christian Nielsen, Vollerup.

Ungdomsforeningerne

Aabenraa Amts Hovedkreds: Formand Lærer Højer, Kløvtoft, Kasserer: Bankkasserer Kræmer, Graasten. (18 Foreninger), 2200 Medlemmer.

Haderslev Østeramts Hovedkreds: Form.: Lærer J. Chr. Christensen, Mellemgade 10, Haderslev. Kasserer: Gaardejer Aksel Tang, Hytkjærgaard pr. Marstrup. (24 Foreninger), 3696 Medlemmer.

Rødding gne ns Hovedkreds: Formand: Gdr. Chr. Christensen, Hjerting pr. Rødding. Kasserer: Gdr. Ejnar Rytz, Brændstrup pr. Gram (14 Foreninger, 2587 Medl.).

Sønderborg Amts Hovedkreds: Formand: Pastor Madsen, Lysabild pr. Skovby/Als. Kasserer: Lærer R. Clausen, Snogbæk pr. Vester Soltrup (17 Foreninger, 4515 Medl.)

Løgumkloster og Omegns Hovedkreds: Formand og Kasserer: Lærer Alfred Jensen, Ellehus pr. Jejsing (10 Foreninger, 1278 Medl.).

Højer og Omegns Hovedkreds: Formand og Kasserer: Pastor S. Grøn, Daler (5 Foreninger, 464 Medl.).

Skærbæk og Omegns Hovedkreds (for Tønder Amts nordlige Del): Formand: Pastor H. Ebbesen, Døstrup, Kasserer: Købmand Knud Hansen, Skærbæk. 9 Foreninger, 1581 Medl.

K. F. U. M. & K. i Sønderjylland

Haderslev-Kredsen:

Kredsformand: Indremissionær E. Thisted, Haderslev

K. F. U. M.-Foreninger: 5 165 Medlemmer

K. F. U. K.-Foreninger: 7 182 —

Fællesforeninger: 1 56 —

Gram-Kredsen:

Kredsformand: Sognepræst T. Philipsen, Gram.

K. F. U. M.-Foreninger: 15 212 Medlemmer

K. F. U. K.-Foreninger: 13 193 —

Aabenraa—Tønder-Kredsen:

Kredsformand: Sognepræst Fr. Nicolajsen, Ballum.

K. F. U. M.-Foreninger: 15 254 Medlemmer

K. F. U. K.-Foreninger: 13 260 —

Fællesforeninger: 1 15 —

Sønderborg-Kredsen:

Kredsformand: Pastor A. Granum-Jensen, Sønderborg

K. F. U. M.-Foreninger: 3 89 Medlemmer

K. F. U. K.-Foreninger: 7 99 —

Højskoler og Landbrugsskoler i Sønderjylland

Danebod Højskole, Fynshav, Als.

Forstander Frede Terkildsen.

Graasten Landbrugsskole.

Forstandere Hans Hansen og L. Lauridsen.

Hoptrup Højskole, Hoptrup.

Forstander P. H. Lauritsen.

Rødding Højskole, Rødding.

Forstander Hans Lund.

Rønshoved Højskole, Rinkenæs.

Forstander Hans Haarder.

Efterskoler i Sønderjylland

Agerskov Efterskole, Agerskov.	Forstander Niels Høgh.
Hoptrup Efterskole, Hoptrup.	Forstander P. H. Lauritsen.
Nordborg Efterskole, Nordborg, Als.	Forstander Chr. Demuth.
Rens Efterskole, St. Jynde vad.	Forstander Godfred Hansen.
Vojens Efterskole, Vojens.	Forstander E. Hagelø.

Sønderjydsk Idrætsforening

Formand: Gdr. Johs. Juhl, Branderup. Sekretær og Forretningsfører: Gymnastiklærer N. J. Iversen, Haderslev.

Formand for Gymnastikudvalget: Gdr. Johs. G. Christensen, Vollerupgaard pr. Bolderslev.

Formand for Idrætsudvalget: Lærer B. J. Bennedsen, Augustenborg.

Formand for Skydeudvalget: B. Michaelsen, Haderslev.

Formand for kvindelig Idræt: Fru Aja Bonde-Poulsen, Dybbøl Banke, pr. Sønderborg.

Foreningen er delt i 5 Hovedkredse. Formænd er:

Haderslev Vesteramt: Gdr. Hans Buhrkal, Gestrup pr. Toftlund.

Haderslev Østeramt: Lærer Folmer Lund, Haderslev.

Aabenraa Amt: Førstelærer V. Jørgensen, Genner.

Sønderborg Amt: Inspektør Chr. Clausen, Augustenborg Landevej 57, Sønderborg.

Tønder Amt: Lærer P. M. Jepsen, Løgumkloster.

Historisk Samfund for Sønderjylland

Formand: Amtslæge, Dr. med. H. Lausten-Thomsen, Aabenraa. Sekretær: Arkivar P. Kr. Iversen, Aabenraa. Kasserer: Museumsinspektør H. Neumann, Haderslev.

Redaktionsudvalget for »Sønderjydske Aarbøger« består af: Dr. med. H. Lausten-Thomsen. Landsarkivar J. Hvidtfeldt, Arkivar P. Kr. Iversen, Aabenraa, og Højskoleforstander Hans Lund.

Redaktionsudvalget for »Sønderjydsk Maanedsskrift« består af: Museumsinspektør H. Neumann og Arkivar P. Kr. Iversen.

De sønderjydske Danske Sæmfund

Formand: Gdr. Hans Andersen, Kongsbjerg pr. Tønder.
Sekretariatet ledes af Redaktør Kai Edv. Larsen, Raadhustorvet 3, Sønderborg.

Biblioteker

Det sønderjydske Landsbibliotek, Aabenraa, Bibliotekar: Jakob Petersen. Udlaan fra Kl. 10—19. Læsesal Kl. 10—19. Børneafdelingen aaben Kl. 15—18 (lukket 15. Maj—15. August).

Centralbiblioteket i Haderslev. Bibliotekar Th. Hildebrandt. Udlaan: Kl. 10—19 (Lørdag 10—21). Læsesal 10—21 (1. Maj—31. August lukkes Kl. 19). Lørdag Kl. 14.

Centralbiblioteket i Sønderborg. Bibliotekar N. Moesgaard. Udlaan: Kl. 10—19. Læsesalen Kl. 10—21 (1. Maj—31. Aug. Kl. 10—19), Lørdage Kl. 10—14. Børnebiblioteket Kl. 14—18. Lukket Lørdagen.

Biblioteket i Tønder. Bibliotekar: Gerda Tarp Hansen, Udlaan: 10—20. Læsesal: 10—21. (Maj—Sept. 10—19) Lukket 8 Dage i Aug.

Sønderjydsk Landsarkiv, Aabenraa

Landsarkivar: Fr. Gribsvad. Arkivar: P. Kr. Iversen.
Aaben: Kl. 9—12 og 13—16.

Erhvervs-Institutioner og Organisationer

(Formænd, Sekretærer og sønderjydske Medlemmer)

I. Statsinstitutioner

Statens Jordlovsudvalg.

Kontor: Holbergsgade 23, København K.

Formand: Landstingsmand Gaardejer Niels Chr. Nielsen, Aldershaab, Brovst.

Administrationschef: Fl. Tolstrup.

Folketingsmand, Gdr. Einar Simonsen, Flovtgaard pr. Øsby, og Gdr. Jens Hørlück, Skodborg. Raadgivende Medlem Husmd. Jens Wollesen, Ullerup pr. Avnbøl.

Kontoret i Tønder ledes af: Kontorchef E. Ibsen. Konsulent: Civilingeniør Th. Claudi Westh, Tønder.

Jordfordelingskommissionen.

Kontor: Tønder.

Formand: Amtslandinspektør Aa. Mosbech, Toftlund.

Medlemmer: Gdr. M. Refslund Poulsen, Bovlund pr. Brandrup, Gdr. Jørgen Tinglev, Lund pr. Bylderup. Bov, Statshusmand Hans Jochumsen, Rurup pr. Toftlund.

Kommissioner ang. Jordlodder til Husmandsbrug.

Formænd: Haderslev Amt: Gdr. Viggo Larsen, Skodborg; Aabenraa Amt: Gdr. Hans Schmidt, Kollund. Sønderborg Amt: Karl Petersen, Hestehave pr. Sønderborg; Tønder Amt: Gdr. Mads Warming, Raahede pr. Hvidding.

II. Private Selskaber og Landbrugsorganisationer

Det kgl. danske Landhusholdningsselskab.

Rolighedsvej 26, København.

Formand: Hofjægermeste Lüttichau, Tjele. Kontorchef: Axel Nielsen.

I Bestyrelsesraadet: Kreditforeningsdir. H. Hansen, Aabenraa.

Det danske Hedeselskab.

Hovedkontor: Viborg.

Frmd.: Hofjægermester Lüttichau, Tjele.

Grundforbedringsvirksomheder:

Mose- og Engafdeling.

Distriktskontor i Haderslev: Best. Th. P. Nielsen.

— i Tønder: Best. J. P. Knudsen.

— i Aabenraa: Best. N. Jespersen.

Den tekniske Afdeling.

Distriktskontor i Tønder: Best. cand. polyt. T. Q. Jacobsen.

Landbrugsraadet

Kontor: Axelborg, København V.

Præsident: Landstingsmand H. Hauch, Sølund pr. Viborg. Medlem af Raadet f. Sønderjylland, Folketingsmand Jørgen Gram, Ankergaard pr. Gøbel.

Generalsekretær: A. Høgsbro Holm.

Landboforeninger

De samvirkende danske Landboforeninger.

Kontor: Axelborg, København V.

I Formandskabet: Gdr. J. Tvedegaard og Landstingsmand H. Hauch. I Bestyrelsen: Gaardejer P. Chr. Hansen, Nygaard, Bolderslev, og Folketingsmand Jørgen Gram, Ankergaard, Gøbel. Sekretær: J. Rottensten.

Foreningen af jydsk Landboforeninger.

Kontor: Bispetorvet, Aarhus.

Formand: Landstingsmand Hauch. I Bestyrelsen: Gdr. P. Chr. Hanssen, Nygaard, Bolderslev, og Folketingsmand Jørgen Gram, Ankergaard, Gøbel. Sekretær: J. K. Haugaard.

Fælleslandboforeningen for Nordslesvig.

Formand: Gdr. Mads Thuesen, Anslet pr. Fjelstrup.

Sekretær og Kasserer: Konsulent Chr. Nielsen, V. Sottrup.

Bestyrelsen bestaar af de enkelte Landboforeningers og de to førstnævnte Fællesledelsers Formænd.

1. Den nordslesvigske Landboforening.

Formand: Gdr. Ejnar Hansen, Hjerting pr. Rødding.

Konsulenter: Erik Boesen, Rødding, og C. H. Lau-
sten, Rødding, (Regnsk.), 1050 Medl.

2. Haderslev Amts Landboforening.

Formand: Gdr. Mads Thuesen, Anslet pr. Fjelstrup.

Kons.: Fr. P. Nielsen, Haderslev, C. Hansen, Haderslev
(Regnsk.) Husholdning: Frk. Ellen K. Petersen, Haderslev.
(2210 Medl.)*)

*) Samtlige Husholdningskonsulenter sorterer under
De sønderjydske Husholdningsforeninger.

3. Nr. Rangstrup Herreds Landboforening.

Formand: Gdr. S. Knudsen, Galsted pr. Bevtoft.
Kons.: Landbrugskand. Jens E. Mølgaard, Toftlund. 588
Medl.

5. Aabenraa Amts Landboforening.

Formand: Gdr. P. Chr. Hanssen, Nygaard pr. Bolderslev.

Kons.: Johs. Pedersen, Aabenraa, og P. Mølgaard, Aabenraa (Regnsk.) 800 Medl.

6. Vis Herreds Landboforening.

Formand: Gdr. Karsten Th. Gregersen, Frøslev pr. Padborg.

Konsulent: N. A. Drewsen, Fru Surlykke Wistoft, Graasten. 400 Medl.

7. Den sundevedske Landboforening.

Formand: Forst. H. Hansen, Graasten Landbrugsskole.

Kons.: Chr. Nielsen, V. Sottrup, og P. Petersen, Ragebøl, (Regnsk.), Fru M. Wistoft, Graasten, (Havebrug). 350 Medlemmer.

8. Als Nørreherreds Landboforening.

Formand: Gdr. Clausen, Havnbjerg pr. Nordborg.

Kons.: Chr. Nielsen, V. Sottrup, og H. Frederiksen, Nordborg, (Regnsk.), Fru M. Wistoft, Graasten, (Havebrug). 210 Medl.

9. Den alsiske Landboforening.

Formand: Gdr. Chr. Speggers, Miang pr. Kirkehørup.

Kons.: Chr. Nielsen, V. Sottrup. Regnskabskonsulent: P. J. Hansen, Hørup. Fru M. Wistoft, Graasten (Havebrug). Frk. Ellen Hansen, Aabenraa (Hush.) 313 Medl.

10. Det blandede Distrikts Landboforening.

Formand: Gdr. Hans Danielsen, Gerup, Visby S.

Kons.: L. Nørgaard, Bredebro, K. P. Kristensen, Tønder (Regnsk.), Fru M. Wistoft, Mulsmark pr. Padborg, (Havebrug), Frk. Solveig Reimann, Tønder (Hush.). 700 Medl.

11. Slogs Herreds Landboforening.

Formand: Forstander Fr. Heick, St. Jynevad.

Kons.: Georg Nissen, Bylderup Bov, Fru M. Wistoft, Graasten (Havebrug), Frk. Solveig Reimann, Tønder (Husholdning). 350 Medl.

12. Landboforeningen for Løgumkloster og Omegn.

Formand: Gdr. Nis Evarsdén, Løgumkloster.

Kons.: Georg Nissen, Bylderup Bov, og Fru M. Wistoft, Graasten (Havebrug). Frk. Solveig Reimann, Tønder (Hush.) 300 Medl.

13. Landboforeningen for Skærbæk og Omegn.

Formand: Gdr. P. Thysen, Aaved pr. Frifelt.

Kons.: P. V. Johnsen, Skærbæk, 379 Medl.

Husmandsforeninger

De samvirkende danske Husmandsforeninger.

Kontor: Axeltorv 6, København V.

Formand: Folketingsmand N. P. Andreasen, Jyderup.

I Bestyrelsen: Husmand Jens P. Jensen, Vellerup pr. Ager-
skov.

Sekretær: Viggo Andersen, København.

De samv. jyske Husmandsforeninger.

Kontor: Helgolandsgade 20, Aarhus.

Formand: Husmand P. Nielsen, Tvis. I Bestyrelsen:

Husmand A. Schmidt, Faurholm, Tandslet.

Sekretær: Th. Christensen, Aarhus.

De samv. senderjyske Husmandsforeninger.

Formand: Husmand Jens P. Jensen, Vellerup pr. Ager-
skov.

Kons.: A. Laisen, Haderslev, A. Mortensen, Gram,
Tage Nielsen, Løgumkloster. 65 Foreninger, 4206 Medl.

Sønderborg Amts Husmandsforening og Kredforeningen Sønderjyden.

Formand: Husmand Anders Schmidt, Faurholm,
Tandslet.

Husdyrkonsulent Fr. Slipsager, Fynshav. Planteavl-
konsulent Erik Knudsen, Ø. Sottrup, Husholdningskonsu-
lent Didde Danielsen, Tandslet. 27 Foreninger. 1770 Medl.

Kvægavlsforeninger

Sønderjyds Fællesledelse af Kvægavl.

Formand: Gdr. Holger Hansen, Tinggaard pr. Aaben-
raa.

Kons.: Jørg. Frank, Tønder, og Vinge Madsen, Vojens.
30 Kvægavls- og Tyreholdsforeninger med 3018 Medl.
og 60 Tyre og 77 Kontrolfor. med 2828 Medl. og 33.161 Køer

Sønderjyds Fællesledelse for Avlen af rød dansk Malkekvæg:

Formand: Gdr. Chr. Clausen, Stødagergaard pr. Søn-
derborg.

Kons.: Kr. Dahlgaard Jensen, V. Sottrup.

4 Omraader med kunstig Sædooverføring, der tilsam-

men har 2135 Medlemmer med 15.780 tegnede Køer. 45 Kontrolforeninger med 18.293 Køer.

Vestslesvigs Fællesledelse for Korthornsavl.

Formand: Gdr. Math. Jepsen, Rørkær, Tønder.

10 Optrætterforeninger.

Sønderjyds Avlsforening f. hollandsk Malkekveg.

Formand: Gdr. Jens Holm, Langager pr. Skodborg J.

Kons.: Vinge Madsen, Vojens.

100 Medlemmer. 2.000 Køer.

De samvirkende jyske Hesteavlsforeninger

Kontor: Østergade 9, Aarhus.

Formand: Fhv. Gdr. P. Vadgaard, Hobro. Næstformand: Gdr. Knud Overgaard, Skibbygaard pr. Ormslev.

I Best.: Gdr. Mads Thuesen, Anset pr. Fjelstrup.

De samvirkende danske Andels-Svineslagterier

Kontor: Axelborg, København V.

(Omfatter 61 Andelsslægterier).

Formand: Gdr. M. Byriel, Lyngby pr. Sporup.

Sekretær: H. Behnke.

I Best.: Gdr. Iver H. Østergaard, Gabøl.

Slægterier i Nordslesvig.

Andelsslægterier.

Aabenraa: Formand Gdr. J. P. Møller, Søstgaard pr. Rødekro. Dir. Fr. Johansen.

Graasten: Formand Gdr. Lauesgaard, Graasten Hovedgaard. Dir. H. N. Skensved.

Rødning: Formand Gdr. R. Matthiesen, Stenderup pr. Rødning. Dir. C. J. Rübner-Petersen, Rødning.

Sønderborg: Formand: Gdr. Jens Hansen, Guderup. Dir. Bagge.

Vojens: Formand: Gdr. J. H. Østergaard, Gabøl. Dir. Th. Mossing Jensen.

De Danske Mejeriers Fællesorganisation

Kontor: Raadhuspladsen 3, Aarhus.

Formand: Propr. S. Overgaard, Højbygaard pr. Ormslev.

Sekretær: Direktør L. P. Frederiksen. I Bestyrelsen: Aage Schmidt, Faarkrog pr. Skodborg J.

De samv. jyske Mejeriforeninger.

Formand: Gdr. A. L. Thomsen, Sofiesminde pr. Hvam.
Næstformand: Gdr. Aage Schmidt, Faarkrog pr. Skodborg.

Sønderjydske Mejeriforening.

Formand: Gdr. Aage Schmidt, Faarkrog pr. Skodborg.
Sekretær og Kasserer: Statskons. Johs. Jensen, Aabenraa.
(117 Mejerier).

Sønderjydske Smørekseportfor., Vojens.

Formand: Gdr. Aage Schmidt, Faarkrog pr. Skodborg.
Dir.: Sophus Thomsen, Haderslev. (55 Mejerier).

Sdj. Landm. Andels Smørekseportfor., Sønderborg.

Formand: Gdr. Chr. Speggers, Miang. Dir.: S. Røygård Petersen, Sønderborg. (48 Mejerier).

Dansk Mejeristforening.

Kontor: Johannevej 10, Odense.

Formand: Mejeribestyrer Chr. Jørgensen, Tuse Næs pr. Holbæk.

Sekretær: Fr. Schak, Odense.

Aabenraa Amtskr.: Frmd.: Mejeribest. Madsen, Hjordkær.

Haderslev Amtskr.: Frmd.: Mejeribest. H. Matthiesen, Styding pr. Hammelvej.

Sønderborg Amtskr.: Formand: Mejeribest. T. F. Hansen, Dybbøl pr. Røgebøl.

Tønder Amtskr.: Formand: Mejeribest. H. H. Lorenzen, Bredebrog.

III. Handelsorganisationerne

Grossererersocietetet: Frmd.: Grosserer Rudolf Schmidt.
Den jydsk Handelsstands Centralforening. Medlem af Bestyrelsen: Grosserer T. Møller, Sønderborg.

Handelsforeningerne i Sønderjylland.

Handelsstandsforeningerne i

Haderslev, Formand: Fabrikant M. Schaumann jun.

Aabenraa, Formand: Direktør M. Mortensen.

Sønderborg, Formand: Grosserer T. Møller.

Tønder, Formand: Direktør F. Nielsen.

De samv. danske Købmandsforeninger.

Formand: Købmand Chr. H. Olesen, Aalborg.

Med 142 Afdelinger, fordelt i 4 Centralorganisationer.
Centralorg. for Jylland, Frmd.: Købmd. Chr. H. Olesen,
Aalborg.

Derunder de samv. sønderjydske Købmandsforeninger:

Formand: Købmand Chr. Matzen, Sønderborg.

Haderslev og Omegn: Formand: Henrik Sørensen, Haderslev.

Rødning og Omegn: Formand: Købmd. M. Christensen, Brendstrup.

Toftlund og Omegn: Formand: Købmd. Andreas Petersen, Rangstrup.

Aabenraa og Omegn: Formand: Købmand J. Agger, Aabenraa.

Graasten og Omegn: Formand: Købmand Chr. Blomgreen, Egersund.

Tønder Amts Købmandsforening: Formand: Købmand Blaabjerg, Løgumkloster.

Tønder Detailhandlerforening: Formand: Købmand C. V. Petersen, Tønder.

Sønderborg Detailhandlerforening: Formand: Købmd. Chr. Matzen, Sønderborg.

Sønderborg Amts Købmandsforening: Formand: Bork, Stevning.

Brugsforeningerne.

Fællesforeningen for Danmarks Brugsforeninger, Hovedkontor: Njalsgade 15, København S.

Formand for Bestyrelsen: Direktør N. C. Poulsen, København. Bestyrelsens Sekretær: cand. jur. L. Fabricius, København. Medlem af Repræsentantskabet: Gaardejer Johs. Jacobsen, Dyndved pr. Guderup.

Handelsafdeling i Sønderborg, Kongevej 48—54.

Forretningsfører: Aage Kappel, Sønderborg.

Ialt 1878 Brugsforeninger. Heraf i Sønderjylland 62 Foreninger.

IV. Haandværk og Industri

Fællesrepræsentationen for dansk Haandværk og Industri

Kontor: Vesterboulevard 20, København.

Formand: Murerstr. Rasm. Sørensen, Roskilde. I Bestyrelsen: Snedkermester S. A. Sørensen, Rødning, Bogtrykker Laursen, Tønder. Murermester Johan Petersen, Rise pr. Redekro.

Haandværker- og Industriforeninger i Sønderjylland.

Aabenraa Haandværker- og Industriforening. Formand: Snedkermester N. Høyberg-Larsen, Aabenraa.

Christiansfeld og Omegns Haandværkerforening. Formand: Malermester J. Madsen.

Graasten Haandværkerforening. Formand: Bygmester Manner Jacobsen.

Haderslev Haandværkerforening. Formand: Murermester Johs. Hansen.

Sønderborg Handværker- og Industriforening. Formand: Bygmester Anthonson.

Tønder Haandværkerforening. Formand: Bogtrykker Lauersen.

Kreditinstitutioner

Sønderjyllands Kreditforening.

Kontor: Aastrupvej, Haderslev.

Direktionen: P. A. Callø, H. Hansen, Orla Buhl.

Repræsentantskabet: Formand: fhv. Borgmester Holger Fink, Aabenraa, Næstformand: Gdr. Mads Thuesen, Ansløt, Fabrikant M. Schaumann, Haderslev, Gdr. Refslund Poulsen, Bovlund, Gdr. Olav Fink, Brændstrup, Gdr. M. Boesen, Søndernæs, Gdr. Hans Lyck, Varnæs, fhv. Landdagsmand Nis Nissen, Aabenraa, Gdr. Claus Clausen, Havnbjerg, Gdr. Iver Scherrebeck, Sdr. Vilstrup, Gdr. J. H. Østergaard, Gabøl, Gdr. Jacob Michelsen, Kolstrup, Gdr. H. Petersen, Iller, Murermstr. Johs. Hansen, Haderslev, Købmd. Math. Kock, Sønderborg, Købmand Chr. Schmidt, Tønder, Gdr. N. Petersen, Rørkær, Husmand Hans Carl Petersen, Halk.

Vest- og Sønderjydsk Kreditforening.

Kontor: Ringkøbing.

Direktionen: P. H. M. Valeur, Jens Eg, P. Gundesen.

Formand for Repræsentantskabet: Gdr. Hans S. Jensen, Tornumgaard.

Repræsentanter for Sønderjylland: Gdr. Fedder Mathiesen, Randerup, og Gdr. Poul Outzen, Ellum.

Jydsk Grundejer Kreditforening, Herning.

Direktionen: Holger Jepsen, J. Møller, M. Hvirring.

Repræsentanter for Sønderjylland:

C. C. Biehl, Graasten, for Aabenraa-Sønderborg Amt.

Martin Møller, Bredebro, for Tønder Amt.

Hans Nissen, Nustrup, for Haderslev Amt.

Ny jydsk Kjøbstad-Creditforening, Aarhus.

Direktion: cand. jur. O. Hjelm, adm. Direktør, Landsretssagfører Otto Larsen og Arkitekt Ejnar Poulsen. Formand for Repræsentantskabet: Bankdirektør H. Nielsen, Sønderborg.

Medlem af Repræsentantskabet: Konsul Jørgen M. Hansen, Aabenraa, Dir. J. F. Skøtt, Haderslev, Købmand Carl Borch, Tønder.

Jydsk Hypotekforening.

Kontor: Aarhus.

Direktionen: Dir. LRS. Smedegaard-Andersen, Her-

ning, Arkitekt Jep Fink, Aabenraa, Overretssagfører L. Ernst, Aalborg.

**Kreditforeningen af Ejere af mindre Ejendomme paa
Landet i Jylland.**

Landsretssagfører Aa. Brink Jensen, adm. Direktør,
Medlem af Repræsentantskabet for Sønderjylland: Hans
Iversen, Stenneskær pr. Varnæs, Evald Lorenzen, Skær-
bæk.

Hypoteklaanefonden.

Kontor: Amtsgaarden, Tønder: Direktør P. Hinrichsen,
adm. Direktør, Bestyrelse: Dommer H. H. Stegmann, For-
mand, og Forpagter H. Linnet, Møgeltønder.

Laanekassen for Sønderjylland.

Kontor: Niels Juelsgade 11, København K.
Direktion: Dir. J. P. Beck, ORS. Axel Hulegaard og
Direktør Orla Buhl. Bestyrelsen: Amtmand Karberg og
fra Haderslev Østeramt: Direktør Callø, Formand, Gdr.
J. Schmidt og Gdr. P. Nielsen, Refsø; fra Haderslev Vester-
amt: Gdr. M. Refslund Poulsen, Frmd., Gdr. Aage Schmidt,
Direktør Lyck, Rødding. Fra Aabenraa Amt: fhv. Borg-
mester H. Fink, Formand, Gdr. Chr. Christensen, Gdr. Kr.
Philipsen. Fra Sønderborg Amt: fhv. Folketingsmand I. P.
Nielsen, Formand, Gdr. Chr. Christensen, Elsmark, Gdr.
Chr. Schmidt, Dybbøl-Østen, Husmand Anders Schmidt,
Faurholm; fra Tønder Amt: Gdr. H. Jepsen Christensen,
Formand, Bagermester Thorv. Petersen, Gdr. Karl Posselt.
Generaldirektør K. Korst, København, og fhv. Bankdirek-
tør O. Bech, København.

Landeværnet.

Kontor: Tinglev.
Bestyrelsen: Gdr. Hans Andersen, Kongsbjerg, For-
mand, Gdr. Kr. Phillipsen, Lundtoftbjerg, Gdr. Landstings-
mand H. Jepsen Christensen, Høgsbro. Sekretær: Forret-
ningsfører V. Beyer, Tinglev.

Jagttabel

i Henhold til Jagtloven af 28. April 1931.

Vildtet	Maa jages
Kron- og Daahind og disses Kalve	1. Jan.—28. Febr. og 1. Okt.—31. Dec.
Raabukke og Sikahjorte	15. Maj—14. Juli og 1. Okt.—31. Dec.
Raa- og Sikahind	1. Okt.—31. Dec.
Harer	1. Okt.—18. Dec.
Fiskehejrer og Regnsøver	1. Aug.—31. Dec.
Svømmeænder (undt. Gravand) Graa- gæs, Vandhøns, Vadefugle (undt. Fiskehejre, Skovsnæppe, Rørdrum, Skehejre, sort og hvid Stork, Traner, Trapper, Præstekraver, Stenvendere og Klyder), Ringdue, Huldue og Skovskade	1. Aug.—31. Dec.
Taffelænder og Maager (undt. Hav- maager)	1. Jan.—31. Jan. og 1. Aug.—31. Dec.
Vandrefalk, Duehøg, Spurvehøg og Kærhøg	1. Jan.—31. Marts og 1. Aug.—31. Dec.
Skarver og Havmaager	1. Jan.—30. April og 1. Aug.—31. Dec.
Dykænder (undt. Taffeland og Skal- leslugere)	1. Jan.—28. Febr. og 1. Sept.—31. Dec.
Agerhøns, Grouse og Vagtel	18. Sept.—1. Nov.
Urhaner	18. Sept.—31. Dec.
Tjurhaner	18. Sept.—31. Dec.
Skalleslugere, Alkefugle, Lappe- dykkere, Lommer, Kjøver, Storm- fugle, Musvaage og Hvepsevaage, Alliker, Solsort, Sjøgger og an- dre Drosler	18. Sept.—31. Dec. og 1. Jan.—31. Jan.

Vildtet	Maa jages
Skovsnæppe	24. Sept.—31. Dec. og 1. Jan.—7. April
Fasaner Kron- og Daahjorte, Ræve, Græv- linger, Oddere, Maarer, Ildere, Væseler, Muldvarpe, Kaniner, Egern, Sæler og Hvaler, Graa- spurve, Krager, Raager, Husska- der og Vildgæs (undt. Graagæs).	1. Okt.—31. Dec. Maa jages hele Aaret
Pindsvin og Flagermus, Urhøne og Tjurhøne, Rørdrum, Skehejre, sort og hvid Stork, Traner, Trapper, Præstekraver, Stenvendere og Kly- der, Svaner, Gravand og Terner, Ørne, Glenter, Ugle, Falke, (undt. Vandrefalk), Turtelduer og Steppe- høns, Klatrefugle (Gøge, Vendehals og Spætter), Ravn samt alle ikke særlig nævnte Fugle	Fredet hele Aaret.

Fredningstabel for Ferskvandsfisk.

For saa vidt der ikke ved Oprettelse af Fiskeriregu-
lativ for det paagældende Vand er foretaget Afvigelser
herfra, gælder der følgende almindelige Fredningstider
(Ferskvandsfiskeriloven af 31. Marts 1931, § 16):

Laks, Havørred og Sørred samt Bækørred	1. Nov.—31. Dec.
Gedde, Aborre og Stalling	1. April—30. April
Sandart	1. Maj—31. Maj
Helt og Snæbel	15. Nov.—14. Dec.

Alle andre Fiskearter (og ligesaa Krebs) er ikke frede-
de efter Loven, hvorimod der for en Del Arter er fastsat
Mindstemaal (§ 15).

Porto-Takster.

	Landsporto	Lokalporto
Breve indtil 50 gr., frankerede	20 Øre	15 Øre
50—250 gr. —	30 »	20 »
25 gr—1 kg —		60 Øre
Brevkort , enkelte, —	15 Øre	10 Øre
med betalt Svar —	30 »	20 »
Tryksager indtil 50 gr	6 »	
over 50—250 gr	10 »	
over 250 gr—1 kg	40 »	
Do. Vægt 7 kg og derunder, alene indeholdende Reliefskrift til Brug f. Blinde		4 Øre pr. 1000 gr
Vareprøver og blandede Forsendelser indtil 50 gr., frankerede	6 Øre	
50—250 gr. —	10 »	
250—500 gr. —	40 »	

Brevpakker indtil en Vægt af 1 kg koster 40 Øre. 45×20×10 cm. Rulleform 45×15 cm. **Maa ikke indeholde skriftlige Meddelelser. Skal paategnes »Brevpakke«.**

For **Anbefaling** af Breve, Brevkort, Tryksager, Vareprøver og blandede Forsendelser betales yderligere 30 Øre; anbefalede Forsendelser skal forudfrankeres.

»**Søndagsbreve**«. Foruden den almindelige Porto erlægges 20 Øre. Paa Konvolutten bør der staa: »Søndagsbrev« og den forsynes med Diagonalkryds.

Søndagsbreve udbringes kun i Postkontorenes Bydistrikter.

Værdibreve , Beløb indtil 1000 Kr. ..	50 Øre	}	+ Brevporto som ovenfor an- ført for Breve af samme Vægt.
Beløb 1000—2000 Kr.	60 »		
» 2000—3000 »	70 »		
» 3000—4000 »	80 »		
o. s. fr. 10 Øre mere for hvert 1000 Kr.			

Pakker. Største Vægt 50 kg, største Maal som Regel ikke over 1½ m i nogen Retning (Rulle- ell. Stangform 2 m), største Rumfang 1 m³.

	Fjernzoneporto	Nærzoneporto	
indtil 1 kg	60 Øre	}	50 Øre
over 1—3 kg	75 »		
» 3—5 »	90 »		
» 5—6 »	120 »		
for hvert kg mere, yderligere ..	30 »		

Nærzoneporto anv. inden for hvert af følg. Omraader: Sjælland med Møn og Lolland-Falster med omliggende Øer — Bornholm — Fyn med omliggende Øer — Jylland er delt i 6 Zoner ved Linier fra Øst til Vest; der gælder her Nærzoneporto, naar Afsendelsesposthus og Adressepost-

hus enten er beliggende i samme Zone eller i 2 Nabozoneer. Endvidere har Fyn med omliggende Øer og de to sydligste Zoner i Jylland indbyrdes Nærzoneporto. Læsø har samme Nærzoneporto som Frederikshavn, Anholt som Grenaa og Samsø som Aarhus. Zonefortegnelser for Fyn og for Jylland faas ved Henvendelse paa Posthusene.

Pakker med angiven Værdi: Vægtporto som for almindelige Pakker + Værdiporto 50 Øre for det første 1000 Kr. af Værdien og 10 Øre for hvert 1000 Kr. mere.

For **Anbefaling** af Pakker betales yderligere 30 Øre; anbefalede Pakker skal forudfrankeres.

Itpakker: Foruden den sædvanlige Porto 1 Kr. mere for hver 5 kg eller Dele deraf.

Postanvisninger , Beløb indtil 25 Kr.	25 Øre
Beløb 25—100 Kr.	40 »
Beløb 100—300 »	55 »
» 300—1000 »	70 »

Indbetalingskort (Giro) 20 Øre

Postoprævninger , Beløb indtil 25 Kr.	50 Øre
Beløb 25—100 Kr.	65 »
» 100—300 »	80 »
» 300—1000 »	95 »

Paa Postgiroblanketter	
indtil 25 Kr.	50 Øre
over 25—100 Kr.	60 »
» 100—1000 »	70 »

Ekspresudbringning	i det indre	i det ydre
	Ekspresdistrikt	Ekspresdistrikt
Pakker	120 Øre pr. 5 kg	5 Kr.*)
Andre Forsendelser	80 Øre	4 »

*) Kun af Vægt indtil 5 kg.

For Udbringn. mellem Kl. 21,30 og 7 betales det dobbelte

Banepakker.

Enkelte Stykker Ilgods af indtil 25 kg's Vægt befordres uden Fragtbrev mellem alle Jernbanestationer og Billetsalgssteder samt flere Dampskibsselskabers Anløbspladser, naar de er paaklæbet Banemærker, som nedenstaaende Skema viser:

		Befordringsafstand:	
Pakker af Vægt:		under mindst	
		120 km	120 km
	indtil 5 kg.....	60 Øre	90 Øre
over 5 kg	indtil 10 kg.....	90 —	120 —
— 10 kg	— 15 kg.....	120 —	180 —
— 15 kg	— 20 kg.....	150 —	240 —
— 20 kg	— 25 kg.....	180 —	300 —

Drægtigheds-Kalender.

Finder Parring Sted	kan Fødselen ventes hos			Finder Parring Sted	kan Fødselen ventes hos		
	Hoppe	Ko	So		Ko	Faar	So
1 Jan.	2 Dec.	7 Okt.	28 April	1 Juli	7 April	30 Nov.	23 Okt.
5	6	11	27	5	11	4 Dec.	27
9	10	15	1 Maj	9	15	8	31
13	14	19	5	13	19	12	6 Nov.
17	18	23	9	17	23	16	9
21	22	27	13	21	27	20	13
25	26	31	17	25	1 Maj	24	17
29	30	4 Nov.	21	29	5	28	21
2 Febr.	3 Jan.	8	24	2 Aug.	8	1 Jan.	24
6	7	12	28	6	12	5	28
10	11	16	2 Juni	10	16	9	2 Dec.
14	15	20	6	14	20	13	6
18	19	24	10	18	24	17	10
22	23	28	14	22	29	21	14
26	27	2 Dec.	18	26	2 Juni	25	18
2 Marts	3 Febr.	5	24	30	8	29	22
6	7	12	28	9 Sept.	9	2 Febr.	25
10	11	16	2 Juli	7	13	6	29
14	15	20	6	11	17	10	3 Jan.
18	19	24	10	15	21	14	7
22	23	28	14	19	25	18	11
26	27	2 Jan.	18	23	29	22	15
30	2 Marts	6	22	27	7 Juli	26	19
3 April	5	9	25	1 Okt.	7	1 Marts	23
7	8	12	29	5	11	4	27
11	12	17	8 Aug.	9	15	8	31
15	16	21	7	13	19	12	6 Febr.
19	20	25	11	17	23	16	9
23	24	29	15	21	27	20	13
27	28	3 Febr.	19	25	31	24	17
1 Maj	2 April	7	23	29	4 Aug.	28	21
5	6	11	27	2 Nov.	8	1 April	24
9	10	15	1 Sept.	6	12	5	28
13	14	19	5	10	16	9	3 Marts
17	18	23	9	14	20	13	7
21	22	27	13	18	24	17	11
25	26	2 Marts	17	22	28	21	15
29	30	6	21	26	2 Sept.	25	19
3 Juni	3 Maj	9	24	30	6	29	23
6	7	12	28	4 Dec.	10	8 Maj	27
10	11	16	2 Okt.	8	14	7	31
14	15	20	6	12	18	11	4 April
18	19	24	10	16	22	15	8
22	23	28	14	20	26	19	12
26	27	2 April	18	24	30	23	16
30	31	6	22	28	4 Okt.	27	18

Beregningskema: Hoppe 336 Dage (÷ 1 Maaned + 1 Dag)
 Ko 280 Dage (÷ 3 Maaneder + 6 Dage)
 Faar 153 Dage (+ 5 Maaneder)
 So 114 Dage + 3 Mdr., 3 Uger og 1 Dag)

1 Maaned = 30,5 Dage

Markedsfortegnelse for 1948.

Syddjylland og Nordslesvig.

Vejle Amt.

- Blaahøj**, 14. Sept. Heste.
- Brande**, 21. Febr., 2. Marts, 4. Maj, 23. Juli, 7. Sept. og 12. Nov. Heste og Kreaturer.
- Egtved**, 3. Maj og 7. Okt. Heste og Kreaturer.
- Filskov**, 18. Maj og 24. Aug. Heste og Kreaturer.
- Give**, 17. Febr., 16. Marts, 30. April, 9. Juli, 3. Sept., 28. Okt. og 18. Nov. Heste og Kreaturer.
- Jellinge**, 14. Maj og 28. Sept. Heste og Kreaturer.
- Kolding**, Torvedag hver Tirsdag og Fredag. Hver Tirsdag Eksportmarked med Heste og Kreaturer (Faar og Søer). 1. og 3. Fredag i hver Maaaned tuberkulosefrit Levekvæg.
- Sønder Omme**, 22. Marts og 25. Okt. Heste og Kreaturer.
- Vandel**, 27. Maj og 18. Okt. Heste og Kreaturer.
- Vejle**, Torvedag hver Onsdag og Lørdag. Hver Onsdag tuberkulosefrit Levekvæg, hver Mandag Eksportmarked med Kreaturer. 5. Febr., 1. og 29. April og 23. Sept., Heste.

Ribe Amt.

- Agerbæk**, 17. April og 4. Okt. Heste og Kreaturer.
- Bramminge**, Torvedag om Tirsdagen. 4. Febr., 10. Marts, 26. April, 9. Juni, 26. Juli, 14. Sept., 12. Okt. og 17. Nov. Heste og Kreaturer.
- Brørup**, 13. Marts, 13. Maj og 23. Sept. Heste og Kreaturer.
- Bække**, 12. Maj og 17. Sept. Heste og Kreaturer.
- Esbjerg**, Torvedag hver Lørdag. Hver Mandag Eksportmarked med Kreaturer.
- Grindsted**, 11. Marts, 22. April, 13. Maj, 30. Juni, 24. Juli, 2. Sept., 12. Okt. og 20. Nov. Heste og Kreaturer.
- Gørding**, 24. April og 2. Okt. Heste og Kreaturer.
- Holsted**, 5. Jan., 8. April, 30. Aug. og 10. Nov. Heste og Kreaturer.
- Nørre Nebel**, 26. April og 27. Sept. Heste og Kreaturer.
- Oksbøl**, 12. April og 11. Okt. Heste og Kreaturer.
- Ribe**, Torvedag hver Lørdag. 22. og 27. April, 10. Juni, 8. Sept., 28. Okt. samt 3. og 18. Nov. Heste og Kreaturer. 11. Marts, 13. Maj, 5. Aug. og 13. Okt. Heste og tuberkulosefrit Levekvæg.
- Varde**, Torvedag hver Torsdag. 13. Jan., 5. Febr., 12. og 30. Marts, 28. April, 4. Maj, 11. Juni, 13. Juli, 12. Aug., 9. Sept., 14. Okt., 4. Nov. og 9. Dec. Heste og tuberkulosefrit Levekvæg.

Vejen, 21. April, 25. Juni og 8. Sept. Heste og Kreaturer.
Vorbasse, 3. April, 22. Juli og 11. Okt. Heste og Kreaturer.
Ølgod, Torvedag hver Onsdag. 26. April, 14. Sept. og 13. Okt.
Heste og Kreaturer.

Haderslev Amt.

Agerskov, 4. Maj og 5. Okt. Heste og Kreaturer.
Gram, 12. Maj, 21. Juni og 16. Okt. Heste og tuberkulosefrit
Levekvæg.
Haderslev, hver Mandag Ekspontmarked med Kreaturer. 5.
Jan., 9. Febr. og 28. Sept. Heste.
Toftlund, 1. Maj og 19. Okt. Heste og tuberkulosefrit Leve-
kvæg.

Aabenraa Amt.

Aabenraa, hver Tirsdag Ekspontmarked med Kreaturer. 10.
Febr., 27. April, 20. Juli, 19. Okt. og 2. Nov. Heste og
Kreaturer. 14. Dec. Heste.
Bolderslev, 28. April og 29. Sept. Heste og tuberkulosefrit
Levekvæg.
Hellevad, 28. April og 6. Okt. Heste og tuberkulosefrit Leve-
kvæg.
Kliplev, 8. April og 9. Sept. Heste og Kreaturer.
Røde Kro, 21. Okt. Heste og Kreaturer.

Sønderborg Amt.

Skovby (Als), 24. Sept. Heste og Kreaturer.
Sønderborg, hver Tirsdag Ekspontmarked med Kreaturer.

Tønder Amt.

Arnum, 3. Maj og 6. Okt. Heste og tuberkulosefrit Leve-
kvæg, 26. April og 29. Sept. tuberkulosefrit Levekvæg.
Bredebro, 26. April og 18. Okt. Heste og Kreaturer.
Bylderup-Bov, 22. April og 14. Okt. Heste og Kreaturer.
Højer, 15. April samt 7. og 14. Okt. Heste og Kreaturer.
Løgumkloster, 23. Marts, 4. Maj, 15. Juni, 17. Aug. og 26. Okt.
Heste og Kreaturer. 27. April og 12. Okt. tuberkulosefrit
Levekvæg.
Rabsted, 3. Maj og 18. Okt. Heste og Kreaturer.
Skærbæk, 29. April, 13. Maj, 7. og 21. Okt. samt 4. Nov. Heste
og Kreaturer. 27. April og 26. Okt. tuberkulosefrit Leve-
kvæg.
Tinglev, 5. Maj og 20. Okt. Heste og Kreaturer.
Tønder, hver Tirsdag Ekspontmarked med Kreaturer, 12.
Marts, 9., 16. og 30. April, 7., 14. og 21. Maj, 2. Juli, 6.
Aug., 3. og 17. Sept., 1., 8., 15., 22. og 29. Okt., 5. og 12.
Nov. Heste og Kreaturer. 14. og 28. April, 12. Maj, 13. og
27. Okt. samt 3. Nov. tuberkulosefrit Levekvæg.

Aabenraa

CERES

Korn- og
Foderstofforretning

Aktieselskab

Aabenraa

Telf. 3121 -3122

CIMBRIA

Trælast ✧ Støbegods ✧ Bygningsartikler

Telefon: 2006 . 2007 . 2008

Nr. Chausse 2 . Aabenraa

Deres Vinhandler er

Carl

- ✕ Specialforretning . Vin og Tobak
- ✕ Søndertorv . Aabenraa . Telf. 2066

De gode Møbler

finder De i

BOLIG *Monteringen*

ved E. RASMUSSEN
AABENRAA TELF. 3023

Landbrugsmaskiner

*Køb Kvalitetsvarer: Massey-Harris, Holbæk, Taarup,
Benco, Villemoes, Mads-Amby*

Indhent Tilbud fra

Alfred Paulsen,

Maskinforretning . Telefon 2638 . Aabenraa

Staar De for Indkøb af enten Ure, Guld- eller Sølv-
varer, gør De klogt i at aflægge min Forretning et
Besøg. Altid stort Udvalg i Gaveartikler, moderne
Armbaandsure for den mest kræsne Smag.

Asmus Clausen

Ramsherred 24 . Aabenraa . Telefon 2502

Alle bør handle hos

Peter Jessen
AABENRAA

Moderne Brillor leveres efter Lægerecept.
Leverandør til Sygekassen.

Carl A. Lassen, A. Thomsens Eftl.
Urmager og Guldsmed, Nørreport 18, Aabenraa, Tlf. 3058

Køb kun Køkkenudstyr, Isenkram, Kaffe- og
Spisestel, Glas hos

Andreas Petersen

Colosseum . Aabenraa . Telefon 2800

Landbrugsbøger . Regnskabsbøger . Faglitteratur

PETER N. ANDRESEN

Boghandel

Aabenraa

Telefon 2069

Lorenz Hansen jr.

Aabenraa . Telefon 2138

Isenkram, Køkkenudstyr, Støbegods,
„Tasso“ Rundtræksovne og Kaminer

Naar det gælder Trikotage — saa

Sønnichsens Varehus

Storegade 13 . Aabenraa . Telefon 2709

Specialforretning i
Foto- og
Kinoartikler

Telefon 3425

Nr. Torv 4

Direkte Indkøb og Import
af de største inden- og udenlandske Specialfabrikater

Godthaab
Deering
Alfa
Fraugde
Skjold

Rud. Sack
B. J. Kværne
Villemoes
S. K. F.

Dele Varemærke byder Garanti for fineste Originalfabrikater.
Ved direkte Salg billigste Priser - Gunstige Betalingsvilkaar
Komplet Reservedelslager og dygtige Montører
staar til Kundernes Raadighed

HANS BEYER $\frac{1}{s}$

Maskiner for Landbrug og Industri - Aabenraa
Telefon 3073 - 3074

HOTEL DANMARK
AABENRAA

Telefon 3158

H. Frimodt Sørensen

Gartneriet
»NIZZA«

Carl Hass

Aabenraa . Nørreport . Telefon 2104

Grundlagt 1874

Naar De ønsker 1. Kl. Landbrugsmaskiner, henvend Dem saa til Sønderjyllands største og ældste Maskinfirma

Dansk Maskinoplæg ^{A/S}

Jørgen M. Hansen

Aabenraa . Nørreport 3 . Telefon 2044

**Billigste Priser . Bedste Betalingsbetingelser
Største Garanti**

Største Lager i det sydlige Jylland af Reservedele til alle Slags Landbrugsmaskiner

Aabenraa
Andels - Svineslagteri

Telefon 2023

Den Nordslesvigske Folkebank

Aktieselskab

Oprettet 1872

AABENRAA

Telefon Nr. 2018 (3 Linier)

Aktiekapital og Reserver ca. Kr. 1.800.000

Enhver Bankforretning udføres

*Vejledning og Assistance ved Prioritering og
Konvertering af Laan i fast Ejendom ydes.*

Afdelinger:

Bolderslev.....	Telefon 4504	Hjordkær.....	Telefon 6521
Bovrup.....	Telefon 8218	Krusaa.....	Telefon 9513
Felsted.....	Telefon 7609	Padborg.....	Telefon 9338
Hellevad.....	Telefon 18	Røde Kro.....	Telefon 6216
Varnæs.....	Telefon 8145	Løjt Kirkeby..	Telefon 4

Jasmunds

KIOSKER OG PAPIRHANDEL

Aabenraa

Telefoner 2312, 2244, 2858, 2509.

Konfektionsfabriken

A-S **KOFA**

Aabenraa . Telefon 2915-2916

Fabrikation af:

**Herreklæder og
Arbejdstøj**

**A/S Sønderjydsk
Frøforsyning**

*Frøavl og Frøhandel
Klinkbjerg I . Aabenraa
Telefon 3047
Kontor . Lager . Renseri*

Antager Avlere af Kløver-, Græs- og
Roefrø. Fordelagtige Vilkaar. Sælger
Markfrø af de bedste i Forsøgene fast-
slaaede Sorter og Stammer. Samtlige
Leveringer underkastes Statsfrøkon-
trollens selvvirkende Kontrol.

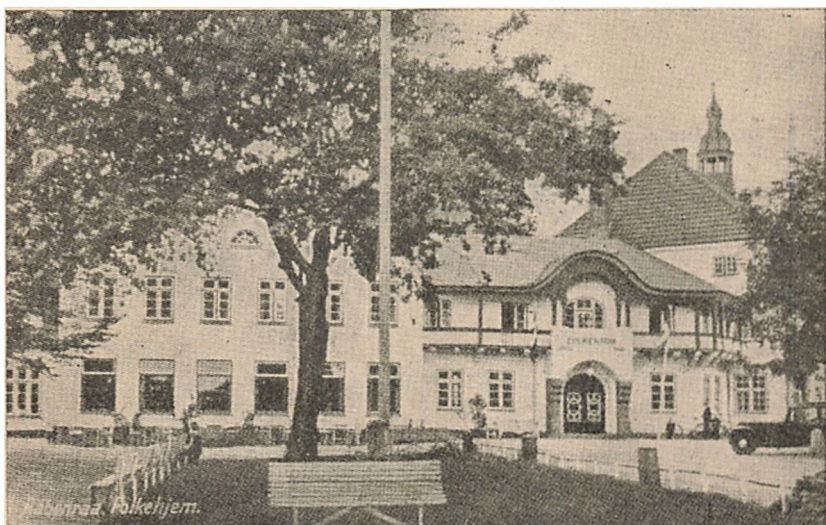
Tryksager

saa

Heimdals

BOGTRYKKERI

Aabenraa . Telefon 3132 (5 Lin.)

Hotel og Restaurant

Folkehjem

Otto Laursen

Aabenraa

Husk, at alt i Herrekonfektion, Arbejdstøj, Skotøj og Gummistøvler til Damer og Herrer køber De bedst og billigst hos

Christian Jacobsen
Herre Garderobe & Skotøj

SØNDERTORV
AABENRAA TELF. 2356

Spisestuer
Dagligstuer
Soveværelser

Jensen & Larsen
INDEN N. HØYBERG-LARSEN
AABENRAA
TELEFON 8806
STORSGADE 5

1. Kl. Kød
og Paalæg

Chr. Johansen

Telefon 3322 . Søndergade . Aabenraa

PETER DAMBERG
Riedenaers Off.

GLAS
PORCELÆN
KØKKEN-
UDSTYR

Aabenraa . Telefon 2157

**AABENRAA
ISCREM-FABRIK**

**anbefaler
sine 1. Klasses
Varer**

Telefon 2137

Radio og Lysekroner

TEMPO

Radio- og autoriseret
Installationsforretning

Nørreport 13 . Telefon 2844

Johs. Paulsen

AABENRAA
TLF. 3050

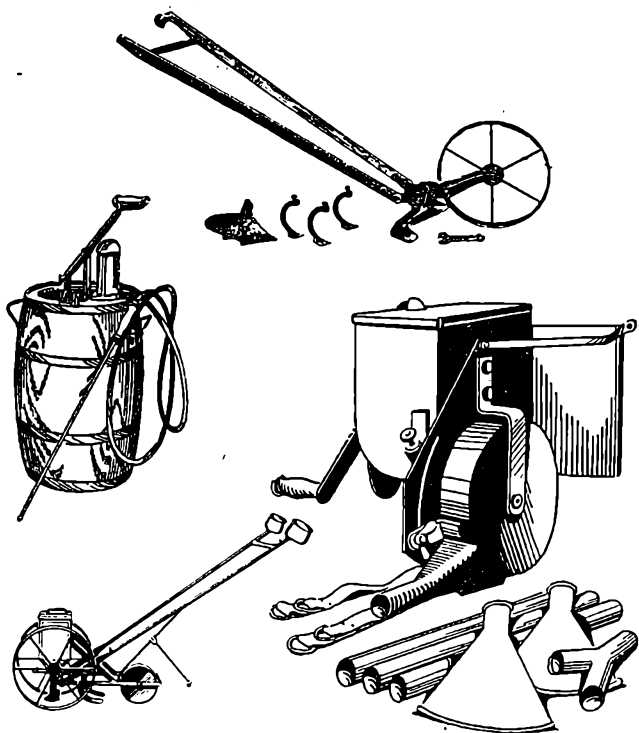
**Isenkram
Glas
Porcelæn**

Vine

Tobak

A. Weibeck
Storegade 21 . Aabenraa

**Tøndesprøjter,
Hjulahkker,
Saamaskiner,
Rotations-Pudderblæser,
Havevandere**

**Vandingsanlæg
Pottmaskine
Radrensef
Styrbar Plov
Styrbar Kultivator**

**samt andre Special-Redskaber for
Gartneri og Frugtavl**

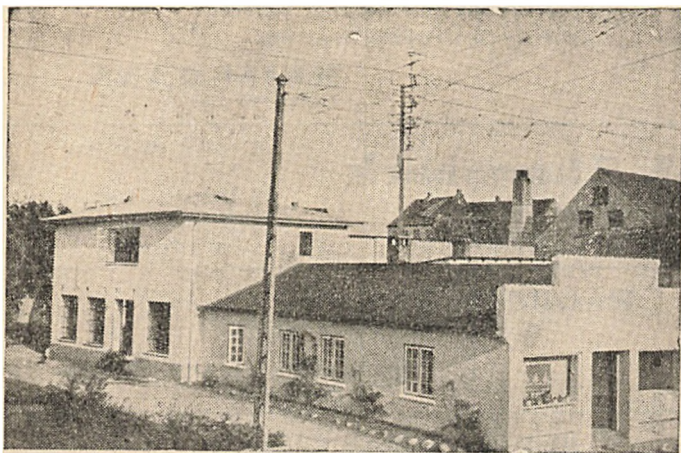
Forlang gratis Liste Nr. 75!

H. MAASBØL'S FRØHANDEL

Aabenraa

Telf. 2286

Aabenraa Andelsmejeri

anbefaler sine 1. Kl. Produkter

I. P. TOP^s EFTF.

N. Kruhl

Aabenraa . Telefon 3054-3055 . Grundlagt 1897

Jern og Staal

Smedeartikler

Landbrugsredskaber

Centralvarme- og

Sanitetsartikler

Alle elektriske Installationer udføres
Alle elektriske Artikler faas hos

REISSMANN

Telefon 2488 . Løjt 57

J. Thorsmark

Indeh.: Brdr. Thorsmark
Aabenraa . Telf. 2623

- ✱ Guld- og Sølv-
varer
- ✱ Ure og Optik
- ✱ Brillor leveres efter
Lægerecept

Harald Bo Bojesens *Boghandel*

✱ Aabenraa Telefon 3352

*Bøger . Papir . Kunst . Musikalier
Foto . Bogbinderi*

Niels A. Nielsen & Søn

Indeh. H. H. Nielsen

Malermestre . Ramsherred 10 . Aabenraa . Telefon 3128

udfører alt til Faget henhørende Arbejde akkurat
og smagfuldt til moderate Priser. Alt udføres kun
af bedste Materialer. Stuk føres paa Lager, le-
veres efter Tegning og opsættes. Forlang Til-
bud og Beregning. — Farve- og Tapethandelen
bringes i velvillig Erindring. — Bedste Fabri-
kater af Gulvolie, Lak og Bonevoks føres.

C. F. Rosenvold

Sadelmager . Søndergade 6 . Aabenraa
Telefon 2116

HEBBE *Magasin* ☆ ☆
☆

CHR · J · CHRISTIANSEN

AABENRAA TELEFON 2405

A/S Hoffgaard

Grundlagt 1844 . Aabenraa

Hovedafdelinger :

Manufaktur

Konfektion

Skotøj

C. C. Rode

Grundlagt 1885 . Indehaver: Chr. Rode }

Juveler og Guldsmed

Storegade 28 . Aabenraa . Telf. 2260

Stort Lager i Guld-, Sølv-, Tin- og Nikkelvarer

C. Borregaard Nielsen

Nr. Chausse 9, Aabenraa, Telf. 2950 (overfor Folkehjem) }

Teknisk Forretning, Olie, Remme, Tvist, Fedt, Vognsmonrelse etc. }

Anton Nielsen

Søndergade 7 . Aabenraa . Telefon 2327

**Eneste Special-Hvidevare- og Udstyrsforretning
paa Pladsen**

»UNION«

*Korn- og Foderstofimport A-S
Aabenraa*

*Magasin
du Nord*

v. Brødr. Andersen,

Aabenraa

Telf. 2026

A/S Dansk Kødekstrakt Co.

Aabenraa

Bullox

100 pCt. ren
Kødekstrakt

Uldall-Jessen

Graasten . Telefon 1056

Alt i Manufaktur

Graasten
Andelsslagteri

Telefon * 1211

Udsalg i:

Graasten	Tinglev	Padborg	Kliplev
<i>Telf. 1214</i>	<i>Telf. 4007</i>	<i>Telf. 303</i>	<i>Telf. 8616</i>

MAGASIN DU NORD

✧ *Alfred Johansen*

Graasten
Telefon 1074

GRAASTEN BANK A/S

Telefon 1415

med Afdelinger i Padborg, Krusaa, Kliplev
Felsted, Ullerup, Bovrup, Egersund og
Holbøl

Udfører alle Bankforretninger

C. C. Biehl

Graasten . Telf. 1016 . Papir engros . Bogtrykkeri

Sønderborg

A/S Brok & Co.

Sønderborg . Telefon 176 og 177

Byggematerialer og Støbegods

Hovedforhandler for Asbest og Bølgeplader

**Bøger
Billeder
Festgaver**

Andreas Clausen

Bog- og Kunsthandel
Sønderborg . Telf. 387

Køb kun det bedste Frø

Roe-, Kløverfrø og Græsfrø

faas til moderate Priser hos

Alsisk Frøavl, A-S, Sønderborg

Telefon 18

Alle vore Forsendelser til Foraaret staar under selvvirkende
Kontrol af Statsfrøkontrollen i København.

— Paalidelige Avlere antages —

I. H. Kock

Sønderborg

Manufaktur

Udstyr

Trikotage

DEN DANSKE LANDMANDSBANK

Hypothek- og Vekselbank

Aktieselskab

Sønderborg Afdeling

Alle Bankforretninger udføres

Hans Hansen & Co.

Telefon 2072 . Sønderborg

Det førende

Handelshus . . .

Sønderborg Garn

A/s Det Nordiske Kamgarnsspinderi
Sønderborg.

Axel Helmer

Telefon 77

Sønderborg

Telefon 777

Isenkram - Husholdningsartikler

Værktøj - Vejle Støbegods

en gros

en detail

Folkebanken for Als og Sundeved

Sønderborg

Aktiekapital og Reserver Kr. 1.617.000

Telefon 2088

J. N. Mailand

Vinhandel . Sønderborg . Telefon 11

Forlang overalt den gode,
velsmagende Mailands
»Gammel Rom«

Agt paa Etiketten og
det indregistrerede
Varemærke

Vær moderne

Køb i

*Magasin
du Nord*

Jørgen Andersen, Sønderborg

Helmer & Jørgensen

Sønderborg . Nordborg

Bedste Indkøbssted for Manufaktur-
varer, Konfektion, Udstyr, Herre- og
Drengbeklædning

Holdbare Habitter

HERRE HUS

Holger Hollensen

**JØRGEN OTSENS
BOGTRYKKERI**

Kastanieallé 17 . Sønderborg . Tlf. 69

Naar De vil spare

Penge

bør De købe Deres Manufakturvarer, Tricotage,
Skotøj hos

A. Hundevadt

Haderslev

Waldemar Schmidt

✱ Nørregade 1 . Haderslev . Telefon 2716

Byens ældste og største Specialforretning i
Herre- og Drengekonfektion

Aktieselskabet

»HANSBORG«

Haderslev

Trælast

Spis

H. C. Andersens Brød

Telefon 2268

HADERSLEV KUL- OG KOKS-KOMPAGNI A/S

Telefon 2012 (3 Lin.) . Kontor Nørregade 27

Paul Christiansen & Søn

Bygningsartikler

Haderslev

Telefon 3570

Viggo Jacobsen

Nørregade 46

Haderslev

Telefon 2965

Kolonial . Delikatesse

Hansen & Christiansen

Haderslev

Kolonialvarer en gros

samt indenlandske Husholdningsartikler

Telegram-Adr.: „Arimo“

Telefon 2329

Vare-

Mærke

Carl Nielsen, Boghandel

Nørregade 25

Haderslev

Telefon 2371

Grundlagt 1785

Michelsen & Jacobi

Haderslev

Peter Orbesen

Telefon 2221

Manufakturvarer . Dame- og Børne-Konfektion
Herre- og Dreng-Konfektion . Skotøj . Tæpper
Gardiner . Sengeudstyr

V. Fahrendorff

Nørregade 20 . Haderslev . Telefon 2644

Guld . Sølv . Ure . Optik

Julius Nielsen . Vojens

Korn . Foderstoffer

Kunstgødning . Trælasthandel

Vojens . Telefon 31

Ole Jensens Bageri

anbefales

Gaaskærgade . Haderslev
Telefon 2670

Sparekassen for Haderslev Byes Omegn

(Hjørnet Gravene-Nørregade)

modtager Indskud til højeste Forrentning paa
Foli Indlaan paa Opsigelse

Afdeling „Egne Hjem“. Afde'ing for Skolesparekasser. Som Gaver ved Hjemmets Fester (Daab, Fødselsdag og Konfirmation) anbefales Sparekassebøger i Pragtbind.

Oluf Thielst

Haderslev . Telefon 2165

Mark- og Roefrø . Kunstgødning . Gødningskalk . Høstbindegarn . Kolonialvarer

Reserveret

H. O. Knudsen

1. Klasses Skotøjsreparationsværksted

Jomfrustien 2 . Haderslev

ANDELSBANKEN

A. m. b. A.

HADERSLEV-AFDELING

Bispegade 13 . Telefon 3232

Alle Bankforretninger udføres for saavel
Andelshavere som Ikke-Andelshavere

*G*larmesteren

i Smedegade

Niels Ebbesen

Telefon 2852

J. B. Jørgensen

Tel fon 2729

Haderslev

Telefon 2729

Garn og Trikotage

Taler man om Tryksager

Winds Bogtrykkeri,
Haderslev.

KUL, KOKS og BRIKETTER

HOLM & MOLZEN $\frac{1}{5}$

Haderslev

Tlf. 8701 (3 Lin.)

Asmus Hansen

Indeh. Peter Sørensens Enke . Haderslev

Alpina

Peter Henningsen

Haderslev . Telefon 2169

Ure, Guld- og Sølvvarer

J. S. Christensen

Aktieselskab

Haderslev

A/S Chr. Christensen

Landbrugsmaskiner

Telefon 2406 . Nørregade 6 . Haderslev

Haderslev Amts Sparekasse

Gravenc 7 - Telefon Nr. 2544

Indlaan

modtages til bedst mulig Forrentning

Udlaan:

Hypoteker, Haandpant, Kaution, Kassekreditter.

Radiomagasinet

ved E. Rasmussen . Nørregade 15 . Haderslev . Tlf. 3083

**Alt i Radio, Smalfilm
og Foto**

**Stort Udvalg i Grammo-
foner og Plader**

FODTØJ —

. . . saa

Anker Holst

Michael Hansen

Norregade 38 . Haderslev . Telefon 2415 - 2416

Jern-, Staal og Bygningsartikler

Aksel Nielsen

Garn og Trikotage

Telefon 2909 . Haderslev

Stort Udvalg i

moderne Møbler

A. LÜTH

Møbelforretning . Gravene 15 . Telefon 2557

Dan-Margarine

bor spises af alle

Margarinefabriken „Dan“, . Haderslev . Telf. 2744

Læser De

de nordslesvigske Landboforeningers og Sønderjydske

Mejeriforenings Organ

**Nordslesvigsk Landbrugs- og
Mejeri-Tidende**

ellers bestil det hos Posten eller gennem Deres

Landboforening

Landbrugets bedste Annonceorgan

== Toftlund, Branderup, Agerskov ==

Eva-Margarine

P. Berg . Toftlund . Telf. 45

Tuborg-Depot

Thomas Bojsen, „Frem“

Branderup Telefon 1

**Kolonial-,
Korn- og
Foderstofforretning**

Toftlund Trælasthandel

Lassen Schmidt . Telefon 2

Byggematerialer . Kullager

CARL TRUELSEN

Agerskov . Telefon 3 og 9

Kolonial og Manufaktur

Agerskov og Omegns Brugsforening

v. V. Madsen

bringes i velvillig Erindring

Kolonial, Telefon 15 . Grovvarer, Telefon 79

Agerskov

Urmagerforretning

v. O. Nissen . Telefon 16

Anbefaler alt i Ure, Guld- og Sølvvarer, Brillor

A. H. Ullerup

Toftlund

Kolonialafdelingen: Telefon 20 . Postgiro 42923

Isenkramafdelingen: Telefon 190 . Postgiro 8599

Chr. Tandrup

Urmager og Guldsmedeforretning . Toftlund . Telefon 102

Velklædt saa

Otto Frej

Toftlund . Telefon 58 . Skræddermester . Kemisk Tøjrensning

Hagelskade-Forsikrings- Foreningen for Nordslesvig

(Oprettet 1875, gensidig) Reservekapital 140.000 Kr.

Indmeldelser modtages af Tillids-
mændene, Kredsførmændene og
Forretningsføreren, Dir. Andersen,
Toftlund, Telf. 28

Sanitære Anlæg Centralvarme

Johannes Olsen

Toftlund . Telf. 3

Jens Dettlefsen

Skotøjsforretning . Toftlund Telf. 56

P. OLESEN

Telefon 35 . Toftlund

**Kolonial og
Køkkenudstyr**

Besøg **CENTRALHOTELLET I TOFTLUND**

Anker Andersen . Toftlund . Telefon 11

Reel Betjening - 1. Kl.s Køkken
Nymonterede Værelser med varmt
og koldt Vand

TOFTLUND OG

OMEGNS SPAREKASSE

Telefon 38

Indskud modtages til Forrentning
Indbetalingssteder: Tirslund, Branderup, Arrild

CHR. JENSEN

v. S. JENSEN

GRUNDLAGT 1877

Manufaktur . Konfektion . Toftlund . Telefon 37

Godsk Hansen & Søn

Møbelforretning
Toftlund . Telefon 68

Frosch's Hotel

Toftlund . Telefon 17

Værelser med varmt og koldt Vand.
1. Kl. Køkken . Reel Betjening

O. GEMMER

Malerforretning . Toftlund . Telf. 128

✱ Alt Malerarbejde udføres smagfuldt og godt

== Skodborg, Brændstrup, Rødding ==

Skodborg og Omegns

Spare- og Laanekasse

Skodborg J. . Telefon 6 . Agentur i Københoved p. Skodborg J.

Skodborg Korn- og Foderstofforretning $\frac{1}{2}$

Telefon 4

Korn . Foderstoffer . Kunstgødning

Skodborg Mejeri og Osteri

Skodborg J. . Telefon 23

anbefaler Ost i alle Fedmer

A. H. Junker

Skodborg . Telefon 24

Mode-, Manufaktur- og Konfektionsforretning

Rødding Tømmerhandel

Chr. J. Ravn - Telefon 49

Trælast - Byggeartikler - Brændsel - Cementvarer

Brændstrup Korn- og Foderstofforretning

pr. Gram

Korn - Foderstoffer - Kunstgødning

N. J. Skov, Brændstrup . Telefon 1 . Fole Telf. 15 . Gram Telf. 57

J. Boysens Bageri og Konditori

Søndre Allé . Rødding . Telefon 76

Alt i friskbagt Wienerbrød og Konditorkager

Frøs Herreds Sparekasse

Stiftet 1875

Alle Sparekasseforretninger udføres

Sikker Pengeanbringelse

Rødding . Telefon 36 og 96

Rødding Andels-Slagteri

anbefaler Indkøb i Udsalgene i

RØDDING Telefon 9

GRAM Telefon 75

A. J. Marcussen v/ HARALD NIELSEN

Urmager- og Guldsmedeforretning

Rødding . Telefon 81 . Grundlagt 1844

RØDDING HØJSKOLE

RØDDING SØNDERJYLLAND HANS LUND

Karleskole: Nov.—Marts
Dellingsførerruddannelse

Pigeskole: Maj—Juli
Skoleplan sendes

Rødding Andelsmejeri

fører altid 1. Klasse

Børnemælk - pasteuriseret Mælk

samt Fløde, Kærnemælk og Smør

Henvend Dem til Mejeriets Udsalgsvogne eller dets Udsalg paa Kongevej

M. Hansens

Manufaktur- og Konfektionsforretning
RØDDING . TELEFON 55

Rødding Bank

Telefon Rødding 75 og 81

Forrenter Indlaan med indtil 3 $\frac{1}{2}$ $\frac{0}{10}$ p. a.

Bankens Aktiekapital 211.000 Kr.

Bankens Reserver... 82.000 Kr.

293.000 Kr.

Hæfter til Sikkerhed for Kundernes Indskud

*Rødding Bank er Egnens Bank og gennem
den kommer Egnens Penge Egnen til gode*

HANS JUHL - Rødding - Telefon 20

Møbelsnedkeri . Møbelmagasin

Lager af Ligkister . Alt Bygningsarbejde udføres

Th. Skov

Brændstrup pr. Gram, Tell. Brændstrup No. 15

Radioapp., Cykler og Cykledele, kun en gros

Byens ældste Smede- og Maskinforretning

Mac. Cormicks Maskiner - Vandværksanlæg

Malkemaskiner - Køleskabe - Kartoffel-
skrællemaskiner m.m.

P. Lindberg . Rødding Telefon 34

HOTEL RØDDING

Rødding . Telefon 4 . H. Riistotte

Mode . Manufaktur . Herreekvipering

COLFACH Rødding, Grundlagt 1880, Tlf. 8

har altid det største Udvalg, den bedste Vare, den billigste Pris

Radio-Huset v/ W. HELLERØE

Rødning Telefon 17

Stort Udvalg i førende Mærker . Moderne Service-Værksted

H. P. Jørgensen

Kolonial - Vin - Konserver
Rødning Telefon 61

Chr. Gundesens

Kolonial- og Delikatesseforretning
Rødning . Telefon 168

Stort Udvalg i Vine og Spirituosa

Gram

Gram Tæppefabrik A/s

Telefon 28 . Gram

Ure . Guld . Sølv . Juveler

Peter Jessen

Slotsvejen . Gram . Telefon 70

Olaf Aastrups Eftfl.

JULIUS HANSEN

Gram . Telefon 43

Mode . Manufaktur . Konfektion

Prima damprensede Fjer og Dun

Gram Teglværk

Anbefaler sine Drænrør og Mursten

Friis L. Ehlers

Telefon 6 Gram.

Lys . Kraft . Radio . Vandpumper . Motor

Løgumkloster

Kolonial . Konserver . Vin . Spirituosa

købes hos

H. Blaabjerg . Løgumkloster . Telf. 95

Jenny Evarsdens Boghandel . Løgumkloster . Tlf. 57

Alt i Skøn- og Faglitteratur . Billeder . Keramik . Fotoartikler

Konrad Hvids Tømmerforretning

Løgumkloster . Telefon 177

Kolonial og Delikatesser købes hos

Vilhelm Pedersen

Østergade . Telf. 110

Leverandør til
det kgl. danske
Hof

Laust Christensen

Depot for Tuborg og De forenede Bryggerier

Løgumkloster . Telefon 217

Rudolf Prasse

Skrædderforretning . Vindmøllegade . Løgumkloster

Lager og Værksted for Cykler og Symaskiner

Knud Larsen . Løgumkloster . Tlf. 171

J. W. Madsen

Løgumkloster . Telefon 96

Vognmand og Flytteforretning

Al Kørsel udføres, samt Heste- og Kreaturtransport

Løgumkloster Kvægrensningsmidler

Vaskepulver . Strøpulver . Vaskeessens

Løgumkloster Apotek . J. Kjems . Telf. 6

Det største Udvalg i Galanteri- og Kortevarer

Hans Jørgensens Cigarforretning

Markedsgade . Lige ved Hotel „Løgumkloster“

*Husk Julehefter, Lommebøger, Almanakker,
største Udvalg i nye Bøger, Kontorartikler og Trøtting*

Løgumkloster Boghandel, v/ Gunder Nissen

Telefon 78

Chr. Pors

Løgumkloster . Telefon 205

Dampfarveri og kemisk Tøjrensninganstalt

Uldvare- og Trikotageforretning

Manufaktur . Sengeudstyr . Tricotage

Dame- og Herre-Konfektion

Conrad Langwadt

Løgumkloster . Telefon 32

Løgumkloster Bank

Aktieselskab

Kontortid 9—12 og 14—16

Lørdag 9—12

Telefon 18

Alle Bankforretninger udføres

Tønder

Landmandsbank A-S

Tønder

Kontorer i Skærbæk, Ballum, Brede, Brøns, Bylderup-Bov, Frifelt, Højer, Tinglev, Visby, Sæd.

Alle Bankforretninger udføres.

Tønder Mejeri

v. Chr. Petersen

Th. Laursens Bogtrykkeri

(Tønder Amts Centraltrykkeri)

Bogtryk . Bogbind . Papir en gros

Aksel Michelsen

Tønder Vest . Telf. 2530 - 2531

Kul- og Trælasthandel

RADIO

Lehmann Poulsen

Vestergade 55 . Tønder . Telf. 102

Køb, Salg, Bytte

Glarmester Frits Sørensen

Spikergade 6, Tønder, Telefon 544

Tønders danske Glarmester

Wilh. B. Schmidt

exam. aut. Sanitets- Gas- og Vandmester

Telefon 249 TØNDER Østergade 28

Varmetekniske
og sanitære
Installationer

Asmus Matthiesen

Kolonialvarer . Delikatesser . Tobak . Cigarer

Vestergade
Tønder
Telefon 448

Brødrene Tygesen

Storegade 13-15 . Tønder . Telefon 286

Manufaktur og Konfektion

J. N. Jepsen

Storegade 5 . Tønder . Telefon 341

Bøger, Papir, Kunst.

Anbefaler alt i Skøn- og Faglitteratur

Hans Matthiesen

Vestergade 7 . Tønder Telf. 334

Kolonial- og Delikatesseforretning

Emil Wolffhechel

Storegade 3 . Tønder . Telefon 465

Manufaktur, Trikotage, Sengendstyr

Ehm Christensen

Storegade 12, Tønder, Telf. 143

Manufakturvarer — bedst og billigst

August Müller ^{A/S}

Telefon 136 . Tønder

Delikatesse, Vin, Spirituosa,
Materiel- og Foto-Afdeling

Som de troede, at Skoven alt var øde,
saa de Vaarkraftens spirende Værk.

*Følg Danskhedens Stilling i
Sydslesvig gennem*

VESTSLESVIGS TIDENDE

Storegade 24 . Tønder . Telf. 267

Vesteregnens ældste Dagblad

SØNDERJYDSK

TÆPPEFABRIK

A. R. Kjærby A/S . Højer

Leverer kun gennem Forhandlere

A/s H. Matzen

Knabrostræde 20 . København K. . Telf. 7057, 7456, 11900.
Telegram-Adresse: Clichématzen

Clichéer

i Zink, Gummi og Stereotypi

i fineste Udførelse og til billigste Priser

Leverandør til Sprogforeningens Almanak

DESSERTIS

men husk den skal være fra

**I/S Tønder Fløde-
Is Fabrik**

Telefon 711 (Hjørnet af Jernbanegade og
Tonnesensvej)

KØBENHAVN

AABENRAA
ODENSE

AALBORG
RANDERS

AARHUS
SKIVE

ESBJERG
VEJLE

